פרשת **ויקרא** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתק"צ שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

דואג ועצוב, עטוף ביגון קודר, התהלך לו אותו בעל עסק אנה ואנה, כאשר לב יודע מרת נפשו כי לאחרונה מצב פרנסתו הולך ומחמיר וכמה אנשים שהיו רגילים לקנות אצלו מדי יום ביומו כבר אינם פוקדים כלל את בית מסחרו, ובמקום זאת הם קונים אצל שאר הסוחרים שבעיר.

דאגתו המרובה שהשתרגו על צווארו טרם הגיעו לכדי חציים, עד שנתברר לו שאפילו ידידיו הנאמנים כבר עזבוהו לאנחות, וקונים אצל שאר הסוחרים החדשים, הוא הצטער על כך וחיפש עצות ותחבולות כיצד לגרום לכך שיחזרו הקונים אליו.

משלא מצא שום עצה החליט לגשת אל ידידו ולדבר עמו גלויות, הוא הלך אליו ואמר לו: הלא היית ידידי הנאמן, ואם כן מדוע לאחרונה אינך פוקד כלל את בית מסחרי, השיבו הלה ואמר: אכן הצדק עמך, מעתה אשתדל למלא את בקשתך ולגשת לבית המסחר שלך.

ומאותו יום והלאה הי' הלה נכנס ודורש בשלומו ובשלום בני משפחתו כדרך רעים וידידים קרובים, אך לא קנה אצלו מאומה אלא המשיך לקנות את כל קניותיו אצל סוחרי העיר האחרים, כפי שנהג עד כה.

פקעה סבלנותו של אותו סוחר ואמר לו: וכי סבור אתה שבקשתי ממך שתסור אלי כדי לדבר דברים בטלים, הלא כל כוונתי היתה שתעסוק עמי במסחר ותאפשר לי להרוויח מעט ולהתפרנס ממך.

עפ"י משל זה מבאר המגיד מדובנא זללה"ה על נכון מאמה"כ (ישעי' א יא) "למה לי רוב זבחיכם יאמר ה', שבעתי עולות אילים וחלב מריאים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי".

אכן ענין הקרבנות הוא קדוש ונעלה, ברם תכלית הקרבנות היא שבאמצעותם יתעלה האדם ויזהר מהחטאים, המטרה היא שהוא יבוא לבית ה' ויתקיימו בו דברי הפסוק "למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים", וכשמו כן הוא "קרבן ה'" – להתקרב אל הקב"ה.

לעומת זאת, אם הקרבת הקרבנות לא מביאים את המקריב למטרה זו, עליו הכתוב אומר (ישעי' א יב) "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", שהקב"ה כביכול אומר לישראל שהתכלית אינה להתהלך ולהסתובב בחצרי ללא מטרה וללא שום תועלת, רק המטרה היא לעסוק עמי בעסקי קודש, ובלעדיהם לא הושגה כלל מטרת הקרבנות.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דגש תפרים - לקיחת תפרים ..... ד
קדוש יאמ"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות להכפה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רבקן ..... י
פינת קדרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
לשכת הסופרים ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שבת ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211
Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

ב"ה

מודעה רבה לאורייתא

מודיעים אנחנו בזה לכל אנשי שלומינו היקרים שיחיו

אשר עטרת תפארת ראשינו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ידרוש דרשת שבת הגדול

בסוגיא דמיתוד

(ביצה יב. - פסחים ה:)

מתובל בדברי הכנה לקראת חג הפסח הבעל"ט
ואמרות קודש בדברים הצריכים תיקון לגדור גדר ולעמוד בפרץ

בשב"ק פרשת ויקרא הבעל"ט

בשעה 5:30 אחצ"ה

בהיכל בית מדרשינו הגדול

14 הופער סטריט
פה עירינו ווילליאמסבורג יצ"ו

ואח"כ מנחה וסעודת רעווא דרעווין
45 מינט אחר זמן הדלה"נ

שיעורי הכנה להסוגיא שהשמיע כ"ק רבינו שליט"א בהיכל המתיבתא קרית יואל יצ"ו
יכולים לשמוע על קו השישרים של "קול סאטמאר"

בשעה שהחכם יושב ודורש

הנהלת הקהלה

עבודת ה' גם בעניני גשמיות, ע"י תשובה מקודם, וכבר ההתבוננות כי חיותו הוא חלק אלוק ממעל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. הן נודע חובת האדם לעבוד לבוראו ית"ש בכל דרכיו, אף בעניני גשמיות, אך היות וקשה מאוד לבוא למדריגה נעלה זו, על כן **העצה היעוצה היא שקודם התיישבו לאכול ולשתות וכדו' יהרהר בתשובה, ובזה יכנע יצרו ויוכל לאכול ולשתות בקדושה;** (ראה צעט"ק להרר"א זי"ע סעיף ט"ו קודם נטילת ידיו לאכילה ואמר תפילת השב של רבינו יונה כו' עיי"ש) **"גם ישכיל גודל מדריגת האדם שיש בו חלק אלקות, ואיך יעשה עניני גשמיות בחלק אלקות, רק יעשה הכל בקדושה לעבודתו יתברך".** וזהו הרמז: **"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'"** שרוצה לקרב עצמו להבורא ב"ה **"מן הבהמה"** אף מן הבהמיות, שהן התאוות הגשמיות, אכילה וכדו', ואיך יוכל לבוא למדריגה זו, על כן אמר: **"מן הבקר"** לשון 'ביקור', כמו שהקרבן צריך ביקור ממום, כן הרוצה להתקרב אל השי"ת צריך ביקור ממום, שהוא הפגם שעשה ח"ו, ולחזור בתשובה, כאמור, וגם **"מן הצאן"** רומז לחשיבותן וקדושתן של ישראל שנקראו 'צאן קדשים' (יחזקאל לו, לח), **'צאן מרעיתי'** (שם לד, לא) [ודרשו בי' חז"ל (בתענית יא): **"לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו"**] "וכשישכיל שגודל החשיבות הוא מחמת החלק אלקות שבתוך האדם, בזה: **'תקריבו את קרבנכם' אף מן הבהמה,** כנ"ל".

דודאים בשדה

(מגדולי תלמידי הרבי רבי אלימלך והרבי מלובלין זללה"ה)

הקמצן בממונו גם יגיעת גופו בעבודה אין רצוי ח"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. "יאמר על דרך מוסר, כי האדם המתענה ועושה כמה מצות בגופו, ואמנם חס הוא על ממונו מלהוציא פרוטה לשם ה', לא יירצה מעשיו לפני ה'. ועל זה כתיב (פסוק ד): **'וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו',** כי נתינת ממון יכונה יד, וזהו: **'וסמך ידו על ראש העולה'** ואז **'ונרצה לו לכפר עליו', ולא זולת".** והנה, הארץ נתן לבני אדם, וכל מה שמנדב אדם לה' כאילו הקריב משל עצמו. אמנם מי שאינו מקריב אלא את עצמו וגופו אך לא מממונו, הרי זה כאילו מכבד את ה' משל הקב"ה, שהרי כתיב (יחזקאל לד, לא): **"צאני צאן מרעיתי".** ואמרו חז"ל (תענית יא): "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו". על כן אמר הכתוב: **"אדם כי יקריב מכם"** שאינו מקריב אלא משל עצמו וגופו, אך לא מממונו, זהו: **"קרבן לה'"** השייך לה', ואין זה כלל משלו. אבל **"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן"** אם מקריב לה' מממונו ומנכסיו, אזי **"תקריבו את קרבנכם"** של עצמכם, כי ממונו שלו הוא, שהרי את הארץ נתן לבני אדם.

חתם סופר

(דרושים ואגדות מכת"י, תשנ"ח)

רחמנא לבא בעי, והמעשה נחשב רק לפי איכות הכונה

אשה ריח ניחוח לה'. במשנה (סוף מנחות) איתא: **"נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים"** (הובאה ברש"י פסוק יז ד"ה לא יבדיל). ב'טורי זהב' (או"ח נו א סק"ב) הקשה ממה נפשך: אי מיירי בכוונה, למה ישוה המרבה עם הממעיט, הרי גם המרבה מכוין ועדיף יותר (עיי"ש שפירש הכוונה, שסיבת המיעוט היא גם לשם שמים). **"אף על פי כן נראה דקושיא מעיקרא ליתא. כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעיט, אף אם שניהם מתכוונים לטוב. כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב. ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר"**

שפת אמת

לימוד זכות, שכל המכשולות נגרמים מזוהמת הגויים

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וגו'. "הנה, שמעתי **מהרב החסיד בוצינא קדישא מו' משלם זוסמאן נ"י** פירוש הפסוק (תהלים קו, לה) **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** והיה לו לומר 'וילמדו מ'מעשיהם'. אבל באמת הגוים בעשותם עבירות, דהיינו ניאוף וכיוצא בו, נתהוה מחמת זה קליפות, והאויר מלא מזה, ומי שאין לו דביקות בהשי"ת מתערב בגוים, ר"ל בקליפות ההם, ודם המחטיאין אותו כמעט בעל כרחו רח"ל. וזהו: **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** הם הקליפות של גוים המחטיאין בעל כרחו, עכ"ד ודפח"ח. וזהו שאמר: **'ואם נפש אחת תחטא בשגגה'** זהו: **'מעם הארץ',** ר"ל החטא הזה בא 'מעם הארץ', מגוים, ממעשיהם הם המחטיאין בעל כרחך כנ"ל.

אורח לחיים

[ועי' כעי"ז בספה"ק עבודת ישראל פר' שמיני ד"ה ויאשא אהרן וכ"דעת משה" פר' עקב בשם המגיד הק' ממעזריטש זי"ע עה"פ 'טוב מעט לצדיק' ע"י 'המון רשעים רבים', עיי"ש. וע"ע בספה"ק אמרי פנחס פר' פנחס].

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצדיקים חיזוק כל הימים

תורה

דיבור של תורה ממשיך קדושה על האדם אף שאינו ראוי לכך מצד עצמו

אדם כי יקריב מכם וגו'. פי' האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבות לה' ב"ה יקח לו ראוי' מן הבהמה שנעשי' הקדש לחקרבה על פי דיבורו של האדם שאמר הרי זו עולה ונעשית קודש קדשים רק ע"י דיבורו והבל פיו של האדם עלי' ואע"פ שהבהמה עצמה לא נשתנית והיא כמו שהיתה. אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים והוא שחל על הבהמה והקדישה **א"כ יראה האדם גדול הקדושה אשר בו. ומה עוד ק"ו הדבור של תורה ותפלה לפני הש"י.** וז"פ **'אדם כי יקריב מכם'** שרוצה להתקרב לה', **'מן הבהמה'** יבין מעצמו שחל הקדושה עלי' ע"י דיבור פיו. ובזה **'תקריבו את קרבנכם'** כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

תפארת שלמה

'והגית בו יומם ולילה', שבכח התוה"ק יגיה את עצמו בכל עת, וע"י עסק התורה לפנות בוקר זוכה לתשובה

או הודע אליו חטאתו. כתב על זה בזוה"ק (ח"ג כג) **מאן דקאים בלילה למלעי באורייתא קא מודעת ליה חוביה** כו', **והוא לא אנשי ליה, ותב בתיובתא קמי מאריה** כו' עי"ש. והנה הדין הוא **'ספר שאינו מוגה אסור לשהותו'**, משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה. **ו'ספר שאינו מוגה הוא האדם בעצמו, כי כן הוא ע"י לימוד התורה, צריך האדם להתעורר בתשובה על חטאיו שעשה כל הימים.**

והמשהה ספר שאינו מוגה, שהאדם אינו מגיה את עצמו על כל דרכיו לשוב בתשובה, עובר על בל תשכן באהלך עולה, וע"ז כתיב (הישע א, ה) **'והגית בו יומם ולילה'**, שצריך להגיה בעצמו תמיד, ופסול הנמצא בסוף הספר נפסל ג"כ כל הספר, כן הוא ג"ב ספר תולדות האדם, אשרי זקנותינו שלא ביישה את ילדותינו (סוכה ע, א) וז"ש (אסתר ט, כה) **'אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה'**, ר"ל **כאשר האדם אומר ועושה עם הספר שלו שיהיה כשר, ישיב מחשבתו הרעה הש"י יעזור לו ג"כ לבטל כל המחשבות רעות.**

תפארת שלמה – פר' בשלח

תפלה

באין קרבנות, יש לנו את כח התפילה אשר אין כמותו לקרב אותנו, כי 'דברים אני מבקש מכם' זוה העיקר

ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'. הנה במדרש פר' תצוה בפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה לקדש אותם'** הה"ד **'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, ולפי שישראל אומרים רבש"ע הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן, אנו אין לנו קרבן, אמר להם **'ואם כל עדת ישראל ישגו'** כו', אמרו ליה עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם **'דברים אני מבקש מכם' הה"ד 'קחו עמכם דברים' כו'**, עכ"ל המדרש תצוה כו'.

ועד"ז יהיה פי' הפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה – לקדש אותם'** פי' תקדיש אותם בהדיבור, שתקדש את הדיבור שלהם, שיהיו מקורבים אל הש"י על ידו. וע"ד שפירש"י על הפסוק **'אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי'** ופי' **'בצלותי ובבעותי'**, כי התפילה נמשלה לקשת שזורק חצים למרחוק. ומשיג מבוקשו ממקום רחוק. וזה שאמרו רז"ל דברים העומדים ברומו של עולם הוא התפלה', הורו בזה שהתיבות של התפלה פרחין לעילא ולעילא עד דמטאן לצדיק ה"י עלמין וכו', **והאיש הנלבב והמשכיל מקשר כל חושיו וכחותיו ומחשבותיו לתיבות התפלה ומעלה את עצמו נפשו עם רוחו ונשמתו עם תיבות התפלה גבוה מעל גבוה וכו' שכשיעלו ויפרחו הדבורים באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם מפני שאתם מקושרים בהם, וזהו 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'.** ר"ל שתקחו את הדברים עמכם כלומר **שתקשרו את עצמכם אתם מאד, באופן שכשיעלו ויפרחו הדיבורים, באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם, מפני שאתם מקושרים בהם וזהו 'ושובו אל ה', ר"ל שדרך זה תוכלו לשוב, ובלא זה לא, כי נתרחקת מאד, וזה הדרך מקרבם מהרה אל ה'** כו'.

צמח ה' לצבי

עיקר אמונה ובטחון הוא תפילה, ועי"ז מתקשר בתפילתו עם כל נשמות ישראל, וכך נמתקין הדינים

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר וגו'. הנה כתיב **'וצדיק באמונתו יחי'ה' כי זה יסוד ושורש לכל עבודה, שתהיה מחמת אמונה אמיתית דהיינו שנאמין באמת בהשגחתו ית"ש, וכאשר יתקע בלבו האמונה הזאת בודאי יאמין ויבטח בתפלתו בעת שמתפלל לפניו ית' ויתפלל באמונה שלימה מחמת שמאמין באמת לאמיתו שאין יכול לבוא שום חיות ופרנסה רק מאתו ית' אזי יראה למלאות רצונו ית' ולהתפלל ולבקש ממנו ית' מקורות לבו ועי"ז הוא מקשר ומייחד כל העולמות** וכו'. כי עיקר האמונה הוא נקרא תפלה כי מאמין בד' ומתפלל לפניו.

ועיקר התפלה הוא לכלול עצמו עם כל נשמות ישראל וכו' ולקשר וליחד ולהעלות כל הנשמות ע"י בחינת האמונה ותפלה כנ"ל ואז יוכל לבוא לידי בחי' קבלת התורה וכו', והצדיקים מחזיקים עצמם בחיזוק גמור באמונה שלימה ומתפללים בכל הנשמות וכוללים גם נשמת התועים ומעלים אותם למקור העליון. והצדיק מתחזק עצמו באמונה כנ"ל ומתפלל לפניו ית' כנ"ל ומבטל כל הפ"ר דינין בידוע וזהו **וחקריב את קרבנו פ"ר בן בקר** וגו' (עיי"ש הבי' באריכות).

לקוטי תורה – טשערנאביל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה. דהנה יש לומר בטעם הקרבנות עפ"י מה שכתב בעקידה דהירא מאלקים אין לו אלא יראה אחת מאחד ואין לו יראת הברואים דהוא מושל על הכל, אבל מי שאינו ירא אלקים יש לו כמה יראות נכד הברואים, וכשעובד אלקים מכניע כל הכוחות תחת הנשמה, משא"כ כשהוא נמשך אחר הבהמיות, וא"כ קיו מה הכח של הברואים הנמצאים אצלו מושלים עליו מכש"כ מה שהוא חוץ ממנו ע"כ, ועפי"ז ענין הקרבן שבאעל שוגג ולא על המזיד, כי אם הוא מושלעל כח הבהמה שאצלו ובתוכו אז הבהמה שחוץ ממנו משועבדת לו ומוראו עליה, אבל במזיד הבהמה שבו כבר התגבר עליו ואיך הבהמה שחוץ ממנו תשמש לו, והיינו אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, דהיינו שבהמותו ישעבד לה', והאך יבא לידי מדה זו, לזה אמר מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'.

(ישמח משה)

☆

ויקרא אל משה וגו'. וי"ל עפי"מ שפירשתי אמר השי"י לאברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, על פי מה ששמעתי כי צדיק אחד אמר אפילו אם יאמר השי"י שהוא צדיק שודאי אמת הדבר אבל אינו בטוח ומאמין שהוא צדיק רק באותו רגע ממש, ולא ברגע שלאחריו כי אמרו ולא תאמן בעצמך וכו', וע"ד שאחז"ל המקדש את האשה על מנת שאני רשע אעפ"י שהיה צדיק מקודשת שמא ערער וכו' ע"כ, וז"ש לו השי"ית עתה ידעתי, היינו על רגע זו ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא אי"ל רגע שאחריו, כי ברגע יכול להשתנות לגריעותא והידיעה אינו מזדקק לבחירה לענין העתיד, וז"ש ויקרא אל משה בקריאה של חיבה, ונכתב אי זעירא עאילו לא נכתב רק ויקר לשון מקרה, לומר שמשה עוד היה שפל ועניו ולא התגאה ע"זכי היה חושב שאין זה רק במקרה באותו רגע, אבל ברגע שלאחריו היה נדמה לו כאילו וידבר הי אליו בלשון קשה.

(ויטב לב)

☆

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'. י"ל עפ"י דברי הרמב"ם אל יאמר האדם הריני עושה מצות התורה בשביל שאקבל הברכות הכתובות בה, או שאזכה לחיי עוה"ב ואפרוש מעבירות כדי שאנצל מקללות ועונש של עוה"ב, שאין ראוי לעבוד השי"ת עד"ז שזה נקרא עובד מיראה, ואין עובדן עד"ז רק עמי הארץ וקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתו ויעבדו מאהבה וכו', ולזה אמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה', היינו שיהיה לה' דייקא בלתי תערובות שאר דבר זר ומחשבה פנויה, אף כי מן הבהמה וכו' תקריבו קרבנכ"ם דייקא, כי נצמח מזה ג"כ טובה לכם ונקרא קרבנכם, אבל אתם לא תהיו עושם אך לה' לבדו בלתי שום תערובות.

(קדושת יו"ט)

☆

ויקרא אל משה וידבר הי' אליו. ונראה על פי אמרם ז"ל הי' הי' אני היא קודם שיחטא ואני הוא אחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, והקשה הרא"ש למה צריך הוא רחמים קודם שיחטא, ונראה על פי אמרם ז"ל יצרו של

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מליקט מספרים, על רבות ית"ק עצי התמרים

בקריאתו 'והקרב והכרעים ירחץ במים'
הרגיש שמנקה ומדיח קרבו וכרעיו

והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה'. הרב החסיד מוה"ה יעקב יודא הכהן גליק ז"ל, בהיותו חתן, הלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע לפני השבת באווארפין שלו, והיה זה בערב שבת קודם פרשת ויקרא, אמר לו הייטב לב בזה"ל: **"דיין טאטע ר' בן עיון וועט דיר העלפן פאסטן, און איך וועל דיר העלפן תשובה טאן"**, אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה 'שנים מקרא ואחד תרגום', ומיד הרגיש החתן בנפשו איך שהרה"ק התחיל בעבודתו הק' לעוררו, והתחיל החתן לבכות מאד, וכאשר הגיע הייטב לב אל הפסוק "והקרב והכרעים ירחץ במים", **הרגיש החתן בעצמו כאילו הוא תולש מקרבו את הקרב והכרעים, ופרץ בבכיות גדולות,** בינתיים נכנסה הרבנית הצדיקת ע"ה, וכראותה איך שהוא פורץ בבכיות גדולות, קראה ואמרה אל בעלה: "לאז אים שוין גיין דעם בחור", ושוב חדל מלעוררו לבכי, ומאז לא הרגיש כלום, (ופעם אחת תחת אחד השיחים עם נכדו כ"ק מרן רביו מסאטמאר זי"ע ספרתי לפניו את הסיפור הנ"ל, ואמר לי כי גם בן שמע וידע מזה).

גדולת יהושע (ח"ב עמ' מ)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ה"ק עצי התמרים

מי שמזלזל בין אדם למקום, סימן שמזלזל גם בין אדם לחבירו

נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. ונפש כי תמעול מעל בה' וכחש בעמיתו (פ' ויקרא), ומפרש מרן הגאון הק' בעל ישמח משה זצוקללה"ה, רבים אומרים: אנו אין לנו אלא תורה אחת, היא הנוגעת לבין אדם לחבירו לא זולתה רח"ל מהאי דעתא, **וידדה תורה לסוף דעתו של אדם והעידה: 'נפש כי תמעול מעל בה' בין אדם למקום, הותרה הרצועה 'וכיחש בעמיתו' [בבין אדם לחבירו] גם כן, והבן.**

מגד ירחים (ז' גיסן תרפ"ו)

אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, מבואר מזה כי מבלעדי עזר אלקי אי אפשר לאדם לעמוד נגד היצה"ר כי חזק הוא ממנו, אלא שבחסדי הבורא עליו הוא תומך בידו לעמוד איתן במלחמתו נגד היצה"ר, ובהכי מתורצת שפיר קושית הרא"ש דאף שקודם שיחטא האדם צריך הוא למדת הרחמים שיוכל לעמוד ולהתגבר על הצר הצורר הוא היצה"ר, אשר הוא לו בעוכריו ורודף אחריו בכל עת להכשילו, ובזה יבואר מה שהזכיר בתחלת פרשת הקרבנות וידבר ה' אליו, שנתכוון הכתוב להורות כי יש דרך יש לפני האיש להתגבר על יצרו ולהנצלמעבירה, ושלא יאמר האדם כי דבר זה אינו בגדר המציאות שהרי לא יתכן שינצח האדם את היצה"ר הבוער בקרבו כמו אש, לזה הזכיר שמו המיוחד בתחלת הפרשה להודיע כי הי ברחמיו יסייע לו ללחום נגד יצרו, ולא יעזבנו בידו.

(דברי יואל)

☆

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, וי"ל לפי הכתוב שאמרו בני ישראל אל משה קרב אתה ושמע וכו' ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' וכו', ופרש"י ואת תדבר אלינו התשתם את כוחי כנקיבה שנצטערתי עליכם וכפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני, ואכן מאז מעמד הנבחר לא זכו ישראל לשמוע קול ה' רק למדו ממשה כפי שמוכח בהפסוק ויקרא ה' אל משה וכו' וכתב רשי"ל ויקרא אל משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין, יכול שמעו את קול הקריאה ת"ל קול לו קול אליו, משה שמע וכל ישראל לא שמעו, מאוהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאוהל מועד, וכיון שמשע מפסוק זה שנפסק עמהם הדיבור ולא שמעו רק אל משה, לכן הוסיף רשי"י בשבילכם הוא נדבר עמי, שכיון שהם לא רצו להתקרב אליו ולשמוע בקולו במעמד הר סיני לכן נדבר רק עמי ואלו הן דברים קשים כגידין לבני ישראל אשר לא רצו להתקרב אל הקב"ה מאהבה.

(ברך משה)

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, ונל"פ עפי"מ דאיתא בישמח משה לפרש בדרך משל למי שהוא רעב ואוכל, הוא משביע הרעבון בכל מאכל אף בהפחות והגרוע שבמאכלים ואף בלחם יבש, אכן אם ירצה להשביע הרעבון שלא על ידי אוכל, כגון על ידי שמיעה או ראיה, לא יתכן כי אם כשישמע דבר נפלא הפלא ופלא שמתענג בו מאד, ואזי שוכח רעבונו ומשביעו זמן מה, כגון בשמיעת קול זמר שלא נשמע כמוהו בפה או בכלי, או מעשה נפלא שמתענג השומע, ובטעם הדבר למה במאכל ישבעו אף בפחות, ובשאר דברים לא ישבע רק בדבר נפלא, משום שהמאכל טבעו להשביע מצד התולדה, לכך משביע אף במאכל פחות, אבל שמיעה וראיה אין טבעם להשביע, רק שישמשו במקום המאכל שיהיה כאלו אוכל, ולזה צריך דבר נפלא שישנה טבעו. והנמשל מובן, דכל המצות כולם המה והנמשל תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא דהעושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראוים להיות על ידי מצוה זו בעשיה כפשוטו ואפי' בלי כונת סודות נסתרים, מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל, ובכן יש לומר כי אלמלא זכה האדם והיה עושה הכנה ראויה להקרבת הקרבן בכל הכוונות הראויות, לא היה צריך להקריב עצם הקרבן כי היה די בכוונותיו, ומה שצריכים עוד להקריב עצם הקרבן הוא מחמת שאין כונת האדם באופן היותר מועיל, ובוודאי משה רבינו הגיע למדריגה נעלה וגבוה זו שלא היה צריך להקריב קרבן, והיה די לו במה שהיה מכוין כוונה זכה במעשה הקרבנות, ולזה כאשר ציוה השי"ת למשה על מעשה הקרבנות ולא די במה שילמדו ויכוונו במעשה הקרבן, והוא מחמת שאינם מכוונים בכוונה זכה וראויה, אמר הקב"ה למשה צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכ"ם הוא נדבר עמי, כלומר שפרשת הקרבנות לא נאמר כי אם בשביל ישראל, מאחר שלא זכו מחמת מיעוט כוונתם הזכה שיחשב להם הכוונה כאילו הקריבו בפועל ממש.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

קדוש יאמ"ר

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

ויקרא אל משה. ולא הזכיר מי הקורא. וברמב"ם **דהרמב"ם** (יסודי התורה ו) כתב: החילוק שבין משה רבינו למאר נביאים, שכל הנביאים שמעו נבואתם על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים בחלום וחידה, אבל משה רבינו לא על ידי מלאך רק מפי ה' עצמו, שנאמר (במדבר יב): פה אל פה אדבר בו; ואמנם אינה לחלק ולומר, שמדיבור זו שזכה בה משה יותר מכל הנביאים, שאמת נבואתו מפי ה' בעצמו, היתה רק בגוף הדיבור, אבל לא בקריאה שקדמה לדיבור, והטעם לפי שאינה מעלת הדיבור כי אם להרחות חיבה, כדכתב **רמ"י**: לכל דברות ולכל אמירות קדמה קריאה לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו; על כן בחה קריאה זו אף למשה על ידי מלאך. ולכן כתיב **ויקרא אל משה** סתמא, להורות שבחה אליו הקריאה על ידי מלאך. (דברי יואל)

תלמידי חכמים הם בחינת משה (חולין נג:). וזהו **ויקרא אל משה**, ולא הזכיר שם ה' על הקריאה, כי רמז בזה על זמן מאחרית הימים שבו תהיה הסתרת פנים גדולה, ולזאת לא הוזכר שם ה' בפירוש על הקריאה, ורמז לנו בינורא דתיבת **לאמר** על אמירה לדורות, כי אף בזמן מאחרית הימים ובהסתר פנים הזה, אף על פי כן יתוודע ויתגלה כוחו והמשכותו של משה, לאיתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא (תיקונים קיד.), וכל מבקש האמת ימצאהו. (דברי יואל)

משה אשר רוח ה' דיבר בו, ודאי שהרם שבח אליו ההתעוררות העליון, קדמה לו אתעורותא דיליה בבחינה שלימה. וזהו **ויקרא אל משה**, ולא הזכיר שם ה' על הקריאה, כי בא לרמוז כי טרם שבא ה' אליו הכין עצמו בדלותו ובמשפלתו אל הדיבור, ומזה כי הקריאה הזאת היתה על ידי אתעורותא דיליה, כי הכנתו והשתוקקותו היא שהביאה להתעוררות העליון. (דברי יואל)

כתיב ויקרא אל משה סתם, להורות כי אף שספר ויקרא הוא ספר בפני עצמו, הכל מחובר עם מה שכתוב למעלה, כי כל התורה כולה קשר אחד הוא, ומלת 'ויקרא' מורות אל הכבוד הנזכר (שמות מ) וכבוד ה' מלא את המשכן (רבינו בחיי). לכאורה לפי דבריו לא היה צריך להזכיר את ה' גם אצל וידבר ה' אליו. ונראה דכתבו (ספרים): שמזכירים בתפלה אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב בכל אחד בפני עצמו, מפני שכל אחד מהאבות היה לו המגלות אלהות במדה אחרת; ולכן כתיב **ויקרא אל משה** סתם, להורות שהוא דבוק עם מה שלמעלה וכבוד ה' מלא את המשכן. ואמנם אמר שקרא אותו ה' לבוא אל **אוהל מועד**, נתעלה על ידי הקריאה, והמשיך השפעת אלהות במדה יותר גבוהה, ועל כן הוצרך להזכיר את ה' עוד הפעם, כמו שמזכירים את ה' אצל האבות בכל אחד, מחמת שהיה במדה אחרת. (מידושי תורה)

וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר. 'לאמר' יתירה הוא, שהרי כתיב בתריה דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם. אלא להורות בח, שיתכן לקיים פרשה זו בחמירה בעלמא אלא הקרבה בפועל, על ידי לימוד פרשת הקרבן, דכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה (מנחות קי.). לכאורה היה לי לכתוב 'וידבר אליו', ומסתר על סוף הפרשה הקודמת שה' דיבר אליו. אלא

נתכוון להורות, כי יש דרך ישר לפני איש להתגבר על יצרו ולהנצל מעבירה, ולא יצטרך להקריב קרבנות הבאים על חטאת, ואלא יאמר האדם כי דבר זה אינו בגדר היכולת, אלא יתכן שיגיע האדם את היכר הרע הצוער בקרבו כאשר ומה כואו לעמוד נגדו, לזאת הזכיר שמו המיוחד בתחלת פרשת הקרבנות **וידבר ה' אליו**, להודיע כי ה' ברחמיו יסייע לו ללחוש נגד יצרו, ולא יעזבנו בידו. (דברי יואל)

וככה תעלנו אותו וגו', פשט הוא לה' (שמות יב). הקרבן קרוי פשט על שם הדילוג, ואתם עשו את כל עבודותיו לשם שמים (רש"י). **נבני יששכר** (ניסן ג) הקשה: הרי כל המצות צריך לעשותם לשם שמים. אלא אמרו (קידושין ה.): ומתוך שאה מתגרשת בכסף, כיון דמקשינן הויה ליציאה, ומשני יאמרו כסף מכניס כסף מוציא, אין סניגור נעשה קטיגור, ומקשה אם כן שטר נמי, שהרי אשה מתקדשת בשטר, ויאמרו שטר מכניס שטר מוציא, ומשני מילי דהאי שטרא לאוד ומילי דהאי שטרא לאוד. ולפי זה קשה על מה שאמרו (שמות יב): משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה (שמות רבה טז), שהיו עובדים לעבודה זרה של מצרים, מוך טלה, וקחו לכם צאן למצוה, והלא אין קטיגור נעשה סניגור. ומתוך המירוץ מצאר בואמרתם זבח פסח הוא לה', עשו כל עבודותיו לשם שמים, שיפרש בדיבורו שהוא עושהו לשם ה', ואם כן מילין דהאי לאוד שהיו עושים אותו לעבודה זרה, ומילין דקרבן פסח לאוד שנעשה לשם ה', ולא שייך לומר אין קטיגור נעשה סניגור; ולפי זה נראה מה דכתיב **וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר**, נרמז ליווי לדורות, שבמצוה זו צריך לפרש בשפתיו שמקריב לשם ה', דבלא זה אין קטיגור נעשה סניגור, שהרי ישראל עבדו במצרים לבקר וטלן, ואיך יעשו מהם קרבן, אלא כיון דמפרש שהוא לשם ה', ממרינן מילי דהאי לאוד ומילי דהאי לאוד, וזהו **אדם כי יקריב מכם קרבן לה'**, לכאורה פשיטא שהוא לה', אלא הכוונה שצריך לפרט בשפתיו שהוא לה'. (דברי יואל)

אליו, למעט את אהרן, מאוהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (רש"י). נמצא שיכול להיות קול, ואף על פי כן לא ישמע אותו רק מי שצריך לשמוע, וכאן **אליו** למעט לא, אלא שמע אהרן את הקול אלא משה בעצמו, היה הסברא שנתמעטו לגמרי גם מן המצוה שנצטוה משה בדיבור זה, ולא נצטוה רק משה לבדו. על כן מדייק **וידבר ה' אליו**, דמה שאני ממעט את אהרן הוא רק מחיצת ה', אלא שמע את הדיבור בעצמו מה' כמו משה, אבל בגוף המצוה נצטוו אהרן וכל כלל ישראל כמו משה. (תשא)

לא ואמור להם דברי כצוצין, בשבילכם הוא נדבר עמי (רש"י). תכלית ממירת הדרשה היא לעורר לבבות השומעים לתשובה, ותכלית זו ניתן להשיג רק אם יהיו אמרי פי הדורש דברים היוצאים מן הלב, ולזאת בטרם יתחיל דבריו, על הדורש להתבונן לפני ה' שיכוונו בלבון למודים, ויאם ה' דבר בפיו, שיכנסו ללבות השומעים ויעשו בהם רושם לטובה. ומתוך בהכנת לבב הדורש ובתפלתו, אבחי לו סגי שיכנסו הדברים ללבות השומעים, כי בשם לבבות השומעים מטומים, אז סגר עליהם המדבר, וכאמרי לב נחשבו, על כן צריך להקדים גם הכנת לבב השומע על ידי עסקו בתורה ובקיום המצות, ויקרע סגור לבבו, ואז יזכה הדורש שדבריו ימצאו מקלות בלבות השומעים. וזהו **לא ואמור להם דברי כצוצין, בשבילכם הוא נדבר עמי**, שכל מה שה' מדבר עמי הוא בשבילכם, אם כן עליכם להכין לבבכם, כדי שתזכו לשמוע ולקבל את הדברים, ולחקקם על לוח לבבכם, ולפי ערך מה שתכינו עצמכם תשיגו לשמוע ולקבל דברי ה'. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאוי הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגלניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עומד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות, אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרינן תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד. **(אור יקרות)**

איזהו מקומן של זבחים

מסופר על המגיד מקאזניץ זצוק"ל שבימי ילדותו שאל את רבו בעל למדו פרשת ויקרא בעניני הקרבנות, למה אלו הקרבנות שבאו לשם כפרת עונות חטאים ופשעים נאכלים רק "לפנים מן הקלעים" בתוך כותלי בית המקדש עצמו, ואילו הקרבנות הבאים בתור נדבה נאכלים בכל העיר ולאו דווקא במקום הקודש, ואדרבה איפכא מסתברא שקרבנות נדבה שבעליהם מביאים מתוך רצון טוב ורוח נדיבה היו צריכים לאכול אותם דווקא במקום טהרה בתוך ביהמ"ק כיון שבא ממקור טהור ומתוך לב טהור, ומאידך גיסא קרבנות כפרה שבאים מחמת חטאים ופשעים אותם לא היו צריכים להביאם אל הקודש פנימה אלא לאכול אותם ברחובה של עיר, המלמד לא מצא תשובה לקושייתו, והילד ענה ואמר בשמחה כמדומני שמצאתי תשובה שמי שחטא ואשם בעבירות שבין אדם למקום או בין אדם לחבירו דוקא אותו ואת קרבנו צריכים להכניס במקום הקודש, שמכיון שטומאה רצוצה בתוך גופו, ונשמתו נפגמה מגודל החטא הרי אם ילך ברחובות העיר יסתאב עוד יותר, ומשום זה צריכים להכנסו "לפנים מן הקלעים" לתוך אויר של קדושה וטהרה, אמנם מי שנפשו זכה ונקיה מכל פגם ולבבו הטהור נדבו להביא קרבן נדבה לה' הוא אינו זקוק דווקא למקום הקדוש והוא יכול להמצא ולאכול את קרבנות בכל מקום בלי כל חשש מכיון שנשמת בהירה וטהורה. **(אמרי קודש)**

וכל דם לא תאכלו

באחת מערי מזרח אירופה העלילו הגויים על יהודי העיר עלילת דם שהנוצרים טענו שהיהודים רצחו נער נוצרי כדי להשתמש בדו לאפיית המצות, הזמינו את רב העיר למשפט שישוב על תביעת הנוצרים, שאל הרב את השופטים: האם מותר לי להזמין לכאן אשה אחת מהנשים העבריות העוברות ברחוב, כשנתנו לו רשות הלכו בחוץ וביקשו מאשה אחת להכנס אל אולם בית המשפט הושיט לה הרב ביצה ואמר לה: אנא טגני לי את הביצה כי רעה אני וברצוני לאכול, מיהרה האשה לשבור את קליפת הביצה ובטרם תשפוך את תוכנה למחבת בדקה היטב את הביצה, שמא יש עליה כתם של דם, שאלה הרב לעיני השופטים הגויים: מדוע את מתבוננת כל כך בביצה, סחה האשה לפי תומה כדי לבדוק אם אין בה חלילה דם שהתורה אסרה לנו לאכול אפילו טיפה קטנה של דם, תשובה תמימה זו הוכיחה להשופטים כי היהודים חפים מפשע ועי"ז ניצלו מעלילות הדם לזמן מרובה. **(זכרון צדיקים)**

נפש כי תשבע להרע או להיטיב

מסופר על הגאון ר' מרדכי בנעט שהי' מסתגף בתעניות וצומות פעם נכנס הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק לבית מדרשו של הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ומצא את תלמידו ר' מרדכי בנעט יושב ועוסק בתורה והכיר בו שחזותו מוכיח עליו שהוא בעל מסגף אמר לו הרה"ק ר' אלימלך עליך אמר קרא "חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו" נבהל ר' מרדכי לשמוע כך והלך לרבו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ושפך לפניו את צערו, ענה לו רבו: כוונת הרה"ק ר' אלימלך כך הוא על הפסוק "נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב" מפרש רש"י "להרע" לעצמו, או "להיטיב" לעצמו כגון אוכל ולא אוכל, וזהו גם כוונת הנביא באמרו "חכמים המה להרע" דהיינו חכמים הם האנשים לסגף את עצמם ולא לאכול ועי"ז לעבוד את ה' אבל "להיטיב לא ידעו" שאינם יודעים שביכולתם גם ע"י אכילה ושתי' ליהנות בקדושה מן החיים שזהו יותר חשוב כלפי שמיא. **(שיח שרפי קודש)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויקרא אל משה. במדרש רבה (א, ט) 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו'. **פי' [הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זללה"ה] בדרך צחות,** שכוונו רז"ל לאותן רבנים ומורים הנותנים הכשרים על בשר וכדומה בעד בצע כסף, ובאמת אינו יודע ין כלל לפקח כדבעי, ואינן מפקחין כדבעי בהשגחה מעולה שיהא הכל בתכלית הכשרות, ונמצא שמכשילים את הרבים ר"ל באכילת נבילות וטריפות. והמה גרועים מנבילה, כי חתיכת הנבילה יכולה להכשיל את האדם האוכלה רק בהמקום שהיא נמצאת, **אבל הרבנים הנ"ל המה מכשילים את הרבים גם מרחוק, ולא רק במקום מסויים. ולכן אמרו שהת"ח שאין בו דעת לעשות כדת וכדין וכדעת תורה בתתו השגחה על השחיטות, נבילה עדיפה ממנו.**

דברי חנה השלם ח"א

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | Tel. 845.774.4040

וְשָׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה

בעזהשי"ת

ערבי פסחים תשפ"ה לפ"ק

בשמחה של מצוה, ובהתרוממות
עילאה, הננו בזה להודיע לכל הקהל
הקודש חברי קהלתינו הק', אשר

ביום ה' פרשת צו הבעל"ט
לעת כניסת ליל בדיקת חמץ

יתקיים בעז"ה במקהלות עם קודש

מעמד המרומם

שאיבת מים שלט

בראשות כבוד קדושת
מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מהיכל בית המדרש הגדול
בשעה 7:35 לעת ערב

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ישמיע דברות קודש

בברכת חג כשר ושמח
הנהלת הקהלה

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקרא אל משה. ויקרא באל"ף זעירא, ואיתא בבעה"ט שזה מורה על גודל ענותנותו של משה רבינו ע"ה, וי"ל דהנה תיבת ויקרא בלא אל"ף היא ויקר, שהוא רמז לתפילין כמ"ש רז"ל ליהודים היתה אורה וגו' ויקר ויקר אלו תפילין, וכה"א (דברים כ"ח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש והנה אמרו חז"ל בפסוק וראית את אחורי מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. וזהו הענין שרמז באל"ף זעירא לומר שאע"פ שמשה זכה להתגלות גדולה כזו שהראה לו הקב"ה קשר של תפילין ויקר החזיק את עצמו בענוה יתירה אל"ף זעירא.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

☆

אדם כי יקריב מכם וכו' ברש"י אי' בקרבנות נדבה דיבר הענין, אדם למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל וכו' וצ"ב להבין סמיכות ב' מאמרי רשז"ל והנל"פ עפי"מ דאי' בגמ', אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוין אדם, וא"כ לא הי' קשה לרש"י מקודם למה נאמר אדם דהי' יכול לומר דא למעט אוה"ע, אבל עכשיו שפירש"י בקרבנות נדבה דיבר הרי קי"ל דנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל וא"כ שפיר קשה למה נאמר אדם דליכא לממר כנ"ל וע"כ דבא למעט את הגזל.

(כתנות אור)

☆

ובדרך מוסר יל"פ עפי"מ דאי' בגמ' (נדרים י') שלא יאמר אדם לה' עולה אלא עולה לה', שמא ימות קודם שיגמר דבריו ונמצא מוציא ש"ש לבטלה, וז"ש "אדם" בן אדם ראה כי אדם אתה יסודו מעפר וסופו לעפר, והראי' "כי יקריב" כשעולה על דעתך להקריב צריך אתה לומר "קרבן לה'" ולא לה' קרבן, מחמת שהחיות אינו בידך ואולי לא תספיק לגמור תיבת קרבן.

(דבש השדה)

☆

מן הבהמה, י"ל דיש ג' טעמים למה לא מקריבים מן החיה, א', דלא הטריח ה' לצאת ביערים ובהמה הוא בנמצא, ב' לחיה יש גיאות ובהמה אין לה, וה' שונא גיאות, ג' משום דאלוקים יבש את הנרדף ובהמה נרדף, והנה לעתיד לבוא כתיב (ישעי' י"א י') אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בהם, ולי"מ יהי' בנמצא גם חיות וגם שלום יהי' בין בהמה לחיה, ולמה יהיו מקריבין אז רק מבהמות, ועל כרחך הטעם משום גסות הרוח, ולפי"ז יתבאר הפסוק (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלוקים רוח נשברה" דקרבנות הוא רק מבהמה מטעם דהם רוח נשברה ומוכח מזה דלב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה, ואל תאמר דלכך מקריבים רק בהמות משום ב' טעמים האחרים, ע"ז קאמר "הטיבה ברצונך את ציון וכו' אז תחפוץ זבחי צדק" ואז לא יהיו נרדפים וגם חיות יהיו בנמצא, ואפילו הכי "אז יעלו על מזבחך פרים" דייקא וע"כ דהטעם הוא משום שזבחי אלוקים רוח נשברה.

(עדות ביהוסף)

דורש טוב

יקריב אותו לרצונו לפני ה'. נראה לפרש דהנה איתא בגמרא קידושין (דף ז') **דהאומר רגלה של זו עולה פשטה קדושה בכולה, אבל האומר לאשה חצייך מקודשת לי אינה מקודשת,** ומפורש שם טעם החילוק כיון דבהמה ברשותו ותלוי ברצונו ובדעתו, אבל אשה אינה בדעתו וברצונו אלא ברשות עצמה היא, ועל כן כששמעה שאמר 'חצייך מקודשת' קיבלה הקידושין ברצון עצמה רק על חציה, ואינה מסכמת אלא על זה, ואין ביכולת הקידושין להתפשט בכולה עי"ש.

וזה שאמר הכתוב **'אם עולה קרבנו מ"ן הבקר"ר, היינו שהקדיש רק מקצת הבקר** כגון שאמר 'רגלה של זו עולה', והיינו **'מן הבקר'**, אעפי"כ **'קריב אותו לרצונו'**, כי פשטה קדושה בכולה, וכי תימא מאי שנא מקידושי אשה שאינה מקודשת, לזה אמר **'לרצונו'** היינו **כיון שהבהמה תלויה בדעתו וברצונו, ואין לה דעת עצמית, ולכן אין בכחה לעכב התפשטות הקדושה בכולה, משא"כ אשה אינה ברשותו ותחת רצונו.**

תבואת יקב

(להגאון המפורסם בדורו רבי אברהם בלעיש ז"ל
אבד"ק תונים, שנת תק"פ לערך)

אי נמי י"ל דהנה פירש"י כאן דכופין אותו להביא קרבן עד שיאמר רוצה אני, והנה על ענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' מסביר הרמב"ם בהל' גירושין (פ"ב ה"כ) דאין על זה דין אונס כשבא ע"י כפיה, כי באמת רוצה כל איש ישראל בלבו לעשות רצונו ית"ש תמיד, אלא שיצרו תוקפו, וע"י ההכאה שהגוף סובל צער על המניעה, ממילא חוזר לקדמותו ולרצון לבבו האמיתי, לקיים רצונו ית', **ושפיר עושה המצוה ברצון גמור שבלבו.**

וזה שאמר הכתוב **'קריב אותו לרצונו לפני ה'**, שע"י שכופין אותו כדברי רש"י כאן **עי"ז 'מקרבין' את האדם לרצונו האמיתי שבעומק לבו הנגלה לפני ה' הצופה נסתרות והבוחן כליות ולב.**

דברי יחזקאל

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: (פרק א פסוק א)

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו. וְלֹא בֶן בְּשָׁאר הַמְקוֹמוֹת, בַּעֲבוּר שֶׁלֹּא הָיָה מֹשֶׁה יָכוֹל לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לִהְיוֹתוֹ נִגַּשׁ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים רַק בִּקְרִיאָה שֶׁיִּקְרָא אוֹתוֹ, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה (שמות כה כב) וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת (אֲשֶׁר אֹרַע לְךָ שָׁמָּה), וְכֵיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁהַשֵּׁם יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים שָׁם נִתְיָרָא לָבֹא בְּאֹהֶל כָּלָל עַד שֶׁיִּקְרָא אֵלָיו, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּהַר סִינַי שֶׁאָמַר (שם כד טז) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן. אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה מֹשֶׁה יוֹדֵעַ שֶׁהַכָּבוֹד בָּאֹהֶל וְשִׁיִּהְיֶה לוֹ חִבּוּר, מִשָּׁם כִּי לֹא כִּפְּתוֹ הֶעָנָן עַד יוֹם הַשְּׁמִינִי כִּדְעַת רַבּוֹתֵינוּ (ת"כ לְהַלָּן ט א), וְאַחֲרֵי הַקְּרִיאָה בָּא מֹשֶׁה בָּאֹהֶל לִפְנִים וְלִפְנִים כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי (תורת כהנים אחרי פרשה טז א) אַהֲרֹן בְּבֹא וּבֹא וְאֵין מֹשֶׁה בְּכָל עֵת בָּא[א].

וְהִקְרִיב מֵזֶבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַה' חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הָעֲצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: (פרק ג פסוק ט)

חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה. שֵׁם חֵלֶב בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הַנִּפְרָד שֶׁאינוֹ עִם הַבָּשָׂר בְּדָבָר אֶחָד[ב]. כִּי הַשָּׁמֵן הַמִּתְעָרֵב בַּבָּשָׂר, שֶׁאֵינוֹ נִפְרָד מִמֶּנּוּ יִקָּרֵא שָׁמֵן, כְּעִנְיַן שֶׁאָמַר הַכָּתוּב 'וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן' (דברים לב טו) 'וְיֹאכְלוּ וְיִשְׂבָּעוּ וְיַשְׁמִינוּ' (נְחֶמְיָה ט כה), 'הַשְׁמֵן לֵב הָעָם הַזֶּה' (יְשַׁעְיָהוּ ו י), 'וּבְשָׂרִי כִּחֵשׁ מִשֶּׁמֶן' (תְּהִלִּים קט כד), וְהָיָה דֶּשֶׁן וְשָׁמֶן (יְשַׁעְיָהוּ ל כג) כְּמוֹ 'חֵלֶב וְדָשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי' (תְּהִלִּים סג ו), וְכֵן בְּכָל מָקוֹם, וְהַחֵלֶב הוּא הַנִּפְרָד אֲשֶׁר עָלָיו קְרוּם וְנִקְלָף. לֹא יִתְעָרֵב הַלָּשׁוֹן בָּהֶן בְּשׁוּם מָקוֹם, כְּאָמְרֵנוּ בָּשָׂר שָׁמֵן, לֹא בָּשָׂר חֵלֶב. וְכֵן בִּשְׂאָר לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם שְׁמוֹתֵיהֶן חֲלוּקִין.

וְיֹאמַר דֶּרֶךְ הַשְׁאָלָה בַּכָּתוּב (בְּמִדְבַּר יח ל) 'בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ' כִּי הַטּוֹב אֲשֶׁר יוּרַם מִן הַתְּבוּאָה יִכָּנֶה אוֹתוֹ בְּחֵלֶב, כַּאֲשֶׁר חֵלֶב מוּרָם בִּקְרְבְּנוֹת[ג]. 'חֵלֶב כְּלָיוֹת חִטָּה' (דְּבָרִים לב יד) יִרְמֶה הַחִטָּה לִכְלָיוֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר בָּם כַּאֲשֶׁר יֹאמַר (שם) וְדַם עֵנָב תִּשְׁתֶּה חָמֶר וְאֵין הַיַּיִן דָּם וְאִכְלוּ אֶת חֵלֶב הָאָרֶץ (בְּרֵאשִׁית מה יח) שֶׁיֹּאכְלוּ כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז וְכָל הַחַיָּה דֶּרֶךְ מָשָׁל זֶה.

מעשה חש"ב

א

רבינו מפרש בב' אופנים למה קדמה קריאה לדיבור. א. שמשה היה יודע שהשי"ת ידבר עמו מבין שני הכרובים, והטעם שהוצרך הקריאה, משום שהיה ירא לבא לאהל מועד. ב. שלא היה יודע שידבר עמו מאהל מועד, בשבעת ימי המילואים, לפני השראת השכינה, ולכן כשרצה הקב"ה לדבר עמו הוצרך לקראו.

וצריך לומר דדברי רבינו כאן הם לשיטתו למש"כ בפרשת פקודי (פרק מ פסוק ב) שפרשיות אלו [ויקרא, צו – עד פרק ח] נאמרו למשה ביום הראשון בבוקר של שבעת ימי המילואים, קודם שנתכסה המשכן בענן ביום השמיני, וא"כ אין לפרש שהוצרך לקריאה לתת לו רשות ליכנס למקום הענן, מפני שאז עוד לא היה הענן. ולכן היה קשה לרבינו למה הוצרך הקריאה לפני הדיבור, לכן מפרש או משום שהיה ירא להכנס לאהל מועד, או משום שלא ידע שהקב"ה ידבר אתו משם.

והנה רבינו (שם) כתב "אבל במדרש חזית מצאתי, ויהי ביום השמיני זה היה ראוי להיות תחילת הספר. ולמה נכתב כאן, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. וא"כ יהיה ויקרא אל משה מאהל מועד, אחר וירא כבוד ה' אל כל העם ותצא אש ותאכל על המזבח', יהיה הדבור לאהרן יין ושכר אל תשת ממחרת, כי לא יתכן שנדבר לאהרן מאוהל מועד, קודם למשה. ואיני יודע אם זה דברי הכל, או הם דברי יחיד כי על דברי רבי ישמעאל נאמרו".

ביאור הדברים דלפי דברי המדרש פעם הראשון שה' דיבר עם משה מאוהל מועד היה רק באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ומקרא דידן 'ויקרא אל משה וגו' מאהל מועד' היה באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ולפי"ז צ"ב מהיכן ידע משה דיני הקרבת הקרבנות בשבעת ימי המילואים.

והנה בשלמא לרבי עקיבא שסובר שכללות ופרטות נאמרו בסיני, א"ש, שלמד משה רבינו בארבעים יום שהיה בהר כל פרטי הדינים של הקרבת הקרבנות. אבל לרבי ישמעאל הסובר שרק הכללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד. ולפי דברי המדרש פעם הראשון שהיה הדיבור מאהל מועד היה ביום שמיני למילואים, א"כ מהיכן ידע משה רבינו פרטי דיני הקרבת הקרבנות. ובע"כ צריכים לומר דאף לפי דברי המדרש שפעם הראשון שה' דיבר עם משה מאהל מועד היה בא' ניסן, מ"מ דיבר הקב"ה עם משה מן השמים, כאשר דיבר עם משה במצרים. כמו שכתב רבינו הלשון (שם) "והיו סבורין, שהיה הדבור למשה שם מן השמים, כאשר היה בארץ מצרים".

וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: (ה, א)

וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע. אֵינָם שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים, כִּי אֵין עֵד בְּלֹא רְאִיָּה וּבְלֹא יְדִיעָה, אֲבָל יֹאמַר, אִם שָׁמַע קוֹל אָלָה שֶׁנִּשְׁאוּ עָלָיו לְהַאֲלוֹתוֹ, בְּדָבָר שֶׁהוּא עֵד, בֵּין בִּרְאִיָּה בֵּין בִּידִיעָה, אִם לֹא יַגִּיד יֵשׁ עָלָיו עָוֹן.

וְהַנָּה לֹא יִתְחַיֵּב בְּקָרְבָּן חֵזֶה אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ עֲדוּת שֶׁיִּזְקָפָה מִמֶּנּוּ הַמַּשְׁבִּיעַ בְּדִינוֹ. וּלְכָךְ פֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (שְׁבוּעוֹת לט) כִּי יֵשׁ עֲדוּת שֶׁתּוֹעִיל בִּרְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה, וְיֵשׁ שֶׁתּוֹעִיל בִּידִיעָה בְּלֹא רְאִיָּה. כֵּיצַד, מָנָה מָנִיתִי לְךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְטוֹעֵן לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם יָבוֹאוּ וְיָעִידוּ, זוֹ הִיא רְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה. מָנָה הוֹדֵיתָ לִי בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, יָבוֹאוּ וְיָעִידוּ, זוֹ הִיא יְדִיעָה בְּלֹא רְאִיָּה".

וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט אֵין צָרִיךְ לְרְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה, אֲבָל "אוֹ רָאָה" שֶׁהוּא רָאָה הַהַלְוָאָה אוֹ הֶמְקַח לְגַמְרֵי, "אוֹ יָדַע" שֶׁשָּׁמַע אוֹתָם מוֹדִים בַּמַּעֲשֶׂה הַהוּא בִּפְנֵי עֵדִים, וְלֹא רָאָה הַמַּעֲשֶׂה.

וְלֹא אָמַר כָּאן "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" כִּי הוּא חַיָּב בְּמֵזִיד אוֹ בִּשְׁגָגַת הַשְׁבוּעָה עִם זְדוֹן הָעֵדוּת אֲבָל אִם הָיָה שָׁכוּחַ בָּעֵדוּת בִּשְׁעַת שְׁבוּעָה אֵין עָלָיו קָרְבָּן:

מעשה חש"ב

ב נחלקו רש"י ורבינו מהו 'חֶלֶב': רש"י מפרש 'חלב', היינו המובחר שבו. אבל רבינו מפרש 'חלב' היינו השומן הנפרד שאינו עם הבשר כדבר אחד', אלא יש עליו קרום והוא נקלף, אולם השומן מתערב בבשר, ואינו נפרד ממנו.

ג רבינו מפרש הכתוב 'בהרימכם את חלבו ממנו', כמו שהחלב מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח. כמו כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן. שהרי רבינו לשיטתו 'חלב' אין הכוונה מן המובחר שבהמה, שהרי רבינו כותב לקמן שהחלב אינו המובחר שבו, דהרי הוא גס ועבה וקשה להתעכל. לכן מבאר הדמיון כנ"ל, כמו שהקטרה מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח, כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן.

אמנם לפירוש רבינו שחלב אינו מן המובחר, צ"ב דהרי דרשו חז"ל מהכתוב 'ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו', דאם אינו תורם מן המובחר יש עליו חטא, הרי שיש להפריש מן המובחר, ולפירוש רבינו איך למידין דבר זה מהכתוב הרי 'חלב' אינו מן המובחר. ועוד צ"ב מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה יכנה אותו בחלב', הרי חלב אינו מן הטוב שבבהמה, וא"כ מנלן שצריך להפריש 'הטוב שבתבואה'.

וצריכים לומר דמש"כ רבינו שהחלב אינו חלק הטוב מן הבהמה היינו לענין אכילה, אבל לענין הקטרה שפיר הוה חלק הטוב מהבהמה. וכמו שכתב רבינו (פרשת שמיני פרק ט פסוק כ) עה"כ 'וישימו את החלבים על החזות' וגו", שמיירי לגבי הקטרה, שמניחים החלבים מלמעלה, וכתב שם: "כי האליה והכליות ויותרת הכבד יתנו למטה והחלבים עליהם, והכל על החזות, והנה החלבים לבדם יראו למעלה, והוא דרך כבוד בהקטרה". הרי לנו שלענין הקטרה החלבים הם המובחר שבו.

ובזה מיושב היטב דרשת חז"ל שיש להפריש מן המובחר, שהחלב מובחר לענין הקטרה. וכן מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה כנה אותו בחלב', שלענין הקטרה הוה שפיר המובחר שבבהמה.

ד פירוש, שלפי פשוטו של מקרא משמע שיש כאן שלשה אופנים לחיוב שבועה, א. 'והוא עד'. ב. 'או ראה'. ג. 'או ידע'. ע"ז כתב רבינו שאינם אלא שני אופנים, ראיה או ידיעה, שהרי אם לא ראה ולא שמע אינו יכול להיות עד. לכן ע"כ צריך לומר ש'או ראה' 'או ידע', אינם אופנים אחרים, אלא באים לפרש ה'והוא עד', שהוא עד בין על ידי ראיה ובין על ידי שמיעה.

ה לפי חז"ל 'או ראה', הכוונה על עדות של ראיה בלא ידיעה, באופן שהמלוה אומר ללוה מנה מניתי לפניך בפני פלוני ופלוני, וטען הלוה לא היו דברים מעולם, ויש עדים שראו שנתן לו מנה, אבל העדים אינם יודעים לשם מה ניתנה לו המנה. ואז חייב הלוה לשלם, דכיון שהוחזק שאמר שקר, שוב אינו יכול להפטר ע"י טענה אחרת. וע"כ צריך לומר כן, שע"י העדות יחוייב בממון, שהרי אמר מקודם שלא יתחייב בקרבן, אלא אם כן יודע עדות שיזכה ממנו המשביע בדינו. ו'או ידע', היינו ידיעה בלא ראיה, היינו שיש עדים שהנתבע הודה להתובע שחייב לו מנה, זו היא ידיעה ללא ראיה, שהם לא ראו עצם ההלואה.

ואפשר לומר מהיכן למדו חז"ל 'או ראה' אפילו עדות של ראיה בלא ידיעה, אולי כוונת הכתוב 'או ראה' שראה כל ההלוואה, כמו שמפרש רבינו על דרך הפשט, דאם כן היה סגי שיאמר 'והוא עד', והכוונה על עדות רגילה שראה כל ההלואה, ומזה שפירט הכתוב 'או ראה' 'או ידע', משמע שבא לומר שאפילו היה ראיה בלא ידיעה נמי עדות היא.

ולכאורה לפי דרשת חז"ל היה שייך לפרש הכתוב כפשוטו דמיירי משלשה אופנים א. 'והוא עד' – שראה כל העדות. ב. 'או ראה' – ראיה בלא ידיעה. ג. 'או שמע' – ידיעה בלא ראיה. ואמר הכתוב בדרך לא זו אף זו. אמנם רבינו אינו מפרש כן.

ו על דרך הפשט מפרש רבינו 'או ראה' היינו שראה את כל ההלואה, והיינו ראיה וידיעה, ובמילא אין ללמוד מכאן שראיה בלא ידיעה הוה עדות. רק מ'או ידע' אפשר ללמוד ידיעה בלא ראיה הוה עדות.

ז הנה כאן לא נאמר 'ונעלם ממנו' כמו שנאמר להלן בטומאת מקדש וקדשיו ובשבועות ביטוי, ולכן חייב בקרבן בין במזיד בשבועה, ובין בשוגג בשבועה, אמנם אינו חייב בקרבן אלא אם כן הזיד בעדות, שזכר את עדותו וידע שהוא משקר באומרו שאינו עדות. אבל אם שכח בשעת שבועה את העדות הרי הוא פטור. (משא"כ בטומאת מקדש וקדשיו, ושבועת ביטוי שנאמר 'ונעלם ממנו', אינו חייב קרבן אלא בשוגג).

דינים הנוהגים לערב פסח שחל בשבת

נידונים לערב שבת

תענית בכורים

תענית בכורים והנוהגים לסיים מסכת, מקדימים בשנה זו ביום ה' (שו"ע סי' ת"ע סעי' ב).

מזמור לתודה

אומרים מזמור לתודה בער"ש

ייטב פנים, ומבאר דאין לגזור אטו שאר השנים שאין אומרים מחמת החמץ, ובפרט שתפילה בציבור ומסתמא יש ביניהם אחד שיודע ווזכר, ו"למנצח" פשוט שאומרים דאין בהו מקום לגזור כלל דאין לזה שייכות לחמץ.

מכירת חמץ

יש למכור החמץ עד לפני השבת, יש רבנים שעושים המכירה לפני זמן הביעור כמו בכל השנים, ויש שמוכרים סמוך לשבת. החמץ שרוצים להשתמש בו לאחר זמן המכירה, אין לכוללו במכירה.

האוכלים בשבת בדירה או חדר שמושכר לנכרי, ובשבת בזמן הביעור סוגרים את המקום, טוב לפרט בשטר המכירה שהנכרי נותן רשות ליכנס בשבת, או הרב השליח למכירת החמץ מתנה עם כן עם הגוי, ובכל ענין יש שסומכים שהנכרי אינו מקפיד שיכנסו שם בשבת לחוד.

ביעור חמץ

שריפת החמץ זמנו בכל השנים, ובשנה זו בשעה 11.22.

שלא יבואו לטעות בשאר השנים, ובשעת הדחק יש לסמוך על המקילין עד חצות.

אין אומרים כל חמירא בשעת השריפה.

נוסח ה"יהי רצון" יש נוהגין לאמרו בשבת אחרי שמבטל החמץ באמירת כל חמירא", ויש נוהגים דהאומרים "שני יה"ר", היה"ר המיוחד לשריפת החמץ, יש לומר לאחר השריפה, והיה"ר שמיוחד לביטול החמץ, אומרו בשבת לאחר אמירת כל חמירא.

פחי האשפה

צריכים לדקדק שבכלי האשפה השייכים לדיירי הבנין [ואף כשהם מונחים ברה"ר, מ"מ הם שייכים לדיירי הבנין] **לא יזרקו לתוכם חמץ, במקומות שלא יפנו האשפה לפני הפסח.**

אכילת חמץ בער"ש לאחר הביעור

מותר לאכול חמץ בערב שבת כל היום, ויש נוהגין להחמיר.

אחרונים, ויש נוהגים להחמיר בזה אטו שאר השנים.

עשיית מלאכה

עשיית מלאכה מותרת כבכל ער"ש, ולכן מותר להסתפר וליטול הצפרניים

עי' שע"ת (סי' תמ"ד סעי' ב), וביאוה"ל (סי' תס"ח סעי' א) דתלוי בב' טעמי איסור עשיית מלאכה, ונקטי' כטעם משום קרבן, ולכן בער"ש דאין מקריבין מותר במלאכה, ובמהרי"ל דהרוצה להחמיר יחמיר משום לא פלוג, אבל אין איסור.

אפיית מצות

בערב שבת אחר חצות אופין מצות מצוה כמדי שנה.

שו"ע (סי' תנ"ח), והטעם זכר לשאר שנים, ויש שהיו נוהגים לאפות בליל פסח, ומובא בטור וכן נהג החת"ס ועוד.

אופן הכנת המאכלים לשבת

הדרך המובחרת וכן נוהגים הרבה, לבשל את מאכלי השבת מתבשילים הכשרים לפסח, ובכלים הכשרים לפסח.

ומלפנים שלא היה מצוי כלים שזורקים לאחר השימוש, והיו אוכלים בכלי החמץ, היו צריכים להקפיד שלא לערות האוכלים כשהם חמים מכלי של פסח לתוך כלי של חמץ שהניצוץ מחברן.

הכנות לסדר מער"ש

נכון להכין מער"ש השולחן לליל הסדר וכן כל צרכי שאר הסדר.

בכדי שלא תמשך הכנת הסדר בליל יו"ט, ואסור להכין משבת ליו"ט.

האוכלים בליל הסדר מחוץ לביתם, יקחו שם את צורכי הסדר בער"ש או בליל יו"ט. (דאין ליטלם בשבת משום הכנה).

מרור

תמכא "חריין" אם יש אפשרות לכסותו היטב בכדי שלא יפוג

טעמו אזי יפרו מער"ש, ואם יש לחוש שחריפתו תפוג, יפרו בליל יו"ט בשינוי, שיטחון על מפה או שולחן ולא לתוך הקערה או יהפוך המגררת.

שו"ע ואחרונים (סי' תק"ד), ובמשנ"ב בשם הגר"א דהקפיד לפרר החריין דוקא בליל יו"ט שאז יהא חריף טובא.

הלוקח חסא יבדקנו מער"ש, ויש ליזהר שלא להניח החסא במים מער"ש.

שאם יניחו במים מעת לעת הו"ל כבוש ואין יוצאין בהם, שו"ע (סי' תע"ג).

חרוסת

חרוסת יש לעשותם מער"ש, ואם עושהו ביו"ט ידוך ע"י שינוי, ומותר לערב היין בתוכו כדרכו.

דעירוב היין הוא "לש" ומותר במפיג טעם מעיו"ט, משא"כ "טחינה" דאף דמפיג טעם קצת בעינן שינוי, וכ"ש באינו מפיג טעם כלל.

מי מלח

יש לעשותו מער"ש, ואם עושהו ביו"ט יש לעשותו בשינוי שיתנו קודם המים ואח"כ המלח. (ח"א, קיצושו"ע).

זרוע וביצה

יצלה את הזרוע, ויבשל הביצה מער"ש, ואם צולה ביו"ט, יצלה על מנת לאוכלו ביו"ט. (והזרוע אסור לאכול בלילה ורק ביום מותר).

יין

המערבים יין אדום ביין לבן לצורך ד' כוסות [דמצוה לחזר אחר יין אדום, חוץ אם הלבן משובח דיקה לבן, ויערבו עם יין אדום, ויגד משה] **נכון לערבם מער"ש, ואם מערבם בליל יו"ט עדיף למזוג היין האדום תחילה ואח"כ היין הלבן.**

כדי לחוש לדעת הפוסקים דיש צביעה במשקים כשמכוין למטרת צביעה.

דינים השייכים לשב"ק ערב פסח

האוכלים בשני מקומות

האוכלים פת במקום מסוים, וממשיכים הסעודה ממאכלי פסח במקום אחר, אם שני המקומות הם בתוך הבית או שרואה את מקום האכילה, אם באפשרותו יקדש על היין במקום אכילת הפת, וכן הברכהמ"ז יברך שם, או שיאכל מעט פת גם במקום השני ויברך שם ברהמ"ז.

ואם שני המקומות אינם בתוך אותו הבית כגון בחדר המדריגות או בחצר או מחסן וכדו', ואי אפשר לראות ממקום אחד את המקום השני, אזי צריך מעיקר הדין לקדש במקום אכילת הפת, וכשאין ביכלתו לקדש שם ישתה עוד רביעית יין והשומעים ישתו רביעית יין, וברכהמ"ז יברך במקום הראשון או יאכל פת גם במקום השני.

ובכל אלו צריך גם ליטול ידיו באותו מקום, אלא דבשעת הדחק יש לסמוך על השכנה"ג דאם חוזר למקומו נחשב קידוש במקום סעודה.

עצה טובה

האוכלים בשני מקומות, עצה טובה להניח הפת בתוך ניילון, בכדי שלא יתפזרו פירורים על בגדיו, ובכן יוכל בקלות להמשיך הסעודה בבית, וכשחוזר לסעודתו בביתו, ינקה היטב פיו ויחחוץ ידיו, וינער בגדיו כפי הצורך.

טלטול המצות בשבת

מצות שנאפו בער"ש ללי"ל הסדר, אסורים בטלטול, שאר המצות מותרים בטלטול.

פמ"ג (סי' תמ"ד, סי' ש"ח), דמצות ער"פ כיון דאסורים באכילה, ומקפיד שלא ליתנם לקטנים ולעכו"ם, נחשבים מוקצה דאינם ראויים לכלום, ודעת הגרמ"ש קליין שליט"א דבזמנינו שגם המצות של כל הפסח שמורות משעת קצירה, אפשר דמצות ער"פ אין בהם קפידא כ"כ ואינם מוקצים, ושאר המצות כתב בפמ"ג ועוד אחרונים, דאינם מוקצים הואיל וראוים לקטנים שאינם יודעים לספר ביציאת מצרים ולעכו"ם ובע"ח.

מצות ללחם משנה

בסעודת שחרית עדיף לצרף פת ללחם משנה, [בשאוכלה ואינו משייר ממנה].

במצות ער"פ תלוי אי אסורים בטלטול כנ"ל, ושאר המצות, בסעודת הלילה דמעיקר הדין מותר באכילת מצה אפשר לצרף, ובשחרית דאסור לאכול מצה, יהא תלוי במחלוקת הפוסקים אי בעינן ללח"מ דוקא פת הראוי לאכילה, ע' באחרונים סי' רע"ד, ובאגרות חזו"א כתב דאם ישאר מהפת, עדיף ליטול מצה ללח"מ.

עישוף הלחם משנה

אפשר לקיים לחם משנה גם כשהפת [חלה או המצה] **עטופים בניילון.**

חלוקת סעודת הלילה

לא מצאנו לנהוג לחלק את סעודת הלילה בכדי לצאת ג' סעודות.

בפוסקים שכתבו לחלק את סעודת שחרית בשביל שלוש סעודות, לא כתבו עצה זו גם בסעודת הלילה, ואפשר דאף להפוסקים דיוצאים

ס"ג בשחרית, זהו רק בסעודה ג' שחיובה הוא מחמת ג' "היום", אולם סעודה שניה, שחיובה הוא גם מדין "וקראת לשבת עונג" (עי' רשב"א ומאירי ברכות מ"ט.) אינו יכול לחלקה בלילה, דעונג אינו אלא סעודה בלילה וסעודה ביום, ואף דאם לא סעד בלילה ישלים עוד סעודה ביום, זהו רק מדין "תשלומין", ובחי' מהרצ"א (תוספה י"ב ו) כתב דאם אכל ב' סעודות בלילה דיצא, אולם אפשר דזהו רק בדיעבד, ובאורחות חיים (ספינקא, סי' רע"ד) כתב דאינו יוצא בסעודה שניה בלילה משום חובת קידוש ביום שהיא עיקר לסעודת הבוקר, ועדיין יש להאריך בזה.

שבת שחרית

משכימין להתפלל ואין מאריכין שיוכלו לקיים סעודת שבת.

ויש לדון במי שקם מאוחר, האם יש להתיר לאכול סעודת שבת לפני התפילה שאיסורו מדרבנן בכדי לקיים עונג שבת שהיא מה"ת או מדברי קבלה, ושמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א דאין להקל בה והעמידו חכמים דבריהם, וכן נקטו דאין מקילין לאכול מצה שאיסורו מדרבנן בכדי לקיים עונג שבת, ועי' חת"ס (סוף פסחים לסי' תמ"ד) דמצדד להתיר.

סעודת שחרית

טוב [אם יש פנאי] שיחלק את סעודת שחרית לשנים בכדי לקיים ג' סעודות בשבת, וצריך שיפסיק ביניהם זמן מה [כחצי שעה ולפחות רבע שעה].

מ"א ועוד, דלכמה ראשונים יוצאים בזה ס"ג, אולם דעת כמה ראשונים דאין יוצאים בזה, וכ"א כפי מנהגו, ומובא שרביה"ק מסאטמאר זי"ע נהג לחלק הסעודה, ובסעודה א' אכל דגים והביצים ובצלים וזמר חי ה', ושהה מעט, ובסעודה ג' השלים יתר המאכלים וגמר שאר הזמירות דשחרית.

בורר לסעודה שניה

אין לברור [כגון קילוף ביצים] לפני סעודה ראשונה לצורך סעודה שניה.

ואף שהם סמוכים, אולם "לאלתר" אינו נחשב אלא לצורך הסעודה הסמוכה.

ניקוי הפה

בסוף זמן אכילת חמץ, [בשנה זו בשעה - 10.01], ינקה הפה והשיניים מחמץ, ואפשר לנקות בקסמי שיניים באופן שאינו מוציא דם, ולצחצח במברשת שיניים יבישה בלי משחה.

אולם במברשת רטובה, וכמו"כ במשחת שיניים אסור, וכן לא יהא סמוך לחניכיים באופן שמוציא דם.

ביעור החמץ

שאריות החמץ, יזרוק לבית הכסא, והתיכות גדולות מפררן לחתיכות דקות וזורקן, או ישליכם במקום הפקר.

יש לזרוק החמץ לפני סוף זמן האיסור, ויבטל החמץ באמירת כל חמירא.

דאחר כן הוא מוקצה, דאינו ראוי לכלום, וסתימת הפוסקים דאינו מוקצה עד סוף זמן שריפת החמץ, ודעת הגרמ"ש קליין דבזמנינו שאין הדרך ליתן לגוי או כלב, הריהו הוא כבר מוקצה מסוף זמן האכילה.

יש ליזהר כשזורקים האשפה שלא יקשור את שקית האשפה בקשר, וכן בעניבה על גבי קשר [כדרך שקושרים הנעליים].

דרוצה שישאר הקשר עד לאחר פינוי האשפה והוי כקשר של קימא כמבואר בסימן שי"ז, וכשאינו מעונין שישאר הקשר לקיימא אלא דאין בכוונתו להתיר הקשר נחלקו האחרונים בזה, עי' שו"ת מנח"י (ח"ח סי' כ"ז).

מוצא חמץ בשבת

המוצא חמץ בשבת לאחר זמן הביעור, אסור לטלטלו, וכופה עליו כלי וישרפנו לאחר יו"ט.

וכן יכול לדחפו בגופו כלאחר יד לרחוב.

סעודה שלישית

אף מי שחילק סעודת שחרית לשנים, נכון לקיים מצות סעודת שלישית אחר זמן המנחה.

ייטב פנים ועוד אחרונים, דעיקר זמנה היא משיגיע זמן המנחה דהיינו משש שעות ומחצה [ובשנה זו בשעה 1.14].

נכון לכתחילה לקיימה בבשר ודגים, ולפחות בפירות.

ובמג"א הביא בשם הזוה"ק שרשב"י הי עוסק בתורה בשבת זו במקום סעודת שלישית, ובארחות חיים (סי' תמ"ד) מביא שיר"ש יקיים ידי שניהם בפירות ובלימוד התורה, וכן הוא בייט"פ.

ולגבי פירות יש לציין להפמ"ג (סי' רצ"א משב"ז ב) דפירות מז' מינים שמברכים עליהם מעין ג', עדיפי.

יש נוהגין להתפלל מנחה גדולה ולאכול סעודה שלישית.

ברמ"א (סי' רצ"א ס"א) דצריך לקיימה לאחר מנחה, וכ"כ בבן איש חי עפ"י הסוד שגילה האריז"ל דאפי' בדיעבד אין יוצאים אם אוכלים ס"ג קודם מנחה, וכיון דאין לאכול הרבה אחר שעה עשירית [בשנה זו 3.54], לכן נוהגין להתפלל מנחה גדולה ואוכלים סעודה שלישית.

ויש נוהגין להתפלל מנחה קטנה ואוכלים לפני מנחה, או אוכלים אח"כ מעט.

והמאחרים בעריכת הסדר, יש להקל יותר באכילה אחר שעה עשירית, רביה"ק מסאטמאר זי"ע היה מתפלל מנחה קטנה ואוכל מעט פשטיד"א תפו"א ושר זמירות של ס"ג.

שינה לצורך לילה

אל יאמר בשבת שהולך לישון בשביל הלילה.

בס' חסידים (סי' רס"ו) לא יאמר שהולך לישון בכדי לעשות מלאכה בלילה, ומובא בפוסקים (בסי' ר"צ וסי' ש"ז), ויש לדון האם דוקא בשביל מלאכה אסור דיש בזה ממצוא חפציך, או אפילו בלא מלאכה דהוי מכין לחול, ובמשב"ז (סי' ר"צ) כתב הטעם משום דעיקר השינה בשביל עונג שבת, ומבואר הטעם משום דצריך שתהא לעונג, ובערוה"ש (סי' רצ) כתב אסור לומר אישן כדי לעשות מלאכה בערב, ואפילו כדי ללמוד בערב דזהו כמכין משבת לחול, אלא יישן כדי לנוח בשבת, ומבואר הטעם משום הכנה, וא"כ אפי' בלא מלאכה.

הכנה משבת ליו"ט

אסור להכין בשבת לצורך הלילה, וצריך ליזהר בסידור הבית והשולחן ליו"ט, וכל שנהנה ממנו אף בשבת מותר להכין ליו"ט.

ועי' דע"ת עפ"י הפמ"ג (סי' תק"ג) דיש להקל ע"י עכו"ם, ובפסקי הלכות להגה"צ אב"ד ריסקעווע זצ"ל (שנת תשל"ד) כתב דמטעם הכנה לא ילבש בשבת בגדים לכ' יו"ט, ויש לציין לזה מה שכתב בבא"ח (צו אות ד) וז"ל בגדי מועד ילבשם בשבת זו אחר מנחה, דחיישי' שמא דבק בה פירור חמץ ע"כ, ומבואר דאם מטרתו בשביל חשש חמץ יש ללובשם כבר בשבת.

דינים השייכים ללילל התקדש החג

נשים במוצאי שבת ליל יו"ט

נשים שלא התפללו [ולא אמרו "ותודיענו"] לא יעשו שום פעולה לצורך יו"ט עד שיאמרו "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

וטוב שיאמרו כל נוסח הברכה בלא שם ומלכות.

הבדלה

במוצ"ש ליל יו"ט מקדשים "יקנה"ז", וכשממלאים הכוס אין נוהגים לשפוך מהיין כמידי מוצ"ש.

דהעיקר הוא הקידוש, ובשש"כ (ח"ב פס"ב הע' כ"ו) הביא ששמע מהגרשז"א זצ"ל הטעם דעכשיו הוא יו"ט ואסור בהרווחת שכר, ונחשב בזיון לקדושת יו"ט.

נשים

יש נוהגין שהנשים המקדשות לעצמן אומרות גם ברכת ההבדלה, והרבה נוהגין שאינם אומרות בעצמן ברכת ההבדלה

בהסכמת הגרי"ח זוננפלד זצ"ל לשו"ת משנה שכיר (ח"א, בד"ה כן) כתב דבשנה זו [שנת תרפ"ז] יאמרו על כוס ראשון קידוש והבדלה, וגם הנשים שותות דהקידוש היא העיקר, ובס' משנת יעקב (להגאון מקאפיש זצ"ל ח"ב סי' רצ"ו סעי' ב) הוסיף דטעימת יין הקידוש זהו מדינא, והמנהג שהנשים אינם שותות יין הבדלה אינו אלא מנהג, וגם דאינו שייך כ"כ מנהג ביו"ט מוצ"ש, דלא שכיח כ"כ, והוא דומה למה שכתב הש"ך (סי' ק"צ סק"ג) "דדבר שאינו מצוי אין שייך בו מנהג" ע"כ, אולם בס' ויגד משה הביא בשם כמה אחרונים, שאין הנשים אומרות ברכת הבדלה ויוצאות לצאת מהמקדש, ולמנהג זה להנוהגין שכל המסובין אומרים ברכת הקידוש ביחד בקול רם, צ"ע איך יוצאות הנשים ברכות ההבדלה, דתרי קלא לא משתמע, ואפשר דברכת קידוש והבדלה של יו"ט הוי מילתא דחביבא דתרי קלא משתמע. ועי' א"ר ושאר אחרונים סי' רע"א סעי' ב'

נשים שהדליקו נרות אינן מברכות שהחיינו בשעת הקידוש

דבירכו כבר בזמן הדה"נ, ואמן על ברכת שהחיינו של המקדש י"א דיכולות לענות, דברכת שהחיינו בהדלקת הנרות הכוונה על היו"ט ובשהחיינו שבקידוש הכוונה של שאר מצות הלילה, שו"ת שבה"ל (ח"ג סי' ס"ט).

ברכת בורא מאורי אש

יש מחמירים שלא להדליק נר מיוחד לצורך הבדלה, אלא אם ידלוק זמן רב בתוך הסעודה, ויש המחברים שני נרות של יו"ט ומברכים עליהם, ויש המברכים על הנרות של יו"ט בלא לחברם.

דמצוה מן המובחר להבדיל על אבוקה, ולחבר שני נרות יש אוסרים, משום כיבוי בשעת הפרדתן דאסור ביו"ט, ולכן יש המדליקים "נר יקנה"ז", ומותר משום "מתוך", וזה נחשב צורך קצת דמצוה מן המובחר לברך על אבוקה, אולם שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א דדעת בעל השבה"ל זצ"ל לא היתה נוחה בזה, דאינו נחשב צורך מצוה ואין לומר "מתוך", ועדיף לברך על נרות יו"ט בלא לחברם, דמעיקר הדין אפשר לברך אף על נר אחד, וכן הוא נהג, ואם מדליק נר גדול שדולק זמן רב במשך הסעודה קיל טפי, ועדיין יש לדון בזמנינו שדולק לעקטע"ר, ובמרא דשמעתתא (אות רכ"א) מובא שאצל הגה"ק הרמ"א פריינד זצ"ל נהגו לקרב שני הנרות ולהפרידן אחרי זה.

המברכים "מאורי האש" על נרות המונחים תוך כוסות הזכוכית, יסתכלו על הנרות מלמעלה, דהיינו מעל הזכוכית ולא דרך הזכוכית, וכן לא יברך על הנרות כשמונחים בתוך ויטרינה.

לחוש להשיטות דאין מברכים על שלהבת דרך הזכוכית, עי' בסי' רח"צ (סעי' ט"ו) ובמשנ"ב (סקל"ו) ובביאוה"ל (ד"ה או בתוך).

שולחן עורך

י"א להרבות קצת בסעודה בשביל מלוה דמלכה.

הגדת חיים לראש לר"ח פאלאגי זצ"ל ומובא בויגד משה (סי' כ"ז י"ב) וז"ל יאכל סעודתו בקדושה וטהרה ויכוין לתקן משתאות הרשות אשר מילא כריסו מהם, ואם חל במוצ"ש יהא מרבה קצת בשביל סעודה רביעית שהוא כנגד דוד המע"ה, ודבר בעתו מה טוב דמצה כנגד דוד כפי שכתב בזוהר חדש פר' תשא.

ושמח מש"ה במתת חלקו

באותות הזקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, קדם מע"כ ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו וקהילתינו הקדושה, במידה מרובה וגדושה, שמו השוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

פינחס משה לאנדא

הי"ו

מגכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל נישואי בתו תחי' למזל טוב בשעטו"מ

עב"ג ההתן החשוב המופלג בתוי"ש כמר **צבי ניסן יהודה** הי"ו

בן מחו' החשוב והנעלה מרבין תורה לעדרי עדרה, נודע לעוז לתהילה ולתפארה

מוה"ר **יוסף ליכטנשטיין** הי"ו

אב"ד בבארא פארק יע"א

יה"ר שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל דאטטעד

בשם הנהלת המוסדות פה בני ברק יצ"ו

קסת הסופר סימן ו'

דיני הבחנה ע"י תינוק ובו ד' סעיפים

א כל אות שיש בה ספק שמא אין בה כשיעור הראוי בענין שהיא פסולה, או שמא אין צורתה עליה בענין שהיא פסולה, מראין אותה לתינוק שאינו לא חכם ולא טיפש, אם יודע לקרותה כהלכתה בשרה. **ודוקא כשאנו מסופקים מועיל הבחנת התינוק, משום דאז לא חוי רק גילוי מילתא בעלמא, אבל אם אנו רואים שאין האות כהלכתו, וכן אם נפסקו יוד"י האל"ף מן האל"ף או יוד"י העי"ן והשי"ן ורגלי התי"ו וכדומה, אעפ"י שהתינוק קורא אותו מאחר שעינינו רואות שאין האות כתיקונו פסול:**

שנילי הסופר

<u>ספק שאינו שקול</u>

אם יש ספק בצורת האות, אלא שאינו ספק שקול, והדעת נוטה יותר לומר שנשתנה צורת האות, יש אומרים שבכה"ג לא מהני שיראנה לתינוק, ופסולה[1]. אבל דעת כמה פוסקים שאף בזה מועיל ראיית ילד קטן[2]. אך צריכים ליזהר בזה מאוד, כי כח המדמה בקל ישפוט להקל, הואיל ואנו יודעים איזה אות הוא[3].

<u>נפסקה האות</u>

אם נפסקה האות באופן שפסולה, אין הדבר מועיל שיראה לתינוק, ואפילו אם הראו לתינוק וקראו כהוגן, הרי הוא פסולה. ולכן אם נמצא באות אל"ף שאין הרגל מחוברת לגוף האות, או באות פ"א שאין היו"ד הפנימית נוגעת בגג האות, אפילו הקטן קוראו אל"ף או פ"א, פסולות. וה"ה לאותיות ע"ין ושי"ן וכיו"ב, כשאין אחת

---

1 שו"ת דרכי נועם (אבן העזר סימן כ). הובא במקדש מעט (שם ס"ק נט) וז"ל המקדש מעט "ובתשובות דרכי נועם וכו' דאף שאינו ברור לנו ממש שאין להאות צורתו ושיעורו רק שדעתנו נוטה יותר כן, לא מהני להראות לתינוק. [ויש מחמירים יותר דאף בספק לנו לא מהני תינוק, אא"כ נוטה לנו יותר שהוא כראוי, אז מראין לתינוק לחומרא, ולא סמכינן במה שנראה לגדולים שהוא כראוי. ונראה דאין לחוש לדיעה זו]".

2 שו"ת בית שלמה (או"ח סימן ד), וז"ל בא"ד "אמנם כל שאין ניכר לגמרי אף שנוטה לעינינו יותר לאות אחרת, אם התינוק קורא כתקונו, כשר. וכן משמע מדברי התוס' (שם ד"ה זיל) שכתבו שהיה דל"ת של כדת קטנה כמעט כמו יו"ד, והביא רבי אליהו ינוקא דלא חכים ולא טיפש וקרא בו כדת והכשירו מהך דשמעתתין. ובמרדכי עצמו (שם לעיל בסמוך) כתב כדברי התוס', ולא עוד אלא דבמרדכי לא נאמר תיבת כמעט רק שהיה דל"ת של כדת דומה ליו"ד ואפ"ה הכשיר רבי אליהו ע"י קריאת תינוק שקרא כדת. אע"כ כמו שכתבתי".

וכ"כ בשו"ת מהרש"ג (ח"א סימן ד), וז"ל "אך כלל זה צריך הסופר השואל לידע שכל זה באם הוא מסופק באותו אות, אבל אם ברי לו שהזי"ן הוא נו"ן, או שהם' הוא ס', או שהיו"ד הוא למ"ד, אז לא ישאל לתינוק כלל. וגם אינו מועיל בזה הכרת התינוק כמבואר באחרונים, רק הסופר יש לו אז לפסול תיכף. אבל כל שאצלו אינו ברור, אפילו אם נוטה אצלו יותר לומר על היו"ד שהוא למ"ד, ועל הזי"ן שהיא נו"ן, ועל הם' שהיא ס', כל שרק אינו ברור בעינו שהוא ל' ונ' וס', שפיר סמכינן אתינוק שכן משמע לשון התוס' (במנחות כט: ד"ה זיל אייתי ינוקא וכו') שכתבו שהיה הדל"ת של כדת קטנה כמעט כמו יו"ד, והלשון כמעט כמו יו"ד משמע שהיה נוטה יותר ליו"ד, ואפ"ה הכשיר על ידי הכרת התינוק. ואין לנו לחדש צדדים להחמיר בחומרות שלא הזכירו בש"ס ובראשונים וכו'".

3 משנת הסופר (סימן ו סק"ו).

מרגלי האות נוגעות בגוף האות, אין הדבר מועיל אם יראנה לילד קטן[4]. [ולענין האם מהני תיקון מבואר בשו"ע שם סעיף כה].

ב תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש היינו שאינו מבין את הענין, אבל יודע ומבין את האותיות היטב. ואין צריכין לכסות בפניו את האותיות שלאחר האות שמסופקין בו, אבל האותיות שלפניו נוהגין לכסות.

שנילי הסופר

הגדרה חכים ולא טיפש

תינוק דלא חכים ולא טיפש, היינו שאינו חכם כל כך להבין הענין מתוכן הדברים. שהרי אם מבין הענין, מתוך הבנתו יקרא האות כהלכה, אע"פ שנשתנה צורתה איזה אות הוא. אבל צריך לדעת היטב צורת האותיות[5]. ולא טיפש כל כך שאינו בקי היטב בצורת האותיות ולא יוכל לקרוא כהוגן[6].

לבדוק התינוק

לפני ששואלים את התינוק צריך לבדוק אם אכן בקי הוא בצורת אותיות סת"ם, ובפרט כשהשאלה באותיות שבסת"ם נכתבו בשינוי מאותיות דפוס שהקטן רגיל בהם. דיש ללמדו מתחילה שיהא רגיל באותיות סת"ם[7].

---

4 כתב הט"ז (שם סק"ט) "וכתב מהרי"ק (שורש סט) בדין אלפי"ן שאין היו"ד שלהן נוגעת אל עצמה, וכן נקודת הפ"א שאין נוגעת לגגה שהוא פסול, וז"ל ופשיטא שאין להכשירו על ידי קריאת התינוק, שלא נאמרו הדברים הללו, אלא היכא שנפסק האות ובציר לה משיעורא, כגון וי"ו קטיעא שאנו מסופקים אם הגיע לאורך ואי"ו או כשיעור יו"ד, ולכך תועיל קריאת התינוק, דגילוי מילתא בעלמא הוא דאורך ואי"ו יש לה מדלא קראה יו"ד. אבל היכא דפשיטי שאין האות נשאר בצורתה מה תועיל בראיית התינוק, ועינינו רואות שאין האות בצורתה עכ"ל וכו', וכ"כ הריב"ש וכו' וז"ל וכן אין להכשיר האל"ף שאין רגל השמאלי נוגע לקו האמצעי בשביל התינוק יקראנה אל"ף, שהרי מפני הפירוד לא יטעה לומר שהיא אות אחרת, דהיינו ע"ין הפוכה עכ"ל". וכ"כ המג"א (שם סק"כ) שאין מועיל קריאת תינוק בזה.

5 כתב הט"ז (שם ס"ק יא) "לא חכם. בגמרא (שם) נקט האי תיקון על מה שנפסק וי"ו דויהרג ה' (שמות יג טו), ופירש רש"י (ד"ה דלא חכים) דאי חכים מבין דמגדף הוא לומר ייהרג כלפי מעלה, אומר ויהרוג עכ"ל. משמע הא דבעינן שלא יהא חכים, היינו חכים כל כך שמבין העין, ומתוך זה הוא אומר האות הנפסק, ויהיה מתפרש שפיר, אבל לא חכים בהכרת האותיות היטב ואינו מבין מה שכתב לפניו דזה ודאי כשר". והובא במשנה ברורה (שם ס"ק מט).

וכ"כ בשלחן ערוך הרב (שם סעיף כ) "אבל תינוק חכם שמבין הענין דהיינו פירוש המילות הרי הוא אומר האות הנפסקת מתוך הבנתו שמתפרש יפה לפי הענין, ואין סומכין עליו. אבל אם אינו חכם כל כך להבין הענין אע"פ שהוא חכם בהכרת האותיות היטב סומכין עליו, וזהו לא טיפש שאמרו". ובקסת הסופר (סימן ו ס"ב) "תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש היינו שאינו מבין את הענין, אבל יודע ומבין את האותיות היטב".

וכתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק י"ב) דאע"ג דאין בקי כל כך בצורת האותיות, כל שאומר דאין צורת האות פסול. והו"ד במשנה ברורה (ס"ק נ), והעיר בשעה"צ (ס"ק נו) שמדברי המחצית השקל (סוס"ק יט) שכתב, דעל כל פנים יודע ומבין היטב האותיות בטוב משמע לכאורה דפליג על זה.

6 ט"ז (שם ס"ק יב) דטיפש היינו שאינו יודע לקרות.

7 כתב בשו"ת בית שלמה (סימן קנו) "ובדבר היודי"ן שעל ידי התג הארוך שלמעלה דומים קצת ללמדי"ן, כבר השבתי לרו"מ בחורף העבר, שחות דעתי להראות לתינוק דלא חכים ולא טיפש, אם יקראם יודי"ן יש להכשירם. אמנם ירגילו מקודם התינוק להראות לו יודי"ן שבספר תורה הנכתבים עם עוקצן בצד שמאל ותגין למעלה ויידע שהם יודי"ן. ואח"כ יראו לו

לכסות האותיות

נפסק בשו״ע כששואלים לתינוק אין צריך לכסות האותיות שמהצדדים[8]. אמנם המנהג לכסות האותיות שלפני השאלה, שאם לא יכסם יוכל לקרוא האות ע״י אותיות שלפניו. אבל תיבה זו והאותיות שלאחריו אין צריך לכסות[9].

יו״ד הדומה ללמ״ד

אמנם יש אופנים שצריך לכסות שאר האותיות, וכגון אות יו״ד שהתג העליון גדול מאוד ודומה קצת ללמ״ד, בכה״ג צריך לכסות האותיות מסביב בעת שמראה לתינוק, שאם לא יכסה יכיר התינוק שהוא יו״ד [ולא למ״ד] ע״י קוטנה משאר האותיות[10].

מכתבי הלשכה

מצורף שאלות שמסופקים בצורתם, וצריכים לשאול לתינוק

ביאור השאלות:

- **'מזוזות'** – ספק דומה לדלי״ת.
- **'אחרים'** – ספק דומה לתי״ו.
- **'נתן'** – ספק דומה לגימ״ל.
- **'פתח'** – ספק דומה לפ״א פשוטה.

יודי״ן אלו. דאם לא יראו וירגילו אותו מקודם על אלו יודי״ן, קרוב להיות שלא ידע לאמר יו״ד אף על היודי״ן שודאי כשרין, יען כי לא הורגל ביודי״ן שבספר תורה כמו שכתב הב״י והשו״ע סימן לב סכ״ה״. והו״ד בערוגת הבושם (סימן ט). ועין בקול סופרים (סימן ו) שפירט שם כמה אופנים שיש לחוש שהתינוק יטעה בהם.

8 כתב בשו״ע (סימן לב סעיף ט ז) ״ואין צריך לכסות לו שאר אותיות כמו שנוהגים״. וכתב הבאר היטב (ס״ק כב) ״משמע דבין מלפניו ומלאחריו אין צריך לכסותו. וכ״כ הב״ח באבן העזר סימן קכה ע״י״ש. וביאר הט״ז (ס״ק יג) ״פירוש, דאע״פ שאינו מבין הענין, מ״מ הוה אמינא מתוך שהוא מורגל בקריאת התיבות הוא יאמר מסברא מה שיהיה נראה לו ששייך לאותו תיבה, קמ״ל דלא חיישינן הכי״.

9 בשו״ת מהרי״ט (יו״ד סימן לב) כתב שכבר נהגו העם לכסות שאר האותיות, ואע״פ שלפי הבית יוסף כתב להוכיח מדברי התוס׳ שאין צריך לכסות כל השורה, נהי דמשמע מזה שאינו צריך לכסות האותיות שלאחריו, אבל מ״מ צריך לכסות מה שלפניו שיראו לו מאותה תיבה עצמה, שאם יתחיל מתחילת המקרא סירכיה נקיט ואזיל, וכש״כ התינוק הזה שכל שבעת הימים קוראין לפניו בסדר היום, ועדיין שפתותיו דובבות בפרשה שלמד ע״י״ש. והו״ד במג״א (שם ס״ק יט).

ובמשנה ברורה (שם ס״ק נא) בשם המג״א בשם המהרי״ט ״דצריך לכסות מה שלפניו, שאם יתחיל מתחילת הפסוק סרכיה נקיט ואזיל, ואפילו תינוק שלא למד באותה פרשה צריך לכסות לו מה שלפניו עד תיבה זו. אבל תיבה זו וגם מה שלאחריה אין צריך לכסותו כלל בכל גווני״.

וכתב בשעה״צ (ס״ק נח) ״ועיין בדרך החיים הלכות קריאת התורה, ומסתמא לא ראהו, דאי לאו הכי היה מביאו״, וכוונתו דהדרך החיים כתב שצריך לכסות ׳האותיות׳ שלפני האות הנשאלת, וכנראה לא ראה דברי המהרי״ט שכתב שאת ׳התיבה׳ שבה האות המסופקת הזאת אינו צריך לכסות, דאילו היה הדה״ח רואה את דברי המהרי״ט לא היה כותב שצריך לכסות את ׳האותיות׳ שלפניו, אלא ׳התיבות׳ שלפניו.

10 כתב בשו״ת שבט הלוי (ח״ד סימן ה) ״הדבר נוטה יותר שצריך לכסות שאר האותיות״.

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי

תורתך שעשועי

מוסד של
התאחדות אברכים ד'סאטמאר
בעיה"ק ירושלים תובב"א

תודה וקול זמרה

מהדרי ציון וירושלים, נברך ברכות מלא חפנים, אל מול האי נודע בשערים, המוסר נפשו ללימוד התורה דרכים, נאה דורש ונאה מקיים, ברבדי פי חכם בכפלים, ומתייגע בעצמו על דף גמרא עד שנעשו בחידים, בשבתו עם חברים, להגות בתורתך שעשועים, פניו מאירים, שלא כמו בעלי בתים רגילים, אשר בכסף הולך ועובר ראשם משקיעים, ידידינו עשה מחפכה בקהלתינו הק' בכל אשר דבר המלך ודתו מגיעים, ורבים הנהנים מיגיע כפיהם כל כולם בתודה מונחים, ובישוב קושית הגמ' ושקלא וטריא כל עיסוקם, אשרי לו שזכה, ח"ה כש"ת

הרבני החסיד המרומם
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

מוה"ר **יצחק שוואַרטץ** הי"ו

מנהל חבורתינו הק' תורתך שעשועי

לרגל שמחת נישואי בתו
למזל טוב

זאת הברכה, מאלוקי המשרכה, מקרב לכב שגודת, יזכו החוזרים, ראשי ההרים, לחגוג שמחתם בשעה מוצלחת, טובה ומשובחת, נישואין בששון וזמרה, חתן וכלה, כגפן למעלה, בית נאמן להתפארה ודבות בשנים, באכמים טעונים, ויזכה מע"כ להרבות פעלים לתודה עדי נזכה לקבל פני מלכא משיחא, ושלכינו בראשינו כב"א

הכ"ד השמחים בשמחתו מריחוק מקום ומקידוב הלב

הנהלת התאחדות אברכים

שלמה בנעט
בשם לומדי החבורה פעיה"ק

ימי ההילולא

ז' ניסן

- רבי יצחק מדראהביטש ב"ר יוסף (תלמיד הבעש"ט) - תק"ד
- רבי אברהם געוויצמאן מגארליץ ב"ר אלימלך
- רבי יודא ארי' לייב (השני) מאוזרוב ב"ר יחיאל חיים - תרע"ד

ח' ניסן

- רבי אליהו שפירא ב"ר בנימין וואלף (אליה רבה) - תע"ב
- רבי מרדכי מנעשכיז ב"ר דוב בער - תק"ס
- רבי יעקב שמעון מזאסלאב ב"ר פנחס מקאריץ - תקצ"א
- רבי נפתלי אלימלך געווירצמאן מגארליץ ב"ר אברהם - תרע"ו

ט' ניסן

- רבי יעקב צבי יאליש אב"ד דינוב ב"ר נפתלי (מלוא הרועים) - תקפ"ה
- רבי צבי הירש אורינשטיין אב"ד רישא ולבוב ב"ר מרדכי זאב (שו"ת ברכת רצ"ה) - תרמ"ה

י' ניסן

- מרים הנביאה בת עמרם - ב"א תפ"ז
- רבי בצלאל הכהן מווילנא (מראה כהן) ב"ר ישראל משה - תרל"ח
- רבי לוי יצחק ב"ר שרגא פייביל מגריצא
- רבי יחיאל מיכל מסטראזניץ ב"ר דוד מזאבלטאב תרס"ה
- רבי אלטר זאב הורוויץ מסטריזוב ב"ר אברהם אבא משענדישוב תר"פ

י"א ניסן

הגה"ק רבי ישעי' הלוי הורוביץ זי"ע השל"ה הקדוש

ואלה תולדות

נולד בשנת ש"ל בעיר לבוב (י"א בפראג, וי"א בפוזן) לאביו הגאון ר' אברהם תלמיד הרמ"א והמהרש"ל זצ"ל, בעמח"ס "חסד אברהם" ו"עמק הברכה" ועוד, בנו של הגה"ק ר' שבתי שעפטיל בן ראש המשפחה המיוחסת ממשפחות המיוחסות שבישראל ה"ה ר' ישעי' הלוי (הראשון) הורוויץ ז"ל, שהי' איש עתיר נכסין וקנה את הכפר הורוויץ שליד פראג, וע"ש אותו הכפר נקרא משפחת ר' ישעי' עד היום הזה.

נשמתו הק'

עיין בספר שם הגדולים של החיד"א זי"ע שמביא מספר סדר הדורות מענין נשמתו הק', ...שהגאון בעל השל"ה הי' נשמת רות המואביה, ורמז לכך, שכל הפסוקים במגילת רות מתחילים באות ו"י, חוץ משמונה פסוקים שמתחילים באותיות שונות שצירופם עולה: ישיעה בא"ל ר"ת בן א'ברהם ה'לוי, והוא פלא, (ועיין בספר הדורות (אלף השישי ה"א שפ"ט) שאומר שלדעתו נצנצה רוח הקודש בבנו הג"מ שעפטיל שקרא הקדמתו לספר השל"ה בשם "זוי העמודים" רמז לזוי"ן הנ"ל), יעיי"ש שמדבר שם דברים מופלאים בסוד נשמתו הק'.

רבותיו

תורתו קיבל מאביו, ואח"כ מפי הגאון רבי שלמה בן רבי יהודה ליב שהי' אב"ד פולנאה לובלין וקראקא, הנקרא בשם המהרש"ל השני, ומרבו זו מביא השל"ה בספר השל"ה הרבה הנהגות ממנו, ולדוגמא (מסכת ר"ה אות לג) ראיתי מורי החסיד הגאון מהור"ר שלמה ז"ל, כשהי' יושב בדין הי' מתעטף בבגד העליון אשר בו הלך לבית הכנסת, (שער האותיות ש-כג) ותלכו בדרך מורי הגאון והחסיד והקדוש, אשריו בעולם העליון, כמו"כ כן קיבל תורה מאת רבותיו הק' המהר"ם מלובלין, והגאון רבי יהושע ואלק כ"ץ בעל הסמ"ע, ועלה ונתעלה בתורה ועבודה, ובעודו בגיל צעיר לימים נתפרסם שמו, לגאון ולקדוש גדול, וכבר היתה כסאו מונחת בין גדולי הדור, וכפי שנמצאת חתימתו ביחד עם רבותיו על התקנה שתיקן "ועד ארבע ארצות" בשנת תש"ן.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את בתו של "החכם השלם החסיד ופרנס הדור" רבי אברהם מויל ז"ל, מראשי העדה ווינה, אשר בנה הגה"ק ר' שעפטיל בצוואתו מפליג בשבחה וז"ל: בדורה היו אומרים שלא הניחה ממעשי האמהות שרה רבקה רחל לאה, ...ראוי להזכיר לטובה אמי מורתי... הביט נא וראו אם אשה בכל אלה ימצא לטובה, אשר מאסה בחיי העוה"ז וכל מעשיה לעוה"ב, ובגללה בירך ה' את אדוני אבי ז"ל וזכה לכל הכבוד הזה אשר הי' לו בחו"ל אשר לזה לא זכה אדם בארץ מבריאת שמים וארץ. על מצבתה נחקק: "ראויה היתה להיות שכינה שורה עליה, אלא שאין ראוי לכך דורה".

על כס הרבנות

שם גדולתו וגאונותו יצא בכל הארץ, עד שכבר מנערותו לא היתה קהילה חשובה ומפוארת שלא ביקשה מאתו לבוא לכהן פאר בעירם וז"ל של בנו הגה"ק ר' שעפטיל בהקדמת "יוי העמודים": בילדותו זכה למעלות גדולות, שנתקבל לאב"ד ולמורה צדק בקהילות גדולות וגלילות, ויט שכמו לסבול סבלות משא העם הזה עכ"ל, ועיין בהקדמתו לספר השל"ה: כמעט בכל הגולה נתפשטו תלמידיו ורוב הגולה רובא דרובא התאוו תאווה לתורתו ולהנהגתו וקיבלו אותו עליהם לאב בית דין ולראש ישיבה... וקיבלו אותו עליהם כמה וכמה קהילות גדולות, ובאחרונה נתקבל בארבע קהילות שהן עטרותיהן של כל הקהילות, דהיינו ק"ק פרנקפורט וק"ק פראג וק"ק פוזנא וק"ק קראקא", עכ"ל, גם הי' מכהן בעיירות דובנא, ובוואהלין שבמדינת רוסיא, ובעיר אוסטרהא והגלילות.

עלייתו לאה"ק

כל ימיו הי' משאת נפשו לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, כמו שמביא באריכות בספרו של"ה הק' (שער האותיות אות ק) ומביא שם את לשונו של החרדים: וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה, כבן אל חיק אמו, עכ"ל, בשנת ש"פ ביום ד' באדר מתה עליו הרבנית, אז החליט בדעתו לעלות לארה"ק ולמלאות את משאת נפשו, את החלטתו העלים אף מבני משפחתו, כדי שלא יפצירו בו להישאר, ורק מפי אחרים נודע לבנו על נסיעתו, כמו שמביא בהקדמתו לספרו "יוי העמודים", ואמר לו: אבי אבי למה אתה עושה לי ככה להשליכני אחר גווך, השיב לו: מה אעשה לך, בני, גזירה היא מלפני... על כן בני חזור לאחוריך והניחני להוציא מחשבתי מכוח אל הפועל, ואתה תפוש באומנות אבותיך וחזק ואמץ בתורת משה, מאגרתו הארוכה ששלח לבניו שבה הוא מתאר באריכות את סדר נסיעתו לא"י ושהייתו שם בא"י, יודעים אנו את סדר וזמן נסיעתו, בשנת שפ"א עזב את פראג, ביום ח' אלול שנת שפ"א לפ"ק עלה על הספינה, בערב יום הכיפורים הגיע לטריפולי, בערב חג הסוכות הגיע לחלב, היא ארם צובא, ומשם נסע לדמשק, שם בדמשק ראה את כתבי ר' חיים ויטאל ז"ל אצל בנו של ר' חיים, והתפעל מזה מאד עד שכתב לרבי שמואל אב"ד פרמישלא "כי מיום נתנה התורה לא הי' ספר כזה", בהאגרת מביא דברים נפלאים מאד מה שראו עיניו, הוא מביא שהי' באור כשדים מקום שהושלך אברהם אבינו לכבשן האש, ויש שם נהרות עם דגים נפלאים, ואסור לנגוע בהם, משום כבודו של אברהם אבינו, יעי"ש באריכות, שם בדמשק באו אליו שליחים מצפת ומירושלים, ששניהם רצו שיבוא לכהן בעירם, אבל הוא הי' דעתו לירושלים כמו שכותב באגרת הנ"ל: לבי הי' תמיד על ירושלים ת"ו, עכ"ל, "וביום ד' פרשת "ואקוד ואשתחוה לה' אלקי אדוני אברהם אשר הנחני בדרך אמת' באנו לצפת בשלום, ונפלתי לארץ ונשקתי את האבנים לקיים מה שנאמר 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו' ", זמן קצר ישב בצפת, וביום שישי לסדר ויצא יעקב... ויפגע במקום, ב' כסלו הגיע לירושלים משאת נפשו, עיין שם באגרת שמדבר נפלאות מקדושת א"י,

בא"י הוסיף קדושה על קדושתו, וכה כותב (שער האותיות אות ק) "שנה אחת אחר בואי לירושלים עיה"ק תוב"ב, היא שנת השמיטה... ורבים מיושבי ארץ הקדושה רצו לפטור את עצמם מחמת הדוחק הגדול... ואני דנתי עם עצמי וחשבתי בלבי אני מחוייב לקיים יותר מהם, ואפילו למכור גלימא דעל כתפאי, כי יאמר לי הקב"ה למה באת ממקום שהייתי פטור מזה ובאת למקום החיוב, ועתה במקום החיוב תעזוב המצווה הזה, מדוע באת לטמא את ארצי, בשלמא הדרים כבר שמה אין עונשם גדול כל כך, ועוד כל הנוסע לארץ הק' נוסע בשביל לקדש את עצמו ולקיים המצוות אשר שמה".

ימי ההילולא

י"א ניסן

- **רבינו משה ב"ר נחמן** (רמב"ן) **ה"א כ"ט**
- **רבי ישעי' הלוי הורוויץ ב"ר אברהם** (של"ה הק') **ש"צ**

י"ב ניסן

- **רבי שלמה זלמינא מראשקוב בן רבי יוסף תרי"ב**
- **רבי שמואל מקרילאוויץ ב"ר משולם זוסיא מזינקוב תרכ"ב**
- **רבי חיים נחום הלברשטאם ממאשציסק ב"ר משה מקשאנוב תרפ"א**

י"ג ניסן

- **רבי יוסף קארו בן רבי אפרים** (מחן הבית יוסף) **של"ה**
- **רבי משה אלשיך בן רבי חיים** (האלשיך הקדוש) **שכ"ז**
- **רבי מנחם מענדל מליובאוויטש ב"ר שלום שכנא** (צמח צדק) **תרכ"ז**
- **רבי יואל משאץ בן רבי חיים מסאטינוב - תרמ"ד**

י"ד ניסן

- **רבי אשר ישעי' מראפשיץ ב"ר אלעזר ליפמאן** (אור ישע) **תר"ה**
- **רבי לוי יצחק ב"ר שרגא פייבל מגריצא**
- **רבי יחיאל מיכל מסטראזניץ ב"ר דוד מזאבלטאב תרס"ה**
- **רבי אלטר זאב הורוויץ מסטריזוב ב"ר אברהם אבא משענדישוב תר"פ**

מרא דארעא ישראל

אם כי נתמנה לאב"ד ירושלים, והוא הי' אב"ד הראשון של הקהילה האשכנזית, אבל בעצם נתמנה בתוקף משרתו זו לנשיא כל ארץ הקודש, כלשונו של הב"ח בהסכמתו על סידור השל"ה "שערי שמים" וז"ל: ונתקבל לאב"ד וראש הישיבה בכל קהילות וגלילות ארץ ישראל, עכ"ל.

בתור נשיא ארץ ישראל פעל גדולות ונצורות, הן בעניני הרוחניות שתקן תקנות גדולות, והן בעניני הגשמיות שדאג על עניות הגדולה ששרה באותו זמן שם, והקים קופות צדקות לצורך זה, אם כי הי' רב ונשיא לקהילת האשכנזים לא מנע ממנו להתרועע עם גדולי חכמי הספרדים, כמו שכותב בשער האותיות (אות ד) "והנה פה בירושלים עיר הקודש תוב"ב הי' רגיל אצלי חסיד גדול מחסידי עליון מהספרדים ואם היו נותנים לו כל חללי דעלמא לא הי' ח"ו מוציא מפיו דבר שאינו אמת בבירור", בצוואתו שהורה להדפיס את הסידור "שערי שמים" בדקדוק והאותיות והנקודות, הורה כמ"פ להדפיס כמנהג הספרדים.

אחרית ימיו

ביקש הצדיק לישב בשלוה, אולם לא ארכו הימים עד שיסורי א"י תכפוהו, כאשר עלה לשלטון צורר היהודים הפחה מוחמד אבן פארוך, וביום השבת י"א אלול שפ"ה פרץ חייליו לבתי כנסיות ועצרו חמישה עשר מרבני וגדולי ירושלים ובראשם השל"ה הק', וביקש הרבה כסף לשחרורם, ואיים להרגם אם לא יביאו לו את הכסף אשר דורש, ורק לאחר מאמץ רב נפדה בסכום עצום, אך לא יכול להמשיך לשבת בירושלים והוכרח להסתתר מספר חדשים, עד שלבסוף נמלט לעיה"ק צפת ומשם עבר להתגורר בטבריי, ובטבריי קבע את מקום תפילתו בבית כנסת קדמון על שפת ימה של טבריי, אשר לפי המסורה התפלל בו האר"י ז"ל, שם בטבריי גר עד יומו האחרון עלי אדמות, וביום י"א ניסן שנת שפ"ו נסתלק לגנזי מרומים, לפני פטירת ציווה שלא יספידוהו ורק יכריזו "רבותי תדעו שנפטר הרב ר' ישעי' סג"ל הורוויץ וציוה שלא להספיד אותו, רק יאמרו אלו הסליחות בשבעה ימי אבלו ובתשלום השנה", נטמן שם בעיה"ק טבריי ליד קברי התנאים ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, סמוך להנשר הגדול הרמב"ם זי"ע, קברו נעשה לתל תלפיות והמוני בית ישראל פוקדים את ציונו הק' בכל עת מצוא, ובמיוחד נוהגים לומר שם את תפלתו הנפלאה על חינוך הבנים והצלחתם, אשר חקקה בספרו, בחלק שני מסכת תמיד אות קל"ג.

מורשותו הרוחנית

השאיר אחריו מורשת רוחנית ה"ה ספריו הק' "בגדי ישע" פירוש על ה"מרדכי", שעליו מעיד בנו הגה"ק ר' שעפטיל זי"ע, "... מצאתי באמתחתו חיבור גדול ונורא אשר חיבור על ספר המרדכי מרישא עד גמירא...". – סידור "שערי שמים" אותו קרא בשם זה "באשר באתי לירושלים עיה"ק תוב"ב בערב שבת פרשת וזה שער השמים', ואז עלה במחשבתי לחבר חיבור הקדוש הזה", וז"ל הב"ח בהסכמתו על הסידור: "ואשא עיני וארא איש קדוש ונורא מדבר מתוך האש ושותה מים קדושים ממקור קדוש יהלכו, מצנורות הקדושים קדש הקדשים, מרוים צמאים ומשתוקקים לדברים הקדושים, הלא הרב הגדול בכל התורה הגאון כמוהר"ר ישעיה הלוי... זצ"ל ... וכאשר ראינו וקראנו בהם, הרגשנו השפעת הקדושה מרום המעלות בכל אברינו, וזה האות שחבוריו המה מחוברים לשם שמים, לתקן הדורות הבאים אחריו... כי אין ספק אצלינו כשיתפשטו בקרב ישראל כל מי שיתפלל בתוכו שאין תפלתו חוזרת ריקם...", גם יש שם הסכמות משאר גאוני וגדולי הדור, כבעל ה"תוספות יו"ט, והגאון בעל ה"פני יהושע" ועוד, זצ"ל. – וספרו הגדול "שני לוחות הברית" "חבור נורא וגדול כלול בפרד"ס וחידושי דינים וכללים ומוסר וכל סדר קדושה", (לשון שה"ג), אשר נתחבב ונתקדש מאד ספר קדוש זה בקרב ישראל, ואף זכה ליקרא בפי כל על שמו "השל"ה הקדוש", הספר זכה מתוך חביבותה מהדורות רבות,ד וגם קיצורים שונים כמו "קיצור של"ה וכד', גם חיבר הגהות על ספר "עמק ברכה" ספרו של אביו. – ספר "הערות להזוהר". – ולאחרונה נדפס מתוך כת"י ספר "מצות תפילין".

גדולים צדיקים במיתתן

בהקדמת ספר "באר יצחק" על התורה מובא סיפור נורא: הגה"ק ר' יוסף שמואל זצ"ל בעל "מסורת הש"ס" הי' אב"ד דק"ק פראנקפארט דמיין, היו בעיר תלמידי חכמים גדולים שמנהגם הי' שכל היום למדו ענין מסויים, כל אחד מהם בנפרד, בעיון גדול עד מקום שידם מגעת, ובערב התאספו כולם, והאב"ד בראשם, ולימד את הענין שלמדוהו במשך היום וליבן את כל ספיקותיהם, באופן זה למדו את כל הש"ס בחבורה, וניתן לשער באיזו עמקות עצומה למדו כל סוגיא בחבורת גדולים זו, גם העיד הגה"ק חיד"א על רבי יוסף שמואל שלמד את כל הש"ס מ"ב פעמים, וקיים בזה ודברת ב"ם, ולמד כ"ה שנים תורה מעומד, ולמד תורתו לשמה, והנה כאשר נפטר הגאון הנ"ל לבית עולמו אירע מעשה נורא, לאחר קבורתו נתאספו בני החבורה ללמוד את שיעורם הקבוע, ופתאום רואים הם את רבם יושב על כסאו כתמיד, התחלחלו כולם מאוד, אך רבי יוסף שמואל, פנה אליהם ואמר אל תפחדו כלל, כי מיד אלך לי אל מקומי ולארצי, אולם תחילה מוכרחני לספר לכם את אשר נעשה עמי בישיבה של מעלה, כאשר באתי למתיבתא דרקיע, כרוזא נפק בחיל: פנו מקום לרבי יוסף שמואל, ומיד פסקו לי

גן עדן, ונתנו לי מקום ליד הגה"ק רבי ישעיה הלוי הורוויץ בעל השל"ה, אך הנה התערב השל"ה הק' ואמר: אינני מסכים לשכנות זו, כי אני חיברתי את ספר "שני לוחות הברית" שכולו מלא מוסר ויראה ה', ללמד לבני ישראל את דרכי עבודת האלקים, ודמעות רבות שפכתי בחברי את הספר, ואילו רבי יוסף שמואל למד את כל הש"ס ברבים, ולא לימד אפי' פעם אחת דברי תוכחה ומוסר, כה טען השל"ה הק', ובית דין של מעלה דן בזה, ופסקו, שאת מקומי שמגיע לי בדין אי אפשר ליטול ממני, אבל צדקו גם דברי השל"ה על שלא לימדתי מוסר, ולכן עלי לתקן זאת, ומשום כך ירדתי לכאן אליכם, לעורר אתכם שתלמדו מכאן ולהבא עניני מוסר בכל יום לפני הלימוד, הסכימו מיד בני החבורה לדבריו, וקיבלו עליהם לעשות כבקשתו, ופרח לו איש האמת ולא נראה עוד.

י"ג ניסן

הגה"ק רבי יוסף אפרים קארו זי"ע הבית יוסף

ואלה תולדות

מרן הרב"י נולד לאביו שהי' ג"כ גדול בתורה אף שלא שימש ברבנות ובנו מביא בשמו פסקים (עיין טור או"ח סי' צ"ז, וסי' תרנ"א ועוד) ה"ה ר' אפרים למשפחת קארו שהי' משפחה מפורסמת לתהילה בין גדולי התורה, בעיר טולידה אשר בארץ ספרד בשנת ה"א רמ"ח, ימים רבים נדד עם הוריו ממדינה למדינה, בשנת רנ"ב כשהי' בן ד' שנים, הי' הגירוש הגדול "גירוש ספרד", וגם הוא הי' עם אביו עם הגולים, והגיעו לפארטוגאל, אבל בשנת רנ"ח גלו גם משם, והלך ר' אפרים עם בנו למצרים, שם מת אביו ר' אפרים, אשר הרב"י למד אצלו בימי נעוריו, ונשאר יתום בלי אביו, והוא הי' אז ילד בן שמונה שנים, וכשדודו אחי אביו ר' יצחק קארו זצ"ל, אשר הי' מכהן ברבנות בעיר קושטא, שמע שמת אחיו, שלח מכתב אל הרב"י, שיבוא אליו לקושטא, שיש לו ישיבה גדולה, והוא ידאג לו לכל מחסורו הגשמי, ובעיקר הרוחני, ואכן נסע הרב"י לדודו לקושטא, כשהגיע שם התקבל שם בכבוד מלכים, והמשיך ללמוד תורה אצל דודו בהתמדה גדולה, ונעשה מבחירי תלמידיו.

בית יוסף

בצעירתו נשא את בתו של הגאון ר' חיים אלבלג זצ"ל שהי' נמי מגולי ספרד, אך היא מתה עליו אחר שנים אחדים, בשנת רע"ז נשא את אשתו השני' בתו של הגאון ר' יצחק סבע זצ"ל בעל מחבר ספר "צרור המור" עה"ת, וספר "צרור הכסף" על הלכות פסוקות, וממנה הי' לו בנו הגאון ר' שלמה, (עיין בספר שם הגדולים [חלק גדולים – מערכת ש אות ס"ד] מהר"ר שלמה קארו – בנו של מרן. היה אחד מרבנן סמוכי רבני קונשטנדינא...עי"ש), אחר פטירתה לעת זקנתו נשא את בתו של ר' זכרי' זבסיל אשכנזי זצ"ל, שהי' אחד מחכמי ירושלים, ומאשה זאת נולד לו בנו הגאון ר' יהודה, הרב"י כבר הי' אז זקן מופלג בן שמונים שנה, מרן הרב"י מזכיר את כל השלשה בספריו, מרן הבית יוסף הי' מחותנו של מרן האריז"ל, עיין מה שכתוב באגרות שלומל, (ששלח הרב שלמה שלומל זצ"ל שחי בתקופת הרח"ו והשליך אחרי גוו כל מחמדי תבל כדי לזכות ולעלות ולהסתופף בחבורת תלמידי האריז"ל, ושלח אגרות לרבני ומקובלי חו"ל לפרסם את אורו הגדול של האריז"ל), וז"ל: ואני הצעיר שלמה מעיד שדברתי עם אלמנתו של רבי יוסף קארו ז"ל, וסיפרה לי שמהרי"ק הי' לו בן נחמד, ושידך אותו עם בתו של האר"י ז"ל והלך מהרי"ק עם בנו לסעודת אירוסין לביתו של האר"י ז"ל, כיון שחזר אמר מהרי"ק לאשתו, אשתי אשתי, מה אומר לך או מה אספר מהרזים ומהטעמי התורה והמצוה, וכמה ידיעה הרווחתי עתה בזה הסעודה מפה הקדוש של רבי יצחק אשכנזי, היכן הוא כח ביד שום מלאך לידע מה שיודע הוא, אין זה כי אם נשמה אחת מהנביאים הראשונים, שאפילו תנא אינו יכול לומר מה שאמר הוא, אבל אני מפחד עליו בעוונותינו הרבים מאד, שזה הדור הגרוע לא יכול לסבול רוב קדישתו, ויוקח ויאבד מהם בקצור שנים בעוונות, וכן הי', עכ"ל. (ועיין שם שמביא שרצה הבית יוסף ז"ל ללמוד סתרי תורה מאר"י הק' ז"ל ולא רצה האריז"ל ללמדו באמרו שנשמתו אינו מסוגלת לקבל חכמה יותר, אלא ע"פ הדרך של רמ"ק ז"ל, וסימן לדבר שבכל פעם שישב הבית יוסף ללמוד לפניו, תיכף כשהתחיל האריז"ל לגלות סוד, התחיל הבית יוסף לנמנם, עד שהוא בעצמו ראה והכיר שאינו ראוי לכך, ופסק ללמוד).

גדלותו בתורה

כבר בנעוריו הי' מלא וגדוש מש"ס ופוסקים וראשונים, ובפרט הי' בקי בספר יד החזקה של הרמב"ם אשר הי' שעשועו תמיד, והי' ספרו של הרמב"ם שגור על פיו, כשהי' בן שלושים שנה זכה לשם כנוי הכבוד "מרן", ואפי' גאוני זמנו שהי' דור מלאה מחכמים וסופרים אשר מפיהם אנו חיים היום, ג"כ קראו אותו בשם תואר הכבוד הנ"ל, הי' עמוד ההוראה אשר בית ישראל נשען עליו, והורה הוראה כמפי הגבורה, ומכל צד פנו אליו בעניני הוראה, מרן האר"י הק' והרדב"ז וכו' באו עמו בפילפולים להלכה ולמעשה, כתב עליו הגאון ר' שמואל יהודה בן המהר"ם מפאדוא זצ"ל, שבלי גוזמא שמן הרמב"ם והרמב"ן לא נמצא כמוהו בישראל להגדיל תורה ולהאדירה, השלה"ק זי"ע כתב עליו שהי' ממש מלאך אלוקים, ונתגלה לו מגידים מישיבת נביאים ותנאים, וכידוע שזכה למגיד מן השמים שבא ללמוד עמו תורה, והי' לו גילוי אליהו, וידוע העובדא שמביא השלה"ק על גילוי שכינה שהי' לו בעת לימודו בליל שבועות, רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל כותב "ומי לנו גדול מרבינו מהר"י קארו ז"ל אשר ממש מימי

רבה ורב יוסף לא קם כיוסף הזה סיני ועוקר הרים זקן ויושב בישיבה".

מגיד מן השמים

הי' לו מגיד מן השמים שנתגלה אליו ולמד עמו בכל יום סתרי תורה, וכבר בחוץ לארץ הי' בא אצלו המגיד והוא אשר אמר לו לעלות לארץ הקודש ולחונן את עפרה, וז"ל אגרת שלומל (הנ"ל): וגם רבי יוסף קראו שבכל פעם שהי' חוזר על המשניות בעל פה, נתגלה עליו המגיד, והיו בני אדם שומעים את קולו דרך הדלת ודרך אחוריה שהי' אומר שלום עליך רבי יוסף קארו, אני הוא המשנה שלמדתני, יצאתי לאלפך בינה, כמה מתפאר בך הקב"ה בישיבה של מעלה, ואמר בני יוסף כך וכך הם מעשיו, כך וכך הם דבריו, כך הוא שקידתו בלמוד, אשרי לו ואשרי יולתו ואשרי היושבים בחבורתו, ואני המשנה ראיתי את מקומך שהכינו לך בגן עדן, כמה טובה גנזוה לך בגן עדן, כמה תפנוקין ועדונין הם מעותדים לך, חזק ואמץ ביראת ה', ועתה באתי לגלות סוד פלוני בסתרי תורה, וכל הדברים שגילה לו המגיד העלה אותם על ספר, וקרא אותו ספר המגיד עכ"ל, החיד"א מביא סיפור נפלא, שפ"א הוקשה להרב"י בבית מדרשו איזה לשון של הרמב"ם שהי' קשה מאד, והיו כמה ימים שלא מצאו ישוב, לילה אחת באשמורות הבקר הי' הרב"י מעיין הרבה בזה ובא לדעתו ישוב נכון, ושמח בזה שמחה גדולה, ולמחר בא בישיבה בשמחה גדולה ואמר שב"ה זכה למצוא ישוב נכון על דברי הרמב"ם הנ"ל, ונענה תלמיד אחד רך בשנים ושאל אם הרבי נותן לו רשות לומר מה שנפל לו ברעיונו פשט על הרמב"ם, והרב"י נתן לו רשות, והתלמיד אמר הפשט, ואמר לו הרב"י שזה הדרך חשב לומר והיא האמת, ושמחו כל השומעים, אך מרן הב"י הצטער מאד שכל מה שטרח הוא אמר אותו תלמיד כ"כ בנקל, נתגלה לו המלאך המגיד ואמר לו, אל תצטער שאתה זכית לטרוח מאד ועי"ז כיונת אל האמת ועד אותו היום לא הי' שום חכם שעמד בסוד דברי הרמב"ם אך אחר שטרחת והוצאת לאור הענין, עתה כל חכם יכול להבינו כיון שהיית נושא ונותן וחוזר על הדרך שאמרת, החכם ההוא קלט מן האויר.

בית מדרשו

בשנת רצ"ו בחודש אלול בא הרב"י לעיה"ק צפת, ומצא שם את רבינו המהר"י בירב זי"ע, אשר שמח מאד עמו, ומרן הרב"י למד הרבה אצלו, ונעשה לתלמידו הגדול, והרב"י כשמביא ממנו איזה דבר כותב עליו מורי, ונתמנה הרב"י על ידו בסמיכת חכמים, וגם נתן לו כח לסמוך אחרים, והמר"י בירב החזיקו בעשיית ספריו, ואז כבר הי' הרב"י לרבן של ישראל והחזיק ישיבה גדולה, וגאונים וקדושים עמודי עולם למדו בישיבתו, ומגדולי תלמידיו הי' הרה"ק הרמ"ק ר' משה קורדאבארי בעמח"ס תומר דבורה, ועוד, הרה"ק מהר"ם גאלנטי, הרה"ק מהר"ם אלשיך, זי"ע, ואף המקובל האלקי רבי שלמה אלקבץ זי"ע בעל הזמר "לכה דודי", והרמ"ע מפאנו זי"ע אף שלא היו מתלמידיו, מ"מ שתו בצמא דברו ואהבה עזה היו ביניהם, והרמ"ע מפאנו אף הדפיס את הספר "כסף משנה" ממרן הרב"י.

ומלבשתו ענוה

ענותנותו של מרן הב"י הי' עד להפליא, כאשר יצא רבינו הרמ"א נגדו, אז כבר הי' הרב"י זקן ובא בימים, ורבן של ישראל, ואילו הרמ"א הי' אז איש צעיר מאד, עכ"ז שררה ידידות נפלא, והרב"י הי' מכבדו מאד, עד כדי כך, שמרן הב"י שילם מאה אדומים (סכום כסף גדול בימיהם) בעד ספר תורה שכתב לו הרמ"א, ועיין לקמן בשם החיד"א שבזכות ענותנותו זכה להוציא את ספרו הגדול בית יוסף, סיפר רבינו בעל ברך משה זי"ע שראה בבהיכנ"ס של הרמ"א בקראקא את כתב יד הספר העתיק "תיקון בן אשר", והוא תיקון סופרים אשר הרמב"ם מזכירו בספרו יד החזקה (הלכות ספר תורה פ"ה ה"ד), וז"ל: וספר שסמכנו עליו בדברים אליו (בענין הפתוחות והסתומות וכדומה), והא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהי' בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים, ועליו היו סומכין, לפי שהגיהו בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות, ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי כהלכתו, עכ"ל, וסיפר רבינו שהספר הלזה הי' בידי מרן הבית יוסף, וכאשר רצה רבינו הרמ"א לכתוב לו ספר תורה, כתב למרן הבית יוסף והוא שלחו לקראקא, ומני אז נשאר שם עד המלחמה האחרונה (אלה מסעי).

וימת יוסף

הי' עוסק כל העת בהרבצת תורה, והי' משיב לשואליו שהופנו אליו כל הזמן עד סוף ימיו, וזכה לשיבה טובה, ונפטר בן פ"ז שנה, יום ה' י"ג ניסן בשנת ה"א של"ה בעיה"ק צפת, ושם מנוחתו כבוד. עיין בספר שם הגדולים (חלק גדולים – מערכת י' אות קסה) וז"ל: וראה זה חדש סודות שגילה מרן ז"ל אחר פטירתו בחלום לאדם גדול אחד וקונטרס זה הביאו הגאון החסיד בעל של"ה בספרו שער השמים בפירוש וכונות הקדושה. וריש הקונטרס מתחיל כן ליל הששי בשבת באחד לחדש חשון שנת השס"ה ליצירה פה צפת ראיתי בחלומי למורינו הרב כמהר"ר יוסף קארו זצוק"ל יושב על כסא חשוב מאד ופניו מאירים כזהר הרקיע והיו שם חכמים רבני עולם לאין מספר. הכרתי הרבה ביניהם הנגיד כמהר"ר יצחק הכהן שולל ולרבינו כמה"ר יעקב בי רב וכו' והיה החכם אומר קק"ק וכו' ע"ש באורך.

מורשתו הרוחנית

א) "כסף משנה" על הרמב"ם, ובו מקורות לדברי הרמב"ם, וישובים להשגות הראב"ד שהשיג על הרמב"ם.

ב) ספרו הגדול "בית יוסף", בן ל"ד שנה הי' כשהתחיל לכתוב את הספר בית יוסף, ועסק בו שלושים ושתים שנה, עמל הרבה שנים להגיהו אף אחר שכבר נדפס, ונדפסו אח"כ עם הגהותיו בשם "בדק הבית", כתוב בשם הגדולים להחיד"א, (מערכת ספרים אות ב') שג' רבנים באותו הדור ושמם הי' יוסף הי' ראויים לחבר ספר כספר בית יוסף, ואלו הם ר' יוסף טיאטדק מסלוניקי, והגאון מהר"י בן לב, ומרן הבית יוסף, ומן השמים הסכימו שמרן הב"י יוסף יזכה להיות המחבר, מפני ענוותנותו ועין דרכו לספר בגנותו מי שפוסק דלא כותי', ומשנתו משנת חסידים, ידוע שגם רבינו הרמ"א רצה להוציא ספר כדוגמת הבית יוסף, וכבר כתב חלק גדול, אלא ביני וביני יצא לאור ספר הבית יוסף אז שינה קצת מספרו, כמו שכותב הרמ"א בעצמו וז"ל "ובהגיע טור אסתר ר"ל אסור והיתר והתחלתי הלכות חלה, אחזני פלצות ולבשני חלחלה, בשמעי נר ישראל ראש הגולה וכו', וחיבר ספר בית יוסף וכו', עכ"ל, וכתוב בספר מעלות היוחסין לר' אפרים זלמן מרגליות וז"ל: ומרגלא בפי העולם כי המגיד אמר להב"י שיהי' זריז ומקדים להדפיס חיבר הב"י שלא יקדמנו אחר במדינות פולין ק"ק קראקא שמחבר על דרך זה", עכ"ל, המגיד אמר לו שיעזרהו לגמור חבורו בלי שום טעות, ויתפשט ויאיר עיני ישראל, וגם אמר לו שיקרא שמו "בית יוסף", כי הוא ביתו בעוה"ז ובעוה"ב, – בספר זה קבע הב"י לעצמו כלל של ברזל לאמר: כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף הרמב"ם והרא"ש ז"ל, אמרתי אל לבי במקום ששניהם מסכימים לדעה אחת נפסוק הלכה כמותם, אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקים על הדעת ההיא ולכן פשט המנהג כהיפך, וכתב מרן החיד"א בשם הגדולים, שקבלה הי' ביד רבינו חיים אבולעפיא זי"ע שעל כלל מרן הב"י הנ"ל הסכימו קרוב למאתיים רבנים מובהקים בדורו, ואמרו כי כל מי שיעשה כפסק מרן הרב"י הנה הוא עושה כמאתיים רבנים גדולי העיר,

ג) אח"כ חיבר הספר "שלחן ערוך", לכתחילה חיברו רק כדי שיוכלו לחזור בקיצור על ספר בית יוסף, וכן שישמש כמפתח להבית יוסף, אולם בעולם נתקבל הספר להיות כעמוד הלכה, וגם הוא בעצמו כאשר נוכח בחשיבות הספר ובסייעתא דשמיא המיוחדת שליוותה את הספר והתפשטותו בקרב ישראל, ראה כי מן השמים הסכימו על הספר, לכן אחר שנחתם הספר לא חזר ממסקנותו, גם כשנזדמנו לו ספרים אחרים שלא הי' בידו בעת כתיבת השו"ע, ובגללם הי' מקום למסקנה שונה, גם לא חזר,

כשיצא הב"י והשו"ע לאור העולם נתמלאה כל העולם כולו אורה, ונתקבל בכל תפוצות ישראל, אם כי בתחילה הי' לו קצת מתנגדים, כידוע סיפורו המופלא שמביא החיד"א בשם הגדולים, אודות המהר"י בן לב, שכאשר הופיע הספר בית יוסף גזר על תלמידיו שלא ילמדו בו, מפני שהוא ממעט הבקיאות, מיד אח"כ אירע דבר משונה, עד אז הי' לומד עם תלמידיו בספר הטור וציין על מקורות כל דין ודין, ומעולם לא נעלם ממנו דבר, אחר גזירתו קרה שנעלמו ממנו מקורות הלכה אחת בטור, ולא עלה בידו למצאם, אז אמר לתלמידיו רואני כי מן השמים רוצים שספר בית יוסף יתפשט בעולם, לכו ראו בו, מיד מצאו בו מקור ההלכה, והתיר להם הגזירה, כמו כן הי' מתחילה התנגדות על השו"ע, משום שדבריו נקבעו על הפסקים של גאוני ספרד, אך כאשר צירפו אליו דברי הרמ"א שהוא יצא לישע האשכנזים, אז נסתלקה גם התנגדות זו, והכל ראו בספר הזה ספר היסוד של ההלכה היהודית, גם הרמ"א שנחלק עמו בהלכות רבות בספרו "דרכי משה" ובהגהותיו לשולחן ערוך, כותב עליו בהערכה גדולה "נשיא אלקים אתה בתוכנו אשר מימיו אנו שותים" וכו' חלילה להמרות דברי מכ"ת דמר, וכל החולק עליו כחולק על השכינה, הפמ"ג כותב על הב"י "הלא נודע שחיבורו עפ"י רוה"ק חיבר בלתי ספק",

הגה"צ רבי מרדכי חיים מסלאנים זצ"ל סיפר ששמע מהרה"צ ר' שמואל העלר זצ"ל רב של צפת ת"ו שללמוד טור וב"י זה מסוגל לאריכות ימים, ומעשה שהי' הרה"צ ר' שמואל חולה אנוש ובא אליו הב"י בחלום ואמר לו שילמד טור וב"י ועי"ז יבריא, הגה"צ רמ"ח שלמד כסדר טור וב"י חי פ"ו שנים, הגה"צ ר' שמואל חי פ"ו שנים, והב"י עצמו יש ספק אם חי פ"ו או פ"ז שנים (לד"ב בשם רשא"ל), פ"א בא הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע אצל הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זי"ע ואמר לו כי הרה"ק ר' יוסף קארו בא אליו בחלום באלו הימים ואמר לו כי מי שישקוד על חבורו הבית יוסף וילמוד ויגמור בשנה זאת כל הארבעה טורים עם הב"י הוא מבטיח לו שיזכה בשנה זאת למדרגת גילוי אליהו ז"ל, הגה"ק ר' משה בנו של הרה"ק מטשערנאביל שהי' עומד שם בשעת מעשה לקח את הדברים אל לבו וישקוד על לימוד הטור עם הב"י וגמר באותה השנה כל הארבעה טורים עם הב"י וזכה בשנה ההיא למדרגת גילוי אליהו ז"ל (ספורים ומאמרים יקרים).

ד) ספר שו"ת אבקת רוכל, ה) פי' על רש"י ורמב"ן על התורה (חיד"א), ו) דרשות על התורה ושה"ש, ז) ספר "מגיד מישרים" סודות שנתגלו לו ע"י המלאך המגיד, וכתב החיד"א בשם הגדולים וז"ל: לפי המשוער בדעתי הקצרה הנדפס הוא אחד מחלק חמשים, ח) פי' על משניות (חיד"א).

שבת הגדול

וכל שבתות השנה מקורן ומבוען הוא משני שבתות שבשנה היינו שבת הגדול ושבת תשובה והם הראשים לכל שבתות השנה.

(אוהב ישראל רצ"ז)

◆◆◆

ביראת ה' כל היום בגימ' שבת הגדול כי אז צריך שיהיה לאדם כל היום יראת ה' כמו ביוה"כ כי יום זה נחשב כמו יוה"כ והרמז כי שבת הגדול נחשב כיוה"כ כי ביוה"כ נאמר שבת שבתון והנה שבת הגדול עם האותיות הגימ' שבתון.

(חסד לאברהם ע"ג)

◆◆◆

ושבת הגדול הוא שבת תשובה רק שהיא בבחי' אהבה שצריך כל אדם לשוב להשי"ת בתשובה.

(שפת אמת)

◆◆◆

והשבת שקודם יו"ט היא הכנה ליו"ט והוא הכנה דילי' להתרחק מהרע ולהתקרב לטוב.

(בית אהרן)

◆◆◆

ומצטרפין כל שבתות השנה מפסח ניסן עד ניסן ונעשה שבת אחת שאם ישראל משמרין שבת אחת נגאלין ועתה שבא זמן גאולה אולי נזכה ע"י שמירת השבת להגאל.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

השבת הזה גדול בחסדו יותר מכל שבתות השנה לכך נקרא שבת הגדול שגדול מכל שבתות השנה.

(דעת משה)

◆◆◆

טעם לקריאת שבת הגדול וליה"כ קורי' לו ג"כ יום הגדול יומא צמא רבא הענין הוא כך כי כל מצוה בעידנא דעסיק בה מגינא ונמשכת כל אותה היום ע"ד ברוך ה' יום יום אך אם עבר יומו כבר בטל קרבנו ולהיות כי כפרת יוה"כ נמשכת גם כל הד' ימים שבין יוה"כ לסוכות ואז נקרא יום א' לחשבון עוונות וגם אז מתכפר ע"י ד' מינים כיודע וגלות מביתו לסוכות לכן מתחשב יוה"כ כיומא אריכתא ומתארך עד יום א' של חג ולכן נקרא יומא צמא רבא, כי כן הוא ממש עת צאת בנ"י ממצרים ורצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהי' זכות השבת כלולה עם גאולתם ע"כ התחיל בלקוחת הפסח ביום השבת שלפניו ולא נגמרה מצותו עד ליל ט"ו אחרי אכלו ונמשכה קדושת שבת ההוא עד אז וכן בכל שנה בהגיע עת דודים מתעורר האור ההוא והשבת הסמוך לפסח מלפניו ממשיך אורו עד יו"ט הראשון ומתאחד עמו וה"ל יומא אריכתא לכן לו נאה להקרא שבת הגדול ומשום כן יום ט"ז ניסן הוא מחרת השבת באמת.

(חתם סופר)

◆◆◆

וכן הוא תמיד אפי' אינו חל בעשור לחודש אך מפני שהוא השבת לפני חג הפסח שאז נתעורר מידתו של אברהם בחי' החסד וא"כ כל החסדים ההם יורדים בשבת הקודם לכן נקרא שבת הגדול.

(תפארת שלמה ק"ט ע"ב)

◆◆◆

עכ"פ רואין אנו בזה דבערב שבת הוי זמן מוכשר מאד שיתעורר האדם למשמש בבגדיו ולפשפש במעשיו וא"כ קל וחומר בערב פסח שהוא על שם הדילוג ופסיחה בוודאי שזמן כזה צריך כל איש ישראל להתעורר ולחזור בתשובה על כל חטאיו היינו גם על חטאים כאלה שבכל השנה אינו מאמין בעצמו שיתקבל תשובתו עליהם מ"מ כעת יתקבלו בתשובה כי שבת זה הוא שבת שלפני הפסח שאז מתעלה כל אחד משיראל שלא בסדר המדריגות על דרך הקפיצה והדילוג וממילא שפיר הוי זה שבת גדול מאד כי בו נתעלה האדם במדריגתו ובתשובתו ביודעו שאחר השבת הזה באים הימים והלילות המאירים מחג הפסח.

(מהר"ם ט"ב ס"ג שבה"ג תשמ"ד)

◆◆◆

ע"כ קבלו ההארה גדולה הזו להאיר להם בששת ימי המעשה ומה"ט נקרא שבת הגדול וכמו"כ בכל אדם ובכל זמן וכל מקום אם יזכה לבחי' תשובה מעולה יקבל ההארה ההוא לזכות לבחי' שבת הגדול.

(מהר"י ט"ב י"ג)

הכנה לפסח

ואחד מעיקרי העבודות בימים נעלים האלו היא שיתפלל כל אחד וישפוך שיחו לפני יוצרו קונו ובוראו שיזכה לקבל נועם זיו קדושת הימים האלו, ס'גייט אזוינע ליכטיגע טעג צריך להתפלל אל ה' שיהא במעט אמת, כי אח"כ הלא מתבלבלים אבל מקודם הרי אפשר להתפלל שיהא במעט אמת.

(בית אברהם)

◆◆◆

וזה אמרם ז"ל שואלין ודורשין שאנחנו מבקשים ודורשין מהשי"ת שיהי' עמנו ולעזור לנו בכל מעשינו ויהי' נועם בליבנו בכל עבודות ומעשים שנעשה בחג.

(עבודת שמואל)

◆◆◆

ואחר כל העצות אין עצה כהמבקש ומתחנן לפני השי"ת ובוטח ושוען עליו ועל חסדיו ועל גודל אהבתו לעמו ב"י.

(יסוד העבודה)

◆◆◆

והימים האלו מסוגלים מאד לתשובה ואין הדבר תלוי אלא בידינו, כי כל החודש הוא זמן התשובה וזה אור לארבעה עשר היינו כל הארבעה עשר יום מחודש הזה נקראין אור.

(חסד לאברהם)

◆◆◆

וימים הללו מוכנים גם עתה שהוא שעת הכושר לטהר את נפשותינו כאשר כל בנ"י עסוקים בהגעלה וטהרת הכלים בימים האלו ומנהג בנ"י תורה ומתעורר כח טהרה מלמעלה.

(שפת אמת)

◆◆◆

ובפרט צריך לנצל את השתי השבתות הראשונים של חודש ניסן, והוא זמן תשובה לכל לתקן פגם העוונות ע"י אותן השבתות וזהו שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין שרומז שע"י השני השבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה.

(מאור ושמש)

◆◆◆

בוודאי החי יתן אל לבו לנצל כל רגע ורגע מימים הנשגבות האלו, ואל יאמר אדם הן אני טרוד בהכנה דרבה להכין צרכי החג, והן לא נשאר לי רק זמן מועטת מכל היום לזון את נשמתי בלימוד התורה ועבודת ה', אלא תדע כי ימים אלו יקרי ערך שעה ליום יחשב.

(אבני נזר)

◆◆◆

ובימים האלו כאשר בני ישראל טורחים בטירחא יתירא בהכנה דרבה להכין צרכי החג ומהתיקונים הגדולים איך ובמה ליכנס ביו"ט הקודש הזה ויש קבלה בידי כל טורח שאדם מטריח את עצמו לכבוד יו"ט של פסח והוא עייף ויגע בהטורח ההוא אזי בעסק הזה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, והעוסק בטירדת מצוה של ימי הפסח הוא מתקן תיקון הוצאת ז"ל, והלב יודע מרת נפשו, ע"י מוטל על כל אחד לתקן מה דאפשר.

(קב הישר)

◆◆◆

וראש הכל חיוב על האדם לכוין קודם כל דבר שעושה בשביל החג ויאמר בפה מלא שעושה זאת לעשות נח"ר להבורא ית', וכמו"כ יכוון שיבער הקב"ה היצה"ר מליבנו ואל יסית אותנו להדיחנו מעבודתו ית' ולדבק ליבנו בהשי"ת באמת ובתמים, ונכון ללמוד לבית ישראל להיות מגעילין ומלבנין את הכלים מפני החמץ שיכוונו שכמו כן יבער הקב"ה היצה"ר והרשעה וכו', ומנהגן של ישראל תורה היא לגרר הכתלים והשלחנות והספסלים וכו', וכמו כן יגרר הקב"ה את כל הנגעים הבאים מסט"א.

(קב הישר)

◆◆◆

ומובן מאליו שבימים האלו שהם מלאים טרדות היצר בא בתכסיסים שונים להפילו לרדת שחת והוא ע"י שיכשל ח"ו בכעס, ומובא מהרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע שי"ע עבודת ההכנות לפסח יכולים להגיע לרוה"ק רק הכעס מעכב את זה", "יצריך אדם לשבר את המדות הרעות לבל יהי' כעסן בשום אפון ובפרט בימים הללו שיש טירחא גדולה צריך ליזהר שלא יכעוס.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

ומי שאנו מייגע א"ע בעשיית המצוות אינו יכול להרגיש טעם מצה.

(מנחם ציון)

◆◆◆

והזמן גורם שביומי ניסן עת לעשות לבקש על הפרנסה שלא יהי' להם טרדות כל השנה.

(תפארת שלמה)

◆◆◆

ויש בימים האלו כח מיוחד לקבל התפילות שהם בחינות עשרת ימי תשובה דעשרה ימים אלו הם כנגד ימי תשובה.

(שם משמואל)

טעם קריאת פרשת ויקרא קודם פסח

ל'אל א'שר ש'בת מ'כל ה'מעשים ב'יום ה'שביעי

יש לשום לב על זה שלעולם מתחילין ספר ויקרא קודם לפסח בשנה פשוטה.

גם שמעתי מהרב הקדוש רבינו מנחם מענדיל זצוק"ל מרימאנוב שהמנהג היה מקדם כשסיים הקורא לקרות פרשת ויקרא שמפיימת לאשמה בה, היו הקהל עונין אחריו לאל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי שהוא ראשי תיבות לאשמה בה וזה צריך למודעי מה ענין רמז זה לסיום פרשת ויקרא.

ונראה לומר בכל זה כי הנה אמרו חז"ל על הפסוק משכו וקחו לכם צאן משכו ידיכם מן הע"ז שישראל בהיותם במצרים היו עוע"ז, וכשהגיע עת גאולתם הזהירם השי"ת שישובו בתשובה על עון ע"ז שבידם ועל ידי זה יגאלו.

וידוע מאמר חז"ל (קידושין מ:) שבכל עבירות אין המחשבה מצטרפת למעשה חוץ מע"ז, נמצא שהיו ישראל צריכין לשוב ולתקן את אשר עוותו במחשבה ובמעשה. והעיקר תיקון לעוון ע"ז הוא שמירת שבת כהלכתו כמו שאמרו חז"ל כל המשמר שבת כהלכתו אפילו ע"ז כדור אנוש מוחלין לו.

והנה השבת נקראת שבת מלכתא שהיא בחינת מדת מלכות, ולכן בשבת מצוה לומר שירות ותשבחות יותר מכל ימי השבוע מפני שהמלכות נקראת פה כידוע. ושבת הגדול הוא מסטרא דבינה יובל הגדול כידוע, ועל כן הזהירם משה פרשת משכו וקחו לכם וגו' מראש חדש ואילך כדי שיתקנו באותן השני שבתות שיש להם עדיין קודם פסח עון ע"ז שבידם שהתיקון לע"ז הוא שבת כדלעיל.

ובשבת ראשון תקנו עון המעשה שהשבת הוא בחינת מלכות פה כדלעיל **ועקימת שפתיו חוי מעשה שמה שאומר שירות ותשבחות בשבת בדחילו ורחימו הוא מכפר לו עון המעשה**, ובשבת השני שהוא 'שבת הגדול' מסטרא דבינה עולם המחשבה **על ידיה תקנו מה שפגמו במחשבה.**

והנה בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, וכמו שאז יצאו ממצרים על ידי ששבו בתשובה ושתקנו מה שפגמו, כן לעתיד גם כן זמן תשובה לכל הוא לתקן פגם העוונות על ידי אותן השבתות. ועל כן מתחילין לקרות לעולם פרשת תורת כהנים קודם הפסח והסימן 'פקדו ופסחו' מפני שהקרבנות מכפרין על המחשבה ועל המעשה כמאמר חז"ל שהעולה מכפרת על הרהור הלב, וקריאת הפרשה הוא במקום קרבן כאמור ונשלמה פרים שפתינו, וגאולת ישראל גם כן תלויה בתשובה שאם ישראל עושים תשובה מיד נגאלין **ולכן מסיימת פרשת ויקרא בתיבות לאשמה בה שהוא נוטריקון ל'אל א'שר ש'בת מ'כל ה'מעשים ב'יום ה'שביעי שכמו שהקרבנות מכפרין כן שמירת שבת גם כן מכפרת** שכל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, וכשנזכה לשמור שבת כהלכתו נזכה לגאולה העתידה כמו שאמרו ז"ל אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין.

מאור ושמש

יִשְׂמַח
מֹשֶׁ"ה
בְּמַתָּנַת
חֶלְקוֹ

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פנח"ס בדין הוא שיטול שכרו

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

מו"ה פנחס משה לאנדא הי"ו

ולמיטן הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל שמחת נישואי בתו החשובה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת במידה מרובה וגדושה, עם כל ברכאן דנפישא

המברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו
ידידיו השמחים בשמחתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

'שבת הגדול' כי היתה הראשונה מימי אבות שלא היו צריכין לעשות שום מלאכה

טעם למה קוראין לשבת לפני הפסח שבת הגדול אענה גם חלקי לכבוד התורה ולכבוד השבת שבת כלה, ועת לכל חפץ ופטטייא דאורייתא טבין. ידוע אשר חכמים הראשונים דרשו וחקרו להוציא הלכה לאמתו, בענין האבות, מימות אברהם, שקיימו התורה בתורת נדבה עד שלא ניתנה, אם יצאו מכלל בני נח בין להקל ובין להחמיר [או שרק לחומרא יצאו מכלל בני נח]. ועי' בס' פרשת דרכים (דרך האתרים דרוש א') שהדבר הזה היה מחלוקת קדומה בין יוסף ובין אחיו שבטי ישורון. והדבר הזה תלוי ועומד ברפיון בין הפוסקים ראשונים, ויש סברות לכאן ולכאן.

כללו של דבר, כפי הנראה, מימות השבטים היתה הלכה זו בספק, ולא איפסק הלכתא כמאן, וצ"ל דגם האבות היו מסופקים בזה, דאי לא תימא הכי למה היו מחולקים שבטי ישורון עם יוסף, הרי יצחק ויעקב ובית דינם קיים יבואו וישאלו את פיהם כו', ממילא היחידי סגולה שהיו מקיימים התורה בכל דור מימות האבות, הנה שמרו ג"כ את השבת, [אך] בהכרח היו צריכין באיזה רגע מהשבת לעשות איזה מלאכה, כי הלא מדאורייתא בן נח ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:).

והנה, ביום השבת הזה בעת צאתינו ממצרים היה יום עשור לחדש (עי' שבת דף פז: תד"ה ואותו) וצוה הש"י ליקח בו ביום את הקרבן פסח, דפסח מצרים היה מקחו מבעשור (שמות יב, ג) והנה נאמר (שם כא) 'משכו וקחו לכם צאן', והנה דקדקו בזה מהו משכו וקחו, גם מה יורה תיבת לכם, ופירש הרב הקדוש החיד"א בס' "ראש דוד" (פר' בא) ע"פ דברי הרב בעל "מחנה אפרים" (קנין ומשיכה סי' ב) דבקניות האדם חפץ למצוה דאורייתא, כגון אתרוג, אינו קונה במשיכה לבד דהוא קנין מדרבנן וצריך ליתן כסף דהוא קנין מדאורייתא, וכתב ע"ז החיד"א, דהוא הדין בכסף בלא משיכה ג"כ לא קנה למצוה, דכיון דתקנו רבנן דכסף לא קנה, הנה הפקר בית דין הפקר (יבמות פט:) א"כ תרווייהו בעינן כסף ומשיכה, וזה פירוש הכתוב: 'משכו וקחו לכם' וגו', משכו במשיכה, וקחו בכסף [כדכתיב: שדות בכסף יקנו (ירמי' לב מד) וילפינן (קידושין ב.) קיחה קיחה משדה עפרון], לכם היינו שיהיה שלכם ממש, ושחטו הפסח מצוה דאורייתא, על כן בעינן תרווייהו. עכתו"ד הרב הנ"ל, וכבר חש לזה הדין הרב הגאון מוהר"ר זלמן מרגליות מבראד ז"ל (מט"א סי' תרכה סי"ז).

והנה, בקניית הגוי יש מחלוקת (ע"ז עא. תוד"ה רב אשי) רש"י ס"ל דקונה במעות ולא במשיכה, ור"ת ס"ל משיכה קונה ולא מעות. על כן פסקינן בשו"ע (יו"ד סי' שכ ס"ה) דמספיקא עבדינן לתרווייהו לענין לפטור מן הבכורה, אבל זה ודאי דמדינא בבן נח רק קנין אחד קונה, או כסף או משיכה. והנה ליכא ספיקא קמיה שמיא, ומדאמר משה על פי הש"י: משכו וקחו לכם דתרווייהו בעינן, על כרחך דשוב אין להם דין בני נח ודינם כישראל ממש כו', וכיון שיצאו מכלל בני נח היו רשאין לשמור ולשבות כל יום השבת כמצותו, ושוב לא היו צריכין לעשות איזה מלאכה בשום שעה מעתותי היום, ולא היה כיום השבת הזה שבת גדול לפניו, כי עד עתה לא היה להם באפשרי לשבות כל כ"ד שעות השבת, ממילא ראוי ונכון לקרוא לשבת הזה שבת הגדול, הבן הדבר ופטטיא דאורייתא, והבן.

בני יששכר (ניסן מאמר ג' סי' א)

טעם חשוב לשם 'שבת הגדול' מגדול ספרדיי

למה נקראת השבת שלפני פסח 'שבת הגדול' התורה אמרה (ויקרא כג, טו) 'וספרתם לכם ממחרת השבת', ובא לנו בקבלה אמיתית כי שבת האמור כאן אינו שבת בראשית כי אם יום טוב של פסח ולא כמו שטעו בימי בית שני אשר פרח הזדון וצץ מטה רשע והכחישו הקבלה באמרם לעולם עצרת אחר השבת, באמרם כי מחרת השבת האמור בתורה הוא שבת בראשית. "אשר לזה נראה לי שהנהיגו מימי עולם לקרא לשבת שלפני הפסח 'שבת הגדול' להודיע לבני אדם כי יש יום אחריו סמוך ונראה שנקרא שבת ואינו גדול כמותו, והוא יום טוב ראשון של פסח שנקרא ג"כ שבת בתורה, וטעם זה דאמרן הוא יציב ונכון. הובא בשו"ת שמן המור להג"ר מרדכי רובייו זצ"ל

בספה"ק בני יששכר חודש ניסן מאמר ג' שבת הגדול מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת שמן המור (מגאוני חברון, ליוורנו תקנ"ג, יו"ד סי טו) בשם גדול ספרדיי אחד נקרא הרב מהר"י זאבי (אורים גדולים ו', לימוד כ"ד) ולדעתי הטעם זה הוא חשוב ודבר נחמד.

בני יששכר, אורים גדולים

החלו לעשות תוספת שבת קודם בין השמשות

טעם למה קורין לשבת שלפני הפסח בשם "שבת הגדול", י"ל, דהנה נודע מדברי הר"ן ז"ל (שבת פ"ב דף טו.) אשר לפי מה דקי"ל דספיקא דאורייתא לחומרא, צריך להיות התוספת שבת קודם בין השמשות. דאי אמרת שהתוספת הוא בין השמשות ממש, למה לי דילפינן במכילתא: "זכור מלפניו, ושמור מלאחריו, מכאן שמוסיפין מחול על הקודש", הלא בלאו הכי אסור משום ספיקא דאורייתא לחומרא, כי בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה.

והנה מה דקיי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא, למדין מן הקרבן שטעון ביקור ממום ארבעה ימים קודם לשחיטה, ואי אמרינן ספיקא דאורייתא לקולא, למה לי ביקור, הרי מה"ת אזלינן לקולא. אלא ודאי, מדמצרכינן ביקור ממום, על כרחך קי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא, וממילא צריך להתחיל השבת קודם ביה"ש, וכנ"ל.

והנה פסח מצרים היה מקחו בעשור, שחל אז בשבת, והצריכה התורה ביקור ממום ד' ימים עד י"ד לחדש. נמצא שאז נודע להם אשר ספיקא דאורייתא לחומרא, וממילא עשו את התוספת שבת קודם בין השמשות. וא"כ היה אצלם השבת הזה גדול מכל השבתות הקודמים, כי מקודם עשו את ביה"ש לתוספת, שהרי עדיין לא נודע להם דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא. וע"כ נקרא שבת זה "שבת הגדול", כי בו עשו לראשונה התוספת שבת קדם בין השמשות.

עטרת ישועה

מתחיל להתנוצץ גדלות הדעת דפסח

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו (שו"ע או"ח). בשבת שלפני הפסח, מתחיל אור החג הקדוש להתנוצץ, ועל שם כך נקראת "שבת הגדול" (כמובא בספה"ק). אך במה רומזת לשון 'הגדול' במיוחד על יציאת מצרים. הנה, אמרו חז"ל (שמות כא, ז) שקיטרג שר של ים על ישראל בשעה שעמדו על הים, ואמר הללו עובדי ע"ז והללו וכו', והכונה שעבדו ע"ז היינו שבמצרים היו ישראל בקטנות הדעת, שלא השכילו לייחם את כל חושיו וכחותיו של האדם אל יוצר ובורא הכל ב"ה וב"ש, ולא הטיבו להבין עד היכן אין עוד מלבדו. וכבר אמר הבעש"ט זי"ע "וסרתם" תיכף כשסרתם מאת ה' "ועבדתם אלהים אחרים" נעשה כמי שעוע"ז.

וזאת היתה להם בעמדם על הים. ויציאת מצרים, שהרחיבה ונתגדלה דעתם להכיר שהוא ית' תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם, ויצאו מקטנות הדעת לגדלות הדעת. אור זה הוא המתחיל להתנוצץ בשבת 'הגדול' גדלות הדעת. "והנה זה כלל גדול, שבכל זמן מהזמנים נעשה תמיד כשבא הזמן ההוא בכל שנה, נעשה כמו שהיה בפעם ראשון, דהיינו בכל שנה ושנה כשבא אותו הזמן, יכול לצאת מקטנות לגדלות כמו בפעם הראשון".

תודה"ק בספה"ק מאור עינים

השיגו שהשבת משפיע לששת ימי המעשה

יש לומר הטעם שנקראת "שבת הגדול", על פי מה ששנינו בבבא מציעא (יב.): "מציאת בנו ובתו הקטנים וכו' הרי אלו שלו, מציאת בנו ובתו הגדולים וכו' הרי אלו שלהן" ובגמרא איתא (שם ע"ב): "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש, אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן, קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול".

והנה קודם שנצטוו בני ישראל על הפסח, היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, כידוע, על אף ששמרו את השבת, כדאיתא במדרש (שמו"ר א, כה) שמשה רבינו ביקש מפרעה שיתן להם יום מנוחה ו"הלך משה ותיקן להם את יום השבת לנוח" וכו', מכל מקום הם סברו שימי החול הם שמשפיעים על השבת, שעל ידי העבודה בששת ימי המעשה יש להם שבת. ולפי זה היתה השבת בבחינת קטן הסמוך על שולחן אחרים.

אבל אחרי קיום מצות "משכו וקחו", השכילו המה להבין שהשבת היא משפיעה על ששת ימי המעשה, וכדאיתא בזוה"ק (ח"ב פה.) דמיניה מתברכין כל שיתא יומין. נמצא שהשבת נהייתה בבחינת גדול שאינו סמוך על שולחן אחרים, ולכן נקראת אותה שבת "שבת הגדול".

הגה"ק מאסטראווצא זצ"ל

כי בו רמוז "בוא יום ה' הגדול"

דהנה כתוב 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ד' הגדול והנורא' (מלאכי ג כג), הרי דיום הגאולה נקרא בשם גדול ונורא. ונודע דבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל (ר"ה יא.), וכאשר יתחבר אלי"הו עם משי"ח ב"ן דוי"ד יעלה מספר תפ"ו (כי דוי"ד נאמר בדברי הימים מלא יו"ד). ולזה כאשר ציוה עליהם הקב"ה לקחת הקרבן פסח בעשור לחדש ויצמיח להם הגאולה הרגישו תיכף ענין הגאולה העתידה שתהיה ע"י אלו התרין משיחין וע"י אליהו זכור לטוב. ועל כן קראו אותו בשם 'גדול' כמ"ש בקרא 'לפני בא יום ד' הגדול'.

וממילא ניחא מה שהקשו למה קבעו אותו יום דייקא על שבת ולא בעשור לחדש אפילו אם חל בחול (עיין בטור או"ח סי' ת"ל בב"ח שם ובשו"ע שם בט"ו ומג"א), דהנה המילוי של שב"ת כזה, שי"ן בי"ת תי"ו, המילוי לבד עולה תפ"ו כמספר אלי"הו משי"ח ב"ן דוי"ד. ועל כן קראו שבת הגדול, שכאשר נתגדל ונתמלא תיבת שב"ת, יעלה המילוי לבד כמספר אלי"הו משי"ח ב"ן דוי"ד. וע"כ נקרא בשם 'גדול' (לרמז על) צמיחת הגאולה בב"א שנקרא בשם 'גדול' וכמ"ש בפסוק הנ"ל.

עטרת ישועה (פועדים, שבת הגדול ט)

בס"ד

אור חדש

לקראת חג הפסח שנת תשפ"ז לפ"ק

מפתח המאמרים

מאמר א חוסן ישועות
מאמרים לחודש ניסן .....
מאמר ב מנוחה ושמחה
מאמרים לשבת הגדול .....
מאמר ג מים בששון
מאמרים למים שלנו .....
מאמר ד ביעור חמץ
מאמרים בעניני ביעור חמץ .....
מאמר ה מיכלא דמהימנותא
מאמרים בעניני מצות מצה .....
מאמר ו זבח פסח
מאמרים בעניני קרבן פסח .....
מאמר ז ליל שמורים
מאמרים לליל התקדש החג .....
מאמר ח שומר מצוה
מאמרים לסעודת אסתר .....
מאמר ט שיר חדש
מאמרים לשיר השירים .....
מאמר י שבחו גאולים
מאמרים בעניני קריעת ים סוף ושירת הים .....
מאמר יא יפו פעמיך
מאמרים לנעילת החג .....
מאמר יב זכור ושמור
מאמרים על שבת אחר פסח .....

יהיה אי"ה להשיג ביום עש"ק פרשת ויקרא

קרית יואל
בביהמ"ד הגדול אצל המקוה

וויליאמסבורג
בביהמ"ד הגדול אצל המקוה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור אצל כ"ק אדמו"ר מוויזניץ לאנדאן שליט"א

יום א' פרשת ויחי תשע"ט לפ"ק

האדמו"ר מוויזניץ: ברוכים הבאים בשם ה'.

והציג את הרה"ח ר' שלמה טויסיג הי"ו: ער איז געווען א גבאי ביי רבי יודא'לע ז"ל (כ"ק האדמו"ר מדזיקוב ז"ל לאנדאן).

האדמו"ר מוויזניץ: כ'בין פונקט נישט דאהי געווען אויף צוויי טעג... איך בין אוועקגעפארן, האב איך נישט געקענט קומען. מיינע קינדער זענען געווען ביים טיש.

כ'געדענק אז מ'איז געווען אמאל אויף א שבת אין מאנסי, אום תשל"ד.

רבינו: ס'איז געווען א שריפה ביים טאטן אין שטוב, ס'איז געווען א בר מצוה דעמאלטס.

האדמו"ר מוויזניץ: ביי מיין בר מצוה איז עס געווען.

אבער איך רעד פון שפעטער אום סיון תשל"ד. איז מען געווען אויף א שבת, מ'האט געגעסן אויבן ביים טאטן אין די ישיבה.

רבינו: יא, די שריפה איז געווען ביי א בר מצוה. כ'בין געווען נאר אייך מאל אויף א שבת.

האדמו"ר מוויזניץ: ביים זיידן דער אמרי חיים איז מען אויך געווען?

רבינו: כ'בין געווען אויף ימים טובים ווען כ'האב געוואוינט דארט. כ'האב געהערט דעם טאטן (האדמו"ר התורת מרדכי ז"ל) דאוונענען שחרית פאר'ן עמוד, דעם צווייטן טאג ראש השנה. ער האט געבלאזן שופר אויך.

האדמו"ר מוויזניץ: אלע תקיעות האט ער געבלאזן, מסתמא נישט אלע.

הרה"ח ר' שלום מיללער הי"ו: נאר די ערשטע דריסיג תקיעות.

רבינו: יא, די תקיעות דמיושב האט ער געבלאזן.

הרש"מ: די ברכה האט ער דער אמרי חיים יא געמאכט.

רבינו: אין וויזניץ מאכט דאך דער רבי די ברכה.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, דער טאטע האט געבלאזן ביז לעצטנס. די לעצטע צווויי יאר האט ער פראבירט און אינמיטן האט ער שוין נישט געקענט, אבער ער האט אנגעפאנגען קודם, ער האט פראבירט.

איז סיגוט פלעגן אויך די רבי'ם בלאזן?

רבינו: דער קדושת יו"ט האט נישט געבלאזן, ער איז געווען נאר בעל מקריא.

האדמו"ר מוויזניץ: מסתמא האט ער נישט געקענט בלאזן.

דער פעטער ז"ל דער שווער דער ישועות משה, האט אויך נישט געקענט.

רבינו: ווען כ'בין געווען דעמאלטס דארט אויף ראש השנה, האט מען געפירט טיש ראש השנה אין הויף פארץ ביהמ"ד, גלייך נאכ'ן דאוונענען האט ער נאר געמאכט קידוש און געגעסן א מזונות.

הרש"מ: אלע ימים טובים איז אזוי, אין וויזניץ גייט אזוי ימים טובים אז די רבי'ם מאכן קידוש נאכ'ן דאוונענען און מ'איז טוען עפעס, און דעם טיש פירט מען שפעטער.

רבינו: ערב יום כיפור האט ער אויך געפירט טיש.

האדמו"ר מוויזניץ: ביי אונז פירט מען מוצאי יום כיפור אויך.

רבינו: כ'בין געווען דארט יום הקדוש א צווייטע מאל אויך, כ'האב געהאט א קינד אין ארץ ישראל. מיין טאכטער (הרבנית אשכנזי תחי') איז געבוירן געווארן אין ארץ ישראל, דאם איז געווען ימים נוראים תשכ"ט, בין איך געפארן אהין אויף יום הקדוש.

האדמו"ר מוויזניץ: מ'איז געווען אויך אויף סוכות דארט?

רבינו: דעמאלטם בין איך געווען נאר די ערשטע טעג. דאם ערשטע מאל בין איך געווען דארט אויף גאנץ סוכות. אבער דעמאלטם בין איך געווען אויף יום הקדוש מיט די ערשטע טעג סוכות, און חול המועד בין איך שוין אהיים געקומען.

האדמו"ר מוויזניץ: דער אמרי חיים האט נאך געלעבט דעמאלטם?

רבינו: יא. דעמאלטם בין איך געווען דארט אויף יום הקדוש, און נאך מנחה האט ער געזאגט אז ער פילט זיך שוואך ער גייט זיך אראפ לייגן, ער האט זיך אראפ געלייגט און ס'האט געדויערט לענגער ווי מ'האט געקלערט, און ווען ער איז נאכדעם געגאנגען דאוונען נעילה האט מען געענדיגט שפעט, אזוי אז מ'האט געענדיגט ביי רבינו תם.

האדמו"ר מוויזניץ: אה, האט מען הנאה געהאט...

רבינו: א ודאי..., ביי אונז ענדיגט מען אלעמאל נאכן זמן.

הרש"מ: דער רבי דער אמרי חיים האט זיך אפילו עפעס אנגערופן דערוועגן.

רבינו: אז וואס?

איינער האט מיר אמאל נאכגעזאגט, אז ער האט געזאגט אז ס'איז געווען לכבוד מיר, דאם מיינט איר?

הרש"מ: יא, ס'איז אפילו פארשריבן, ס'איז דא איינער וואס האט דאם אפגעשריבן.

רבינו: אזוי?!, אז וואס האט ער געזאגט?

הרש"מ: ער האט געזאגט 'אז דער רבי איז דארט געווען צו גאסט האט מען עם שוין געהאט אזוי ווי מ'האט געווואלט'... עפעס אזא סארט לשון.

האדמו"ר מוויזניץ: מיין טאטע ז"ל איז אמאל געווען אין סאטמאר אויף די אנדערע טעג יו"ט צו די הקפות.

רבינו: יא, אין די שטאט סאטמאר נאך.

האדמו"ר מוויזניץ: ער האט דערציילט אז ער איז אנגעקומען אינדערפרי מיט א קבוצה פון נאך, און זיי האבן געוואלט שלום נעמען אינדערפרי, און דער סאטמאר רב ז"ל האט נישט געוואלט, ער האט געזאגט אז מ'זאל קומען שפעטער נאכן דאוונען.

שפעטער האט זיך דער סאטמארער רב פארענטפערט פארן טאטן, אז ער האט נישט געכאפט אז ער איז אויך געווען דארט ווען מ'האט געוואלט שלום געבן. ער האט אים ארויסגעווייזן א קירבה, א חשיבות.

*

הרש"מ: א גרויסער עולם האט היינט געלערנט פארטאג'ס אינעם נייעם הדר הליכות.[1] ס'איז דא א נאדבורנער אייניקל וואס ער איז דער גאנצער ארכיטעקט פון דעם, מיט די ספרים, ר' איתמר מייזליש,[2] ער איז אויך יעצט דא?

ס'איז א הערליכע זאך אהערגעשטעלט, ממש הפלא'דיג.

הרבני הנגיד מו"ח אשר זעליג לעוו הי"ו, ראה"ק דקהילתינו לאנדאן: ער איז דא געווען היינט פארטאג'ס און געזאגט אז ער גייט אונז שיקן פינעף און צוואנציג הערות... אזויפיל פרטים האט ער שוין צו פארבעסערן, וואס מ'דארף פאררעכטן.

הרש"מ: קיעה"ר אזא גרויסער עולם איז געווען היינט פארטאג'ס.

הרא"ז: דער רבי האט היינט געזאגט ביי די דרשה אז ער האפט אז די קומענדיגע וואך זאל אויך זיין אזא עולם.

האדמו"ר מוויזניץ: תפילה עושה מחצה איז אויך גוט.

הרא"ז: כ'האב געזאגט מיט דעם 'לשנה אחרת קבעום ועשאום יו"ט', דאם ערשטע יאר איז נישט קיין חידוש, מ'דארף זעהן די נעקסטע יאר...

האדמו"ר מוויזניץ: ער (ר' איתמר הנ"ל) איז א ערשטע קאזק פאר אונז, זיין שוועער (הגה"צ ר' נתן דוד ראזענבערגער שליט"א אב"ד גמזו בומסב"ג) איז אן איידעם ביים קאלובער רבי ז"ל (בעל חקל תפוחין).[3]

רבינו: ער אליינס איז אויך א גרויסער יחסן, א צאנזער אייניקל א סיגעטער אייניקל, ער איז פון די חשובע תושבים אין קרית יואל.

הרא"ז: ער איז דער רוח החיים אין די היכל התורה דארט אין קרית יואל.

הרש"מ: ער איז דער ארכיטעקט פון די אלע חדרי הליכות.

רבינו: ביי אונז איז אויך זייער שיין, מ'לערנט פארטאג'ס און אויפדערנאכט.

---

1 היכל התורה החדש 'היכל ישעי' זאב' בבנין ביהמ"ד הגדול דקהלתינו בלאנדאן שנגמר אז כליל בהדרו לתועלת הלומדים החשובים, לשם ולתפארת.

2 הרה"ג פאר מקדושים ר' איתמר מייזליש שליט"א ר"מ בישיבתינו הק' בקרית יואל יצ"ו.

3 כ"ק אדמו"ר מוויזניץ לאנדאן שליט"א הוא חתן כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפו"ש, גיסו של הגה"צ אב"ד גמזו וומסב"ג שליט"א.

האדמו"ר מוויזניץ: אויב 'מעט אור דוחה הרבה חושך', איז כל שכן 'הרבה אור'.

הרש"מ: אינטערסאנט, יעדע פאר שעלפ'ס איז דא נאך א ש"ס, אז א מענטש זאל נישט דארפן לויפן זוכן פון איין זייט צום צווייטן. ס'איז אינטערסאנט, ס'איז זייער גוט אויסגעשטעלט. א שטארקע ארבעט.

האדמו"ר מוויזניץ: די גמרא זאגט אזוי (ברכות נז:) 'שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם...'.

הררא"ז: די גמרא רעכנט אויס 'דירה נאה' און 'כלים נאים'. די 'כלים' דאס איז די ספרים. תורה מפוארה בכלי מפואר.

האדמו"ר מוויזניץ: [הראה על הררא"ז וכמה מבני קהלתינו] זיי קומען אמאל אריין די אידן צו מיר...

רבינו: זיי זענען וואוילע אידן.

הררא"ז: א וואוילער רבי, דער רבי פון שטאט.

אונז האמיר שייכות, מיין טאטע איז פון בוקארעסט האט ער געהאט שייכות.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, מ'האט געלערנט בחברותא מיט אים. און מיטן פעטער אויך, ר' יוסף אייזיק (לעו"ז ז"ל, מראשי קהלתינו הק' בלאנדאן רבות בשנים).

הרש"מ: כ'האב געלערנט דא מיט ר' יוסף אייזיק בחברותא אפאר יאר, און ווען אונז האבן מיר געלערנט מס' יומא האט ער מיר מיטגעגעבן א קוויטל צום רבי'ן קיין מאנסי אויף ראש השנה, און דער רבי זאגט מיר, דו זעהסט אז כ'האב נישט קיין כח פארוואס ברענגסטו מיר קוויטלעך? האב איך אים נאר געגעבן א פרעג, איך האב אויך ר' יוסף אייזיק'ס קוויטל... האט ער געזאגט 'אהו! ר' יוסף אייזיק פון טעמעשוואר'...

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט הצלחה און סיעתא דשמיא.

ואיחל רבינו לחיים לכל הנאספים

האדמו"ר מוויזניץ: כ'וועל נאר זאגן א קליינע זאך פון מיין טאטן ז"ל, עס האט אים איינער אמאל אנגערופן בעטן עפעס א טובה, האט ער געענטפערט אז ס'איז אים אביסל שווער, און יענער האט נאכאמאל פראבירט, האט ער געזאגט נאך א סברא פארוואס ס'זעהט אים אוים אביסל שווער, האט ער נאכאמאל זיך איינגעבעטן, האט ער געזאגט, וויסטו וואס, כ'וועל מיך מיישב זיין... שוין, דער טאטע לייגט אראפ דעם טעלעפאן, כ'בין פונקט געווען אין צימער, געבט ער מיר א זאג, כ'זויים נישט צי כ'האב עם געמעגט טוהן, ווען איינער זאגט 'איך וועל מיך מיישב זיין', מיינט עם אז ער האט א ספק, איך האב דאך נישט געהאט קיין ספק, נאר ער האט אזויפיל געמוטשעט האב איך אים געזאגט אז איך וועל מיך מיישב זיין, אבער כ'האב נישט געטארט ענטפערן דעם לשון...

רבינו: ס'איז געווען ביים שינאווער רב, איז א איד געקומען וועגן א שידוך, און ער האט באמת נישט געהאלטן אזוי פון דעם שידוך, אבער יענער האט אזוי געמוטשעט ער זאל משתדל זיין וועגן דעם שידוך, ביז ער האט געזאגט, גוט – ס'איז נישט געווען ווי היינט וואס מ'נעמט דעם טעלעפאן אנצורופן – ער וועט שרייבן א בריוו. האט ער אפגעשריבן א גאנצען בריוו צו יענעם וועגן דעם שידוך.

אויף דעם אנדערן טאג איז דער איד צוריק געקומען, זאגט אים דער שינאווער רב, דו האסט מיך נעכטן געבעטן אז איך זאל טוהן וועגן דעם שידוך, אבער כ'האב נישט געהאלטן דערביי, כ'האב נישט געפילט אז ס'איז פאסיג, נאר כ'האב תולה געווען אפשר איז עם וועגן עצלות ווייל ס'איז מיר שווער צו שרייבן א בריוו, בין איך געגאנגען און כ'האב אפגעשריבן דעם בריוו, במילא יעצט האב איך שוין נישט קיין נגיעה, און מיט דעם אלעם זעה איך אז ס'איז נישט גוט [וכמובן לא שלח המכתב].[4]

האדמו"ר מוויזניץ: כ'האב הנאה צו הערן פון רבין די מעשה, ווייל כ'האב עם געדענקט אזוי אז די מעשה איז געווען מיטן שינאווער רב, און כ'האב עם נאכגעזאגט דעם שבת פונעם שינאווער רב, אבער כ'האב געהאט א ספק צי ס'איז טאקע געווען ביי אים די מעשה. האב איך הנאה צו הערן אז ס'איז טאקע געווען ביים שינאווער רב.

---

4 אגב, עיי' בס' פי צדיק (בהשרה עמ' רצ"ט) מש"כ הגה"צ ש"מ האלל'עגדער ז"ל בעהמה"ס מהרש"ם הכהן, כי פע"א שאל הרה"ק מגארליץ את אביו הק' ז"ל מדוע נותן הוא מכתב מליצה לכל עובר אורח אף להעניים שעוברים על פתחי הבתים לקבץ נדבות קטנות, הלא נדבות אלו יתנו להם אף מבלי שיהיה בידם מכתב מליצה מהרב מצאנז. ע"ז ענה לו מרן, כי אף אם המכתב לא יעזור להם כלום כדבריך, מ"מ בשעה שאני כותב לו את הכתב הזה, העני שמח שנעתרתי לבקשתו, ויש לו קורת רוח מזה שיהיה בידו מכתב ממני, זה לבד טעם מספיק שאחלק מכתבים כאלה, אף אם אין הדבר כ"כ לכבודי שאגרות מליצה החתומים ממני יהיו ביד כל עני המקבץ על יד עכ"ל.

וכתב בהג"ה שם, דלפי הנ"ל מובן מדוע איתא בגמ' שיש לת"ח ללמוד כתב, דהיינו שצריך שילמוד לכתוב שעי"ז יסייעו להעניים והאומללים שהנדיבים והנגידים יבואו לעזרתם ודו"ק.

רבינו: אינטערעסאנט, דער שינאווער רב ברענגט (פרשת ראה) פונעם ראפשיצער רב ז"ל אז די סופי תיבות פון ד' מחסור'ו אש'ר יחס'ר ל'ו, איז בגימטריא 'כתב', אז מ'דארף שרייבן א כתב המלצה פארן אידן.[5]

האדמו"ר מוויזניץ: יא, כ'האב נישט געהאט קיין מקור אז ס'איז פון שינאווער רב, כ'האב עס נאר נאכגעזאגט אזוי פון אויסנווייניג גירסא דינקותא.

ס'איז געווען די יארצייט יעצט פרייטאג.

רבינו: יא, יעצט פרייטאג, ו' טבת איז געווען די יארצייט.

דער שינאווער רב איז אמאל געווען דארשטיג, ער האט זיך געוואלט נעמען עפעס צו טרונקען, אדער מ'האט געדארפט גיין אין די אנדערע שטוב, דארט האט מען געקענט נעמען צו טרונקען, האט ער אריין געטראכט, זאל איך גיין נעמען צו טרונקען? דאם הייסט אז איך גיי מיר נאכגעבן די תאוה. זאל איך נישט גיין? איז דאם עצלות, האט ער זיך אויפגעהויבן און געגאנגען אהין, ער האט נישט געגנומען צו טרונקען, און איז צוריק געקומען. כדי ס'זאל נישט זיין קיין עצלות, און אויך זיך נישט נאכגעבן די תאוות.

ער איז א געוואלדיגער איש אמת געווען. דער דברי חיים שרייבט אין א תשובה (ח"ב או"ח סי' א') אז ער וועט נישט משנה זיין בדיבורו אפילו אויב מ'וועט אים געבן כל חללי דעלמא.[6]

הרש"מ: ס'איז געווען א איד אין ירושלים וואם האט געהייסן ר' חיים רייזשער (ה"ה החסיד רבי חיים הירשמאן ז"ל מעיר רייזשא וע"כ היה נקרא ע"ש עירו), ער האט געהייסן נאכ'ן צאנזער רב דער דברי חיים, ער איז געווען א שטארקער גארליצער חסיד, איך געדענק אים נאך, ער איז אווען ביי די ניינציג יאר, ער איז געווען א אדם חשוב, פלעגט ער אלעמאל זאגן אן אינטערסאנטע זאך, דער שינאווער רב איז געווען אזוי לאנג אין ארץ ישראל,[7] און ס'איז דא אינגאנצן אפאר איינציגע מעשיות פון אים, ווייל ס'איז נישט געווען ווער ס'זאל שרייבן, אזוי פלעגט ער צו זאגן.

כ'האב געטראכט אזוי צו פרעגן יעצט אז דער רבי איז דא, אויב מ'וויסט עפעס, ווייל ס'איז אינטערסאנט אז ס'איז דא אזוי וויניג וועגן יענע תקופה.

רבינו: מ'פארציילט אז ווען דער שינאווער רב איז צוריק געקומען פון ארץ ישראל האבן די חסידים געשמועסט צווישן זיך וואם דער רבי האט אויפגעטוהן אין ארץ ישראל, פונקט איז דורך געגאנגען דער שינאווער רב און האט געפרעגט וואם מ'רעדט דא? האט מען געזאגט אז מ'רעדט וואם דער רבי האט אויפגעטוהן אין ארץ ישראל. פרעגט דער שינאווער רב, נו, וואם זאגט מען?, האט מען געזאגט איינער זאגט אז דער רבי האט דאם געטוהן, און איינער זאגט אז דער רבי האט דאם געטוהן... איינער זאגט אז דער רבי האט געוואלט דרוקן א ספר,[8] האט ער געזאגט 'דאם וואם כ'האב געטוהן אין ארץ ישראל וועט מען וויסן ווען משיח וועט קומען'.

מ'האט געזאגט אז ער איז געפארן זעהן עטיפת הישמעאלים (בנוגע להלכה של עטיפת הטלית).[9] אזוי זאגט די וועלט.

---

5 וזה לשון קדשו: הנה הרה"ק מראפשיץ זלה"ה אמר כי ד' מחסור'ו אש'ר יחס'ר ל'ו סופי תיבות בגימטריא 'כתב', לרמז אם יוכל לעזור לחברו על ידי כתב שיכתוב מליצה עבורו מחויב לכתוב לו כתב עכלה"ק.

וממשיך - ואני אוסיף, דלכן לא נרמז בפירוש בפסוק בראשי תיבות או בסופי תיבות 'כתב', דכיון דעיקר הוא שיעזור לחברו תחילה בכל יכולתו בנתינת מעות משלו, ואחר כך יתן לו כתב עכלה"ק.

והגאון מהר"ש ענגעל ז"ל מראדמישלא בשפתי מהר"ש כתב להוסיף על דבריו הקדושים דהנה די מ'חסורו א'שר י'חסר ל'ו ראשי תיבות בגימטריא 'פה', לרמז שעל ידי שאדם מדבר על העני דברים טובים, ובזה גורם שאחרים יפתחו את לבם לתת לו צדקה הוא גם בכלל הברכה האמורה בפרשה, עיי"ש.

אגב, מן הענין לציין שהרמז הנ"ל המובא בשם הרה"ק מראפשיין, כבר אמר הבעש"ט הק' ז"ל, ומובא בבעש"ט על התורה בפרשת ראה בשם ספר ילקוט משה, ובהערה שם מציין שכן הוא בספר מאיר נתיבים.

6 וז"ל שם: "בני הרב וכו' האבדק"ק שינאווא שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו', ועדותו נאמנה עלי מאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא".

7 כידוע שהרה"ק משינאווא שהה בארה"ק כשבע עשרה חדשים, משלהי שנת תרכ"ט עד תחילת שנת תרל"א לפ"ק.

8 כידוע שהרה"ק משינאווא הדפיס הספרים הגדולים ספר הגלגולים של האר"י הק' זי"ע וספר זהרי חמה על הזוה"ק מהגה"ק הרמ"ק זי"ע מעיה"ק צפת ת"ו.

וז"ל הרה"ק משינאווא בשער ספר הגלגולים: 'אשר הקרה ה' עתה מקרה טהור לפני בהיותי באה"ק, והוצאתים לאור אני הק' יהזקאל שרגא האלברשטאם אבד"ק סטראפקוב'.

9 עיין בס' נמוקי או"ח (סי' ח' אות ב') שמאריך לבאר באריכות כל סדר עטיפת הישמעאלים, ובאות ה' מביא ד' הגמרא בסס' שבת (דף ס"ח ע"א)

ספר

אור החמה

והוא החלק השני

מספר

קרית ארבע

אני רעיר הוים ילדתיהו **אברהם** בן לאדוני אבי הגעלה מהרר **מרדכי** אוולאי
ולהתיה.

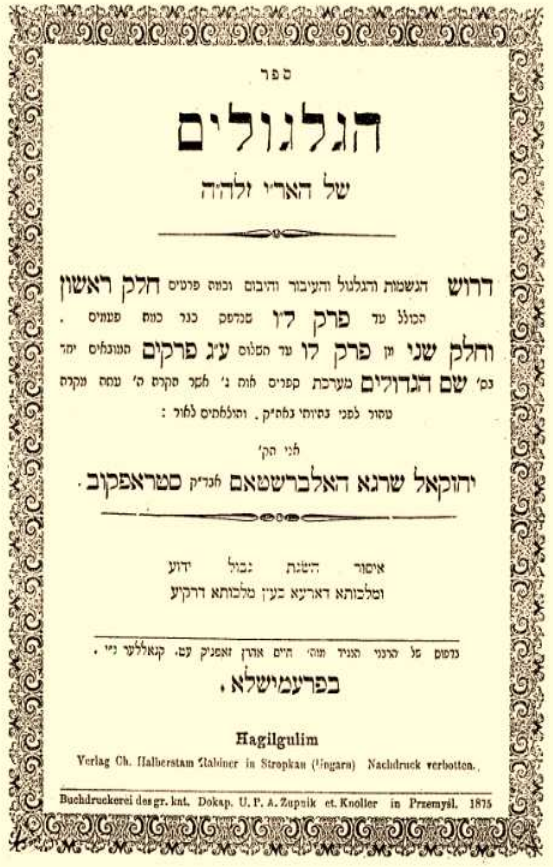
והוא באור על ספר **הזהר** להרשבי ע"ה. נבחב פענהק **קרית ארבע** היא **חברון**
תוביב. שנת קהל גדול **ישבו הנה** לשרש הקטן:

ודו לי סרב מחבר אלפים. הוא נפטמיים חבר לאברהם. נדפס ולקוטה בירושלים תיע פנת הרליב
ונתה זיכה השי אותי להדפיסו שנות עם ס' **זהרי חמה** ביחר: הטוהר. בשדעה יהודלים
סנהקדמת יקפר.

הק' **יחזקאל שרגא הלברשטאם** הישוק **שינאווא** יצ"ו.

חלק א'ס' בראשית

נדפס בפרעמישלא שנת ואור החמה עם זהרי חמה לפ"ק:

ספר

הגלגולים

של האר"י זלה"ה

דרוש הגשמות והגלגול והעיבור והיובם וכמה פרטים **חלק ראשון**
הכולל עד **פרק לז** שמדפיס כאן כמה פעמים.
וחלק שני מ' **פרק לו** עד הסלוס **ע"ג פרקים** המוגהים יחד
עם **שם הגדולים** מערכת קפ"ים לוח ג' לאבר פקדים ס' עהם מקדם
טפסר לפני נתיחו"ק. והולחמים לפחות:

לרני הק'

יהוקאל שרגא האלברשטאם לחד"ק **סטראפקוב**.

איסור השגת גבול דוגע
ומלבותא דארעא בע"ן מלבותא דרקיע

נדפס על הרעני הגאון מוהר' חיים אהרן זאפניק עם. קאללער ני"י.

בפרעמישלא.

Hagilgulim

Verlag Ch. Halberstam Kalusz in Stropkau (Ungarn) Nachdruck verboten.

Buchdruckerei des gr. kat. Dekan. U. P. A. Zupnik et. Knoller in Przemyśl. 1875

הערביות יוצאות רעולות, פירש"י דרך ערביות להיות מעוטפות ראשן ופניהן חוץ העינים וכו' עכל"ה. הרי שאין מכסות ראשן עד העינים מלפניהם ולמטה, רק מלמטה מתעטפות סביב גרונם ופיהם כדי שישארו העינים מגולים, (כי בודאי אין לומר שעושין נקבים בטליתן במקום העינים שיסתכלו דרך שם), ואם הנשים מחמת צניעות אין מכסות העינים, כ"ש האנשים שאין מכסין טליתם על העינים דכנ"ל.

ובאות ו' כותב, וגם עתה רואין בארה"ק ושארי ערי תורגמה הערביים הישמעאלים אשר מנהג אבותיהם בידיהם, גם במלבושיהם כנודע, ויעשו כן כשרוצה לילך במרוצה אז נוטל חלק אחד מבגדו הרחב העליון ומשליכו על כתפו וכורכו על צוארו, וכשהוא רפש וטיט ורוצה לרוץ אז גם החלק השני הוא מגביהו וכורכו על צוארו וזהו עטיפת הישמעאלים, כי אם יכסה פניו אז לא יראה אנא לילך כלל וכנ"ל, וכמו שנהג אדומו"ר הקדוש רבינו יהזקאל זי"ע הרב משינאווא. כי גם בעת עטיפת ישמעאלים שהוא עשית עיקר המצוה מן המובחר לעשות אז גם כדעת הגאונים והאריז"ל שצריכים עטיפת ישמעאלים, מ"מ צריכים לדקדק להמשיך למטה הטלית מצד ערפו ואחוריו שיהיה מכוסה בו ראשו ורובו של הגוף, כיון שעיקר מדינא היא ההלכה בזה בטוש"ע כדרך שבנ"א וכו', היינו עיקר עטיפת הגוף, ע"כ צריך להיות אז רוב הגוף ג"כ מכוסה כדי שלא יבטלו בעת עטיפת ישמעאלים המצוה בעיקרה להלכה שהוא עטיפת הגוף, והיינו רובו כנזכר, עיי"ש.

דער שינאווער רב האט דעמאלטס געבויעט דאם בית המדרש 'דער צאנזער קלויז' אין צפת.[10]

הרש"מ: ס'איז דא א מעשה אז ער האט געוואלט פארן קיין מירון און מ'האט אים געסטראשעט.

---

10 עיין בס' דברי יחזקאל (כתבי קודש מכתב י"ח) מה שכ' להרה"ק משינאווא להגה"צ מבראדשין ז"ל (בשנת תרנ"ז) בו הוא מבאר באריכות דעתו הקדושה נגד חבורת 'שיבת ציון' ובתודה"ק כותב: ...ע"כ דירת ארץ ישראל גורמת להיות ניזון מהשי"ת בעצמו, כמו שהיה בזמן שבהמ"ק היה קיים והיו שומרים תורה ומצות היו דבקים בא' חיים, וניזונין בלי אמצעי, אבל בעוה"ר עתה שגלינו מארצנו, טוב להחזיק את היושבים שם ועוסקים בתורה ומצות מתוך הדחק, ואם רוצה בעל נפש להיות לו אחוזה בארץ ישראל יוכל לקנות מקום באיזה ביהמ"ד, 'כמו שגם אנכי קניתי בצפת', והרבה אנשים קנו מקומות בבתי כנסיות... עיי"ש.

גם רביה"ק ז"ל בויואל משה (דף שנ"ח) מזכירו וכותב במר נפשו בזה"ל: וכבר התמרמר ע"ז מרן הקדוש משינאווא זצלה"ה במכתבו שנת תרנ"ז, הנדפס בדברי יחזקאל, שהביא מה שראה בספריהם, שמי שדר בא"י אעפ"י שאינו מקיים התורה אין בו עון, וקללם ע"ז בללות נמרצות והביא ראי' מזה על חברת האנשים השולחים לעבוד שדות בא"י שהם תועבות ה', עי"ש כל הענין באריכות.

רבינו: יא, ער האט באקומען א סימן אז ער זאל נישט פארן קיין מירון, און ער איז שפעטער געווארן אז מ׳האט געדינגען גוים ווייל מ׳האט געוואוסט אז ער פארט קיין מירון, זיי זאלען אים מעביר זיין ח״ו... (כי אז היתה המחלוקת הידועה).

נאכדעם האט ער געזעהן אז ס׳שטייט אין ספר הגלגולים אז מ׳זאל נישט פארן קיין מירון. א פחד פון א מעשה דאם.[11]

הרש״מ: אויך אין טשערנאביל ביהמ״ד איז געווען עפעס אזוי.

רבינו: יא אין צפת, אזוי ברענגן זיי, אז ער האט דארט געדאוונט און איינער א פרעמדער איז אריינגעקומען, און דער שינאווער רב האט עפעס געגעבן א שריי ׳וועך איז דאם׳, און ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט אז ער איז געקומען ווייל ער האט אים געוואלט מזיק זיין.[12]

א׳ הנוכחים: די וועלט זאגט אז ער האט דארט באגעגנט א ל״ו צדיק.

הרש״מ: דאם איז נאך געווען בחייו פונעם צאנזער רב.

רבינו: יא, ווען דער שינאווער רב איז געווען אין ארץ ישראל, איז עס נאך געווען בחייו פונעם דברי חיים, ווען ער איז אהיים געקומען האט דער דברי חיים געמאכט א סעודה לכבודו פונעם שינאווער רב צום אהיים קומען, און דער דברי חיים האט געבעטן ער זאל עפעס דערציילן וואם ס׳איז געווען דארט אין ארץ ישראל.

האט דער שינאווער רב דערציילט אז ווען ער איז געווען אין ארץ ישראל האט ער געזעהן א ל״ו צדיק. ווען ער איז געווען אין צפת, איז ער געווען אין מקוה דארטן, און יענער צדיק איז געווען פריער אין מקוה, ווען ער האט זיך געטובל׳ט האט ער באמערקט אויף אים אז ער איז עפעס א זאך... ווען שינאווער רב איז אריין אין בור הטבילהאיז יענער איד שוין ארויס פון בור, אבער ער האט געוואלט זיך קענען מיט יענעם איד, האט ער אבער געזעהן אז יענער איד האט זיך שוין מזרז געווען און מקדים געווען

---

11 עי׳ בס׳ י״ג אורות (ה״א, עמ׳ קכ״ח) שכשהיה הרה״ק משינאווא בארה״ק רצה הרה״ק משינאווא לעלות למירון, לפני זה ניגש לארון הספרים לקחת איזה ספר, ונפל מתוכה ספר הגלגולים לר״ח ויטאל [שהיה אז בכת״י כי לא נדפס עד אז רק ל״ה פרקים הראשונים, וכשחזר הרה״ק משינאווא מאר״י הדפיסו בשלימותו בשנת תרל״ה] וכשהרימו הסתכל הרה״ק משינאווא בהספר בהדף שנפתח, וראה שכתוב שם (בסי׳ ס״ד) בזה״ל: ״גם זה מצאתי מכתיבת יד מורי זלה״ה ולא הבנתי כוונת הדברים, וז״ל, ישמעאל בן אלישע ר׳ גמליאל בנו של ר׳ יהודה הנשיא רבינו נסים ורבינו טורדוס ר׳ חנינא בן דוסא ר׳ יהודה חסיד, גמילות חסדים, הוכח תוכיח, ההורי עבירה, נפל ממנו ספר, או נפל לפניו, ונתחיל עתה בענין קרח ולא יבינהו עד ראותו תיקון שישי, הוא נתקוטט עם אביו, עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריה, וליונתן בן עוזיאל טוב מאוד וכבר נגזרה גזירה״.

ואמר הרה״ק משינאווא שהוא גלגול נשמת ר׳ גמליאל, ואביו הרה״ק מצאנז הוא נשמת רשב״ג, ולא הלך למירון, אח״כ נתוודע שאנשים מסוימים שכרו ערלים להרוג יהודי עם זקן אדום וכך וכך תוארו שיסע על דרך מירון, וכוונו על הרה״ק משינאווא, הערלים תפסו יהודי אחר והכוהו, ולבסוף ראו שטעו והניחוהו לנפשו, ואודות הרמז מספר הגלגולים ניצול בנס, וביום ט״ו באב שלאחריו נסע למירון.

ובס׳ חמדה גנוזה מסופר בנוסח שונה קצת שכשהיה הרה״ק משינאווא בארה״ק רצה פעם להיות בל״ג בעומר על הציון הקדוש של רשב״י במירון, אך שמע שיש שם תערובת גדול מאנשים ונשים, ותיכף אחר הפסח נסע למירון והתעכב שמה איזה שבועות, ורצה לתקן את ענין התערובות, ואמרו לו שלא יניחו לו לתקן זאת מכיון שהקדושים הקדמונים לא מיחו.

והרה״ק הסביר להם כי אפילו בביהמ״ק שהיתה קדושה ביותר עכ״ז תיקנו שלא יהי׳ שם תערובות, כ״ש הכא שצריכים לתקן, ובאופן אחר הוא שמחה של הוללות, כי כן נפסק הדין (רמב״ם פ״ו מה׳ יו״ט הלכה כ״א) והמה בשלהם לא הניחו לתקנו, התיישב עצמו שילך לטבריה על הציון של ר׳ מאיר בעל הנס, הכין עצמו לנסוע לטבריה, ובתוך כך בא אליו איש אחד ואמר לו: פאלנישע רבי, אולי יקנה אצלי כתב יד ספר הגלגולים מהאר״י הקדוש, כי עד אז לא נדפס רק שלושים ושש פרקים הראשונים, והספר הוא ע״ב פרקים, וביד האיש הזה היה הכתב יד של הששה ושלושים פרקים האחרונים, לקח מאתו הכתב יד ופתח אותו, ותיכף בפתיחה ראשונה ראה שכתוב שם בזה״ל: ונתחיל עתה בענין קרח ״ולא יבינהו עד ראותו״... הוא נתקוטט עם אביו, עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריה, וליונתן בן עוזיאל טוב מאוד״.

כאשר ראה זאת לא נסע עוד לטברי׳ והבין מזה שלא ילך עוד למקומות הנ״ל רק לקבר יונתן בן עוזיאל, כי בטבריה ג״כ לא הי׳ ניחא לי׳ כי שמע שהולכים שם כהנים על הציון של עפ״י דין, אבל בקבר יונתן בן עוזיאל נעשה עפ״י דין שיהי׳ ביכולת הכהנים לילך על הציון, ופירש הדברים של שער הגלגולים ״ולא יבין עד ראותו״, כפשוטו, כי לא יוכל להבין פי׳ הדברים עד שיבוא המעשה לידו, אח״כ נתוודע שהי׳ לו נסים גדולים במה שנסע ממירון קודם ל״ג בעומר ולא הי׳ שם על ל״ג בעומר, כי אנשי בליעל שכרו ערבי אחד להרוג אותו בל״ג בעומר כי בתוך עם רב שיש שם יהיה ביכולתו להורגו בערמא ר״ל.

12 עי׳ בס׳ כל הכתוב לחיים (עמוד קנ״ח) כשהי׳ כ״ק מרן האזמו״ר משינאווא זצללה״ה בצפת וכו׳ והי׳ ביהמ״ד מאל מתפללים, פתאום צעק מרן זצללה״ה מי הוא זה אר עומד שם תחת הפתח, הציבור התפלאו על צעקה זו, הלעו לחקור מאותו האיש מה זה ועל מה זה, ומי הוא, כי הי׳ זר ביניהם, עד שנפל עליו פחד גדול והודה שבא בכונה להזיק את הרב משינאווא וכו׳ עי׳׳ש.

ארויסצוגיין פון די מקוה, דער שינאווער רב האט זיך צוגעאיילט ארויס צו גיין פון די מקוה.

דער שינאווער רב האט איהם אנגעהויבן נאכגיין און זוכן, דער איד האט געשפירט אז מ'גייט איהם נאך האט ער אנגעהויבן צו גיין שנעלער, האט דער שינאווער רב אנגעהויבן צו גיין נאך שנעלער, ביז ער האט איהם דערגרייכט, דעמאלטס האט זיך דער איד אויסגעדרייט צום שינאווער רב און געזאגט 'שינאווער רב, וואס אהרט איך אז איך לעב' (היינו שרמז לו בזה כי מה שיתגלה צדקתו יזיק לו), האט זיך דער שינאווער רב צוריק געדרייט.

שפעטער שב"ק האט דער שינאווער רב געקלערט אז ער האט געדארפט כאטש בעטן א ברכה פון דעם איד, האט ער מוצאי שבת זיך אנגעהויבן נאכצופרעגן וואו איז דער איד?, ביז איינער האט איהם געזאגט אין וועלכע אכסניא ער איז, איז דער שינאווער רב געגאנגען צו די אכסניא אויפזוכן דעם איד דארטן, אנקומענדיג אין די אכסניא פרעגט ער וואו איז דער איד, זאגט איהם דער בעל אכסניא, אז דער איד האט טאקע ביז יעצט דא געוואוינט, אבער ער האט זיך יעצט צוזאם געפאקט די פעקלעך און אוועק געגאנגען פון דא, אזוי האט ער געזוכן איינעם פון די ל"ו צדיקים.[13]

הרש"מ: ער האט געהאט דארט א קשר מיט רבי אלעזר מענדל דער לעלובער רבי.[14]

רבינו: יא, אין ארץ ישראל האט ער זיך באקענט מיט אים מיט איינע פון די די לעלובער רבי'ם, אפשר טאקע רבי אלעזר מענדל דער זון פון רבי משה, איינע פון די רבי'ם,[15]

כתב המלצה בשביל הרה"צ רבי אלטר בידערמאן בירושת"ו

ב"ה.

חין מליצתי יערב נא בעד האי גברא יקירא מוכ"ז הרב החסיד בן צדיקים בן בנו של הרב הצדיק המפורסם מו"ה משה מלעלוב זצ"ל בן הצדיק המפורסם מו"ה דוד מלעלוב זצ"ל והוא יושב בירושלים עה"ק תובב"א והוא נחלה בחולי גדול שלא יכלו רופאים דשם לתת לו עצה לרפאותו והוזכרה ליסע למדינתינו ונתעכב בעיר ווינא, ווה שני שנים שיצא מארץ ישראל עתה רוצה לחזור לארץ הקדושה עם אשתו ובתם שהם נסעו עמו כי גם היא צריכה רפואה, ובתם הילדה הוכרחו ליקח עמהם, ועתה נוסעים לביתם לשלום והם במקום שאין להם שום היכרות. לזאת הנני נותן שורות אלו להודיע כי מצוה גדולה לקבל את האיש מוכ"ז הרב מ' אלטר ב' בסבר פנים יפות ולהעניקו כראוי לעשות עם בן טובים כמהזה. וזכות אבותיו יגן על כל העושין והמעשים להצילם מכל רע ולהשפיע לכולם ברכת טוב.

דברי הבעה"ח היום יום ג' שופטים ששון לפ"ק.

הק' יחזקאל שרגא הלברשטאם

נדפס בספר גנזי כתבים ע' ל"ה, ותוקן כאן לפי הכתי"ק. הרה"צ רבי אלטר היה בנו של הרה"ק רבי אלעזר מענדל מלעלוב זצ"ל שהיה בן הרה"ק רבי משה מלעלוב זצ"ל בן הרה"ק המפורסם מו"ה דוד מלעלוב זי"ע.

---

13 בדרך אגב, מן הענין לציין מעשה פלא המובא בס' אוצר ישראל (עמ' ר"ל ה) בשם האדמו"ר מסטראפקוב ירושלים ז"ל ששמע מיהודי שהיה שם בשעת מעשה, בשינאווא התגורר איזה יהודי פשוט, וטרם שנסתלק מהעולם פתח את פיו ואמר, שיביאו כסא לאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ אמר שיביאו כסא ליצחק אבינו ע"ה, אח"כ נסתלק האיש מהעולם, וסיפרו זאת להגה"ק משינאווא ז"ל, אז אמר הגה"ק האיך יכול להיות שבעירינו היה צדיק נסתר ואנכי לא ידעתי, אינו יכול להיות דבר כזה. ולקח הגה"ק עשרה אנשים ונכנס לביתו של הנפטר ואמר להנפטר בלש"ק: אני גוזר עליך שתקום ותאמר מה היה כאן, והנפטר הקים עצמו ואמר, היות ויש לו שלשה בנות ואין להם מעות לשלם הנדן, לכן פיתה אותו היצה"ר שיעשה ככה טרם מותו שיחשבו עליו שהיה צדיק נסתר, כדי שיקחו את בנותיו בלי נדן, והנפטר השכיב עצמו שוב. ואח"כ אמר הגה"ק משינאווא ז"ל שהפליא זאת לעשות כי לא רצה שיהודי יסתלק מהעולם עם שקר גם כזה.

14 ויש לציין שבס' ילקוט אגרות קודש (צאנז) מובא מכתב המלצה ממרן הק' מצאנז ז"ל כשהמליץ לטובה עבור א', וכתב במכתב המלצה: לדרוש לטובת האחים הצדיקים הקדושים ה"ה חותנו של המוכ"ז הרב הצדיק מ' יצחק דוד ואחיו הרב הצדיק מ' אלעזר מענדל נ"י מלעלוב היושבים בירושלים עיה"ק... עיי"ש.

15 עיי' בס' **תפארת בית דוד** (מהמקובל רבי משה יאיר ווינשטאק ז"ל עמ' ל"ה) וזה סיפר: בשנת תר"ל ביקר בארץ הגה"ק רבי יחזקאל משינאווא בעל 'דברי יחזקאל' ובנו של הרב הקדוש מצאנז בעל 'דברי חיים' לפני בואו ירושלימה סר הגה"ק משינאווא לבקר בחברון עיר האבות, ושהה בה ימים מספר, כשנודע הדבר לרבי אלעזר מענדל, מיהר לשלוח לו מכתב בידי משמשו החסיד ר' צבי גריש, באמצע הדרך גברה סקרנותו של המשמש לראות מה כתוב במכתבו של הרבי, פתחו ולהפתעתו ראה אותיות אל"ף ביתיו"ת מפוזרות על פני האגרת מבלי שיוכל לצרפן למלים שלימות, הוא סגר את המכתב המשיך בדרכו לחברון ומסרו לידי הרב משינאווא, כשפתחה הרב את האגרת והתחיל לקרוא מה שכתוב בה ניתר ממקומו וקרא בתמיה: מה? צדיק כזה ישנו בירושלים קדוש היודע לכתוב אגרת פלאים כזו, אני מוכרח תיכף ומיד לבקר אצלו ולראותו, ואכן כעבור יום היה כבר הגה"ק משינאווא בירושלים ושמח לפגוש את הרבי ר' אלעזר מענדל, ביום השבת התאכסן בביתו ושניהם השתעשו יחד בתורה והסידות מתוך רוממות הנפש, עכ"ד.

אגב, עיי' בס' בית צדיקים יעמוד (ה"ב עמ' ק"ח) שסיפר האדמו"ר מבאבוב ז"ל שהרה"ק משינאווא היה בארץ ישראל והוזמן לשבות בירושלים אצל הרה"ק רבי אלעזר מענדל מלעלוב, והיה נהוג שם בבית המדרש להזיז השולחנות לקראת עריכת השולחן, ולהעמידם באופן מסויים, על שולחן אחד עמדה מנורה הדלוקה בשמן זית, וכדי להתיר הזות השולחן בשבת שלא יהא מוקצה מחמת בסיס לדבר האסור הי' מניחין ספרים על השולחן לפני בין השמשות לעשותו בזה בסיס לדבר המותר.

הרב משינאווא בא במוקדם לבית המדרש להתפלל, וראה דבעת שהניחו את הספרים על השולחן כבר היה שבת, ולכן כשראה אחר התפילה שרוצין להזיז את השולחנות, אמר להם שאסור לטלטל את השולחן כי הוא מוקצה, הגבאים לא היו בעלי מדריגה ולא שמעו בקולו אלא סדרו את השולחן כבכל שבת, ובראותו זאת לבש הרב משינאווא את הרעזשוואלקע וברח משם, רבי אלעזר מענדל היה לו חלישת הדעת מן המעשה, ואז קבע שלא תהא המנורה על שולחן אלא יתלו את המנורה בשלשלת היורדת מתקרת הגג, ע"כ.

אוֹן עֶר הָאט געהאט מיט אים א גרויסן קשר, מיט אים אִיז עֶר געווען אין ירושלים, אוֹן קיין חברון אִיז עֶר אויך געפארן.[17]

האדמו"ר מוויזניץ הציג את בניו וחתניו שליט"א ונפרד רבינו ממנו ברכ ברכות

מתוך שיחה בביקור גומלין של כ"ק אדמו"ר מוויזניץ לאנדאן שליט"א

יום ב' פרשת ויחי תשע"ט לפ"ק

רבינו: מ'האט מיר געזאגט אז מ'איז שוין היינט געווען באזוכן דעם היכל התורה.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, כ'האב געמיינט אז היינט וועט קיינער נישט זיין, ווייל מ'איז געגאנגען שלאפן נעכטן שפעט (כי ביום א' בערב התקיימה ברוב פאר והדר מעמד חנוכת הבית להיכל החדש).

רבינו: אוֹן דער עולם איז יא געווען?

האדמו"ר מוויזניץ: אוודאי. זעהט אויס אז מ'זוכט נישט קיין תירוצים, וועֶן מ'וויל א תירוץ וואלט מען געהאט א תירוץ נישט צו קומען היינט. ס'זייער שיין דארט, אנגעפילט מיט ספרים לרחצה.

הרבני הנגיד מו"ה אשר זעליג לעוו הי"ו, ראה"ק דקהילתינו לאנדאן הציג לפני רבינו את הרה"ח מוה"ר שלום זושא פעלדמאן שליט"א שהי' נוכח שם

רבינו: איר זענט א זוהן פון ר' חיים משה.

הרשז"פ: יא.

רבינו: וואם מאכט ער ר' חיים משה?

הרשז"פ: ברוך ה'.

וכיבדו רבינו לישב

הרה"ח ר' שלמה טויסיג הי"ו: איך געדענק אין די תש"מ יארן זומער איז דער רבי געווען אויף שבת פרשת בלק אין וויזניץ אין שיכון אין בני ברק. האט דער רבי געזאגט דארט א שיעור אין פרקי אבות. האט דער רבי דעמאלטם ממליץ געווען דעם פסוק 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' (במדבר כד, ה), מה טובו אהליך 'יעקב' ווי שיין איז די געצעלטן פון רבי יעקב קאפיל חסיד,[17] משכנותיך 'ישראל' די בתי כנסיות פונעם אהבת ישראל.

רבינו: כ'געדענק אז כ'האב געזאגט דעמאלטם דארט א דרשה. דאם איז געווען אום תשמ"ג. כ'בין מיטגעפארן מיטן טאטן ז"ל דעמאלטם מיט די נסיעה קיין ארץ ישראל, האב איך געזאגט שבת נאכמיטאג דארט [שיעור בפרקי אבות].

הרש"ט: ס'האט געהאט א שטארקער אפקלאנג דאם ווארט.

*

האדמו"ר מוויזניץ: וועֶן פלעגט מען פאסטן שובבי"ם אין סאטמאר, פרייטאג אדער דאנערשטאג?

ואכן עד היום נהוג בלעלוב שתולין את המנורה בהענג לייכטער על התקרה, ומקובל שרבי אלעזר מענדל מצא רמז לדבר כפי שאומרין בפיוט 'אזמר בשבחין' ונהרא על רישין'.

ועיי' בזמירות עטרת יהושע (מנהגי קודש עמ' ס"ו) שהרה"ק משינאווא קיבל אז המנהג מרבי אלעזר מענדל להדליק עשרה נרות, המסודרים כנגד עשר ספירות, רק התקין שיהיה משתלשל מהתקרה ולא על השולחן.

16 ועתיק מה שמובא בס' רבינו הקדוש משינאווא (עמ' קמ"ב) ...מירושלים פנה רבינו לערוך מסע לקבר רחל ולחברון בלוויית הרה"ק רבי אלעזר מענדל, הם יצאו לדרך רכובים על חמורים, ובהגיעם בסמוך לחברון פנה רבי אלעזר מענדל אל רבינו ושאלו, האינכם רואים כיצד ההרים סביבות חברון רוקדים על כי זכו למדרך כף רגלם של האבות הקדושים, השיבו רבינו, אכן רבי אלעזר מענדל אתם רואים זאת.

בחברון התאכסנו בביתו של הרה"ח רבי שמעון הויזמן שסיפר, עז היה רצונו של רבינו להכנס למערת המכפלה ולהתפלל על קברי אבות, אבל כידוע לא הרשו הישמעאלים שהיהודים יעלו יותר משבעה מדרגות, מה עשו לבשו רבינו ורבי אלעזר מענדל בגדי ישמעאלים, וכך בשהם מחופשים לערבים עלו ונכנסו אל מערת המכפלה. אולם לפתע נתקפו בפחד גדול, ומיהרו לשוב על עקבותיהם בחיפזון, ואף השאירו אחריהם את סידור התפלה שהביאו עמם, עכ"ל.

17 הי' מתלמידי מרן הבעש"ט הק' ז"ל אביו של הגה"ק בעל אהבת שלום מקאסוב ז"ל.

רבינו: מ׳האט נישט צופיל געדעדט דערפון, אבער מ׳האט געפאסט פרייטאג.

האדמו״ר מווי׳זניץ: אבער נישט ביז קידוש.

הרש״ט: רבי יהודה׳לע (מדזיקוב ז״ל) האט יא משלים געווען, די וואכן וואס ער איז דא געווען האט ער געפאסט ביז ביינאכט.

*

רבינו הראה על הר״ר שלום זושא פעלדמאן שליט״א, ואמר: כ׳געדענק זיין זיידן אין וויזניץ ביים טיש, ערב יום כיפור האב איך אים געזעהן דארט.

האדמו״ר מווי׳זניץ: וועט, ר׳ יוסף ארי׳ נאך?

רבינו: יא. שוין אן עלטער זיידע.

הרשז״פ: שמחת תורה פלעג ער אויך צו קומען.

רבינו: אבער ערב יום כיפור האב איך אים געזעהן. דעמאלטם האט מען מיר געווייזן אויף אים אז ער איז ר׳ יוסף פעלדמאן פון סאטמאר.

פון סאטמאר זענען זיי ארגינעל.

הרשז״פ: יא, איך בין נאך געבוירן אין סאטמאר.

רבינו: עטין זענטם אייניקלעך פונעם מהר״ם שיק, נישט אזוי?

הרשז״פ: שטארקע אייניקלעך, סיי דורך דעם טאטן און סיי דורך די מאמען.

רבינו: דער מהר״ם שיק האט זייער שטארק מחשיב געווען חסידים, ער איז געקומען קיין חוסט פון אויבערלאנד, פון יערגן איז ער געקומען קיין חוסט, האט ער געזאגט אז ס׳געפעלט אים חסידים וויל זיי גייען אין מקוה, און זיי דאוועננען מיט א התלהבות,[18] און זיי פארן צו א רביץ, האט ער געזאגט אויף זיך ״ווען אונז וואלטן מיר געפארן צו אונזער רביץ, וואלטן מיר שענער אויסגעזעהן״.[19]

הרשז״פ: וועט איז געווען זיין רבי?

רבינו: דער חתם סופר. ער איז געווען א תלמיד מובהק פונעם חתם סופר.

הרש״ט: דער חתם סופר האט אים געוואלט נעמען פאר אן איידעם. ס׳איז דאך דא די מעשה מיט די נעמען ׳משה׳.[20]

רבינו: דער מהר״ם שיק האט געהאט אן איידעם דער אדא׳ער (הגאון ר׳ יעקב פראגער ז״ל מוח״ם שו״ת שאילת יעקב), און ער האט געזעהן אז דער שווער קוקט אויף אים מיט א קרום אויג, איז ער געגאנגען פרעגן ׳איך זעה עפעס אז דער שווער האט א שווער הארץ אויף מיר׳, האט דער מהר״ם שיק געזאגט ׳א יונגערמאן זאל נישט גיין שבת אינדערפרי אין די מקוה?!׳, האט ער געזאגט ׳איך גיי יא, נאר כ׳האב מורא געהאט פאר די הקפדה פונעם שווער, האב איך עם אזוי באהאלטן, כ׳האב נישט געוואלט דער שווער זאל וויסן׳, דעמאלטם האט דער מהר״ם שיק אים געזאגט אז ער גייט אויך.

---

18 וכעין זה מובא בתולדות שמואל, שהגאון מאוסדארף ז״ל אמר שמקנא בחסידים בשני דברים באש ובמים, במים מה שהולכים למקוה בכל עת, ובאש מה שעושים תורה ומצוות בהתלהבות רשפי אש.

19 עי׳ בס׳ מבאר הצדיקים (ח״ב, עמ׳ כ״ב) מה שסיפר הגה״צ רבי שמואל בראך ז״ל אבד״ק נאנאש, כי בעת שנתארס זקינו הגה״צ ממאדע ז״ל בעיר אוהעל ושהה שם לאחר אירוסיו איזה זמן, השתעשע עמו בד״ת הגאון הגדול רבי ירמי׳ לעוו ז״ל האב״ד אוהעל יצ״ו, ונתפעל הגאון ממנו מחריפותו ובקיאותו, ועל כן ביקש ממנו שאחרי החתונתו כשיבא לעיר אוהעל לדור שם יקבע מקומו בבית מדרשו ואז ירבו להשתעשע בתורת ה׳, אולם זקינו חשק בלבו לקבוע מקומו בקהל עדת הספרדים ששם התפללו החסידים (ולא בביהכ״ס שהתפללו האשכנזים), ולא ידע לשית עצה לנפשו, על כן שלח מכתב עם ספיקו לרבו המהר״ם שיק ז״ל לחוות דעתו בענין הזה, ורבו הק׳ השיב לו בחזרה במכתב, וזה אשר כתב לו: מפני שלשה דברים אני אוהב את החסידים, א׳ מפני שמתפללין בהתלהבות, ב׳ מפני שנוהרין בטבילה, ג׳ מפני שרגילין לנסוע לרבותיהם, והוסיף לכתוב ״ווען מיר וואלטן ווען געפארן צו אונזערע רביס (הינו לרבו מרן החת״ס ז״ל) וואלטן מיר אסאך א שענערן פנים געהאט״ (אגב, המכתב הנ״ל הי׳ בידי ר׳ חיים בראך מבאניא בן הרב ממאדע, וכשהמהרי״ץ דושינסקי היה בבאניא ביקשו ממנו ור׳ חיים נתנו לו במתנה), ומזה הבין תלמידו הנ״ל את אשר עליו לעשות, וקבע מקום תפילתו בק״ק הספרדים בעיר אוהעל בחבורת החסידים.

20 בהדמנות אחרת סיפר רבינו שליט״א עובדא זו כדלהלן: מ׳דערציילט אויי, אז דער חתם סופר האט אמאל אריין געפופן דעם מהר״ם שיק נאך אלס בחור, און ער האט אים אהנגעטראגן אז ער וויל אים נעמען פאר אן איידעם, האט דער מהר״ם שיק געפרעגט ׳איך הייס דאך משה׳..., שפעטער האט ער זיך מיישב געווען, אז דער רבי האט מיר עס מציע געווען דארף איך עס אהנעמען, ווייל דער רבי האט דאך אויך געוואוסט אז די נעמען זענען די זעלבע. איז ער צוריק געגאנגען צום חתם סופר און געזאגט אז דער רבי זאל אים מוחל זיין, און אז דער רבי איז עס מציע האב איך גארנישט געזאגט... אבער דער חתם סופר האט עס נישט מקבל געווען, ווייל דער מהר״ם שיק האט עס שוין ארויס געזאגט, האט ער שוין נישט געוואלט.

הרשז"פ: ער האט דאך געזאגט דעמאלטם אז דער חתם סופר איז געווען א גרויסער מקוה גייער.[21]

רבינו: אזוי זאגט מען. כ'וויים נישט צי דאס האבן היינט חסידים צוגעלייגט, אדער ער האט עס דעמאלטם געזאגט.

הרא"ז: דער חתם סופר האט געהאט א מקוה אין שטוב. כ'האב עם אליינם געזעהן, ס'איז נאך פון רבי משולם איגרא די בורות, אונטער דעם חתם סופר'ס הויז איז די מקוה.[22]

רבינו: ס'איז אבער נישט קלאר צי ער איז געגאנגען אין די מקוה,[23] ס'איז דא וואם ברענגן אז יא, און ס'איז דא וואם זאגן קלאר אז נישט. ערב שבת איז ער יא געגאנגען.[24] ערב יום הקדוש.[25] אבער ס'איז נישט קלאר צי ער איז געגאנגען יעדן טאג אין מקוה.

---

21 עיין בס' אלף כתב שהגאון המהר"ם שיק ז"ל אמר לחתנו הנ"ל שמורו ורבו החתם סופר 'איז געווען א גרויסער מקוה גייער', ע"ש.

22 כ"כ בס' אלף כתב (אות קצד) וז"ל: חוץ ממקוה של הקהל היה עוד בפרעשבורג ב' מקוואות, אחת בבית מרן אדמ"ו ז"ל והיא היתה המקוה של מרן הגה"ק ר' משולם טיסמעניץ זלה"ה, והיא מקוה מים חיים במרתף הבית, ופעם אחת בשנת תרס"ד שאלתי לאדמ"ו בעל השבט סופר ז"ל על מהות מי המקוה דהגאון מרנא ר' משולם זי"ע אם הם מי מעין או שהם מים המתמצין מן ההרים, ואמר שאינו יודע בבירור מה המה אותן המים שבבית טבילה ההיא, אבל יכולים לבדוק המים עפ"י המבחן והסימנים לזה, הלא הם כתובים בשו"ת גידולי טהרה סי' ב וכו' עי"ש.

וכמו"כ בשו"ת מקדשי השם (ח"ב סי' סג) בתשו' מאת הגה"צ ר' אשר לעמיל שפיטצער ז"ל אב"ד קירכענדארף וז"ל: ידוע ומפורסם שהרב גאון הגאונים בזמנו גדול ונורא רבינו משולם איגרא זצללה"ה זי"ע היה לו מקוה במרתף שבביתו, ועדיין הוא שם ע"כ.

אמנם עיי' בס' חוט המשולש (עמ' קט"ו) שכותב מעשה פלא ומשמע מינה שלא השתמשו במקוה זו אחר פטירת הגאון רבי משולם הנ"ל, כי מתאר שם שפעם אחת פרצה שריפה גדולה בבית מרן בעיר פרעשבורג, והתחוללה מהומה רבתי בין התושבים הסמוכים, וכולם צעקו להחיש להם מים לכיבוי השריפה, ולא יכלו למצוא מים בסביבה, והנה בתחתית דירת מרן היה לפני עשרות בשנים מקוה מים בימי הגאון רבי משולם איגרא, ומעת פטירתו יצאה מכלל שימוש לגמרי ונשחתה כל המערכת של המשאבה השואבת את המים, וראה זה פלא אחד מן הבחורים שלא ידע שמשאבה זו מקולקלת, ניגש ומשך בה ויצאו מים רבים, והיה בהם די והותר בכדי לכבות את האש, לאחר כיבוי השריפה דימו האנשים שאולי טעו בדמיונם ואכן ניתן להוציא ממנה מים, וניסו להוציא מים ולא יצא אפילו טיפה אחת, וראו עין בעין כי אין להקדש אלא מקומו ושעתו.

23 עיין בס' מנהגי בעל החת"ס (תוספות לפרק א' סדר היום) בהג"ה אות א' שכתב בזה"ל: הגר"י וייס בזכרון למשה (סי' ח' אות א) כ' בשם דודו בעל שו"ת שאילת יעקב שמע מרבי יוחנן גלאזנער (אשר היה המשמש אצל מרן) שמדי יום ביום בעלות השחר הוצרך לבוא אל מרנא והלך עמו לטבול במים קרים במקוה מים חיים אשר עומדת עוד היום שבה טבל מרנא רבינו הק' רבי משולם טיסמניטץ עכ"ל.

ויתירה מזו, עיי' בס' זכרון למשה (מכתב כ"ג) מא' מתלמידי החת"ס שכמעט יודע בבירור שהחת"ס הלך בבוקר בשב"ק במקוה של רבינו הג"ר משולם טיסמעניץ ז"ל שהיה בביתו תחת דירתו, ולא הלכו בו כבר, ומימיו היו קרים, ולא ידע מזה נברא שבעולם ע"כ.

אך מסיים שם: ויש עוררין על זה, ויש שמכחישין שמרן החת"ס לא טבל במקוה זו, ע"ש.

24 עיי' בקונ' תומר דבורה שבסוף ס' מנהגי בעל החת"ס שמביא שהחת"ס טבל בעש"ק י' טבילות, וע"ש שמביא וויכוח אי היה משתמש בהמקוה של רבי משולם מטיסמעניץ שהיה בביתו, או שהיה טובל בהמקוה של הקהל, עיי"ש.

תצלום ממדריגות ביתו של מרן החת"ס זי"ע שמתחתיו הי' הכניסה למקוה של רבי משולם מטיסמעניץ ז"ל

25 בקונטרס עטרת זקנים (ברוקלין תשנ"ג) מובא בשם הגה"צ ר' עקיבא סופר ז"ל אבד"ק פרעשבורג שסיפר שבערב יוהכ"פ אחרי טבילתו במקוה לא היו מניחים להחת"ס לחזור לביתו ברגל, אלא היו נושאים אותו לאות כבוד והוקרה על כסא עם שני בדים ארוכים, וארבעה אנשים נושאים אותו, והוא מה שקורין בל"א סענפטע, וזה הי' הזכות של החברא קדישא ליקח אותו הביתה, הגאון רבי עקיבא עוד הכיר את א' מאנשי הח"ק ושמו הי' אהרן פרענקל כאשר הי' בן קי"ד שנה, והוא סיפר לו שכמה שנים נשא את מרן החת"ס, והי' הנושא לפניו לצד ימין, ואף פעם לא הי' יכול להסתכל אז בפני מרן החת"ס, כי נפל פחדו עליו.

וראה במכתבו של הגרי"ן דושינסקיא ז"ל (זכרון למשה עמ' י'): שמעתי מרבים וכן שלמים שבערב יוהכ"פ אחר תפלת מנחה הי' נורא מאוד מראהו, וממש אש ליהטה מביניו.

ועיין מה שמובא בקונטרס עטרת זקנים הנ"ל מה ששמע מו"ה ישראל שטערן שליט"א מלונדון מפי מרן הגרע"ק סופר ז"ל אבד"ק פרעשבורג

הרשז"פ: דער חזון איש האט אויך געהאט א מקוה ביי זיך אין די דירה.

רבינו: אבער ער איז געגאנגען?

הרש"ט: רבי יהודה'לע (מדזיקוב ז"ל) איז געווען אמאל ביים חזון איש רעדן אין לערנען פאר"ן דאוונענען. נאכדעם זעהט דער חזון איש אז רבי יהודה'לע גייט אוועק צום דאוונענען, האט ער אים געפרעגט, פארוואס דאוונעט ער נישט דא? האט ער געזאגט, איך האלט פאר די מקוה, האט ער ארויס געגומען א שליסל און געזאגט, דא איז דא א מקוה...

הרשז"פ: שבת איז ער נישט געגאנגען.

רבינו: אבער אינדערוואכן יא?! ס'איז א חידוש.

די וואס זענען געגאנגען אין מקוה, האט מען געווואוסט אז זיי זענען געגאנגען אין מקוה. ס'איז א זאך וואס מ'קען עס נישט באהאלטן, איין מאל קען מען באהאלטן, אבער צו גיין בתמידות דאס קען מען נישט באהאלטן.

האדמו"ר מוויזניץ: דער אהבת ישראל האט אמאל געזאגט אויף אפאר זאכן וואס אויף דעם פארלאזט מען זיך וועט מ'זאגט ביי די זמירות 'מתוך מיעוט עוונות', צו גיין אין מקוה שבת, דאס איז דאך אויך נישט אזוי..... און אז מ'בענטשט שטייענדיג ביים טיש, אזוי האט ער אמאל געזאגט.

זעהט אוים די סארט עבירות מעג מען האבן...

ער האט אויך אויסגערעכנט אז ס'קומט נישט אהן קיין מים אחרונים פאר"ן גאנצן עולם.

רבינו: און מ'קען נישט אויסטרעטן שמונה עשרה געהעריג.

האדמו"ר מוויזניץ: כ'האב געזהן א ספר ד' אמות של תפילה, וועגן אויסטרעטן ביי שמונה עשרה, א גאנצער ספר אויף די הלכות.

רבינו: כ'געדענק וועז כ'בין געווען אין ויזניץ ערב יום כיפור, איז א גאנצער עסק דארט, מ'גייט פינעף מאל אין מקוה ערב יום כיפור.

האדמו"ר מוויזניץ: אין סקווירא גייט מען פינעף מאל. ביי אונז גייט מען פיר מאל. פאר כפרות, פאר"ן דאוונענען, פאר מנחה, און פאר כל נדרי דאס הייסט פאר"ן זמן.

רבינו: יום הקדוש ביי די עבודה איז טאקע געווען פינעף טבילות, אבער איינם איז געווען של חול.[26]

האדמו"ר מוויזניץ: אין סקווירא גייט מען יא פינעף מאל.

דער טאטע איז אויך נישט געגאנגען יעדן טאג אין מקוה, צוויי מאל איז ער נישט געגאנגען, זונטאג און דינסטאג.

כ'געדענק אז ער איז אינמאל געווען ביי א הכנסת ספר תורה, און ער זעצט זיך אראפ שרייבן די אותיות, באמערקט ער א צעטל אז ווער ס'איז נישט געווען היינט אין מקוה זאל נישט שרייבן, זאגט ער, איך בין היינט נישט געווען אין מקוה... זאגט יענער, דער רבי מעג אהן דעם אויך...

וכידו רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה און סיעתא דשמיא מיט אלעם גוטן.

האדמו"ר מוויזניץ: מזל טוב צו די חתונה, מ'מאכט דאך חתונה בקרוב, א שמחה פון דא אין לאנדאן.

רבינו: די חתונה וועט זיין ניו יארק אי"ה (נישואי הר"ר אלעזר שליט"א בן הגה"צ רב דקהלתינו ווטסב"ג שליט"א).

האדמו"ר מוויזניץ: יא, אבער דער מחותן איז פון דא (ה"ה הרה"ג ר' חיים יודא ליבוש באב"ד שליט"א ראש ישיבת תורת חסד לאנדאן).

רבינו: ברוך ה'. וועט אן אייניקל אי"ה אהער קומען וואוינען קיין לאנדאן.

ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות וישובע שמחות

סיפר הג"ר משה טובי' לעהמאן ז"ל חתנא דבי נשיאה מרן החת"ס שפעם אחת בערב יום הכפורים בהיותו חתן הלך לבית מרן החת"ס המי"ל חותנו לקבל ברכתו וכאשר פתח הדלת לחדר רבינו החת"ס, ראה מה שראה וחזר לאחוריו לסגור הדלת ונתעלף, אנשי הבית טפלו בו עד ששב רוחו אליו, ופתאום נפתח הדלת ומרן החת"ס יצא, ושאלו: האסט דו וואט געזעהן?, והשיב איך האב מיך דערשראקען איך האב געזעהן א פייער. וע"ז אמר מרן החת"ס איך האב בערך געהאבט אליהו הנביא וואר ביי מיר!. כל זה שמע מרן הדעת סופר מפיו.

וכן פורסם עובדא זו בספר ספרא רבא דישראל (עמ' קב) ממה שמצאתי ברשימותיו של מו"ר מרן הגאבד"ק מאטערסדארף ז"ל ששמע עובדא זו מדודתו הצדקת מרת שמחה לעהמאן ע"ה ברתי' דמרן ז"ל.

---

26 עי' המשנה במס' יומא (ג, ג) חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום, וכולן בקודש על בית הפרוה, חוץ מזו בלבד.

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Central Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211 | Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בס"ד

זמני השבת

שב"ק פרשת ויקרא

שבת הגדול מוקדם

בצל הקודש של עטרת ראשינו

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בהיכל בית מדרשינו הגדול

וויליאמסבורג יצ"ו

תפלת מנחה עש"ק

45 מנוט אחר זמן הדלה"נ

בשעה 7:55

עריכת השלחן הטהור

בחדר עם בתורי חצר תלמדי ישיבה לצעירים

20 מינט אחר התפלה

אמירת תהלים

שב"ק בבוקר

בשעה 7:15

תפלת שחרית

בנצ"א דשבתא

בשעה 9:30

דרשת שבת הגדול

בסוגיא דמתוך

(ביצה יב. - פסחים הז)

בשעה 5:30 אחצ"ה

מנחה וסעודה שלישית

45 מנוט אחר זמן הדלה"נ

בשעה 8:00

הנהלת הקהלה

מה ידידות מנוחתך, את שבת המלכה!

בעזהשי"ת

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ!

בשורה טובה ומרנינה!

בבשורה טובה ומרנינה הננו מודיעים לקהל עדתינו, שאחר כמה שנים של עמל ויגיעה רבה ע"י עסקנים הדגולים בהשתדלות עצומה בשליחות הקודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לסדר פרטי קיום מצוות פטר חמור שיוכל לקיימו ככל משפטו וחוקתו

הגיע זמן קיום מצוה הנדירה

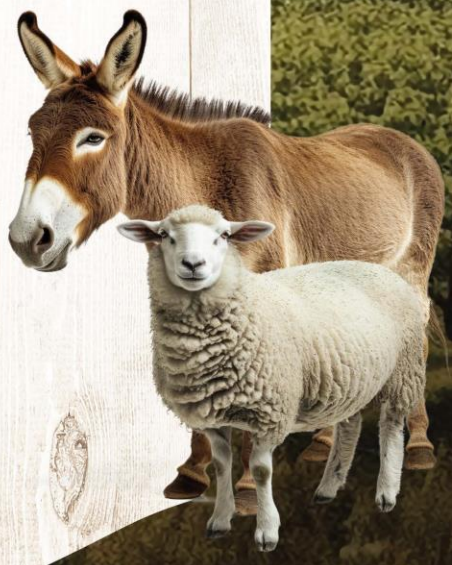
קיום מצות עשה דאורייתא של

פטר חמור

קיום מצוה הנדירה יתקיים במעמד אדיר ורבתי, בשמחה של מצוה

קהל הקודש רוגשים במעמד אלופי אלפי אנשי שלומינו
זקנים עם נערים מכל רחבי ניו יאָרק רבתי והסביבה

בראשות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

גדול יהי' כבוד המעמד הזה!

מצוה נדירה ורבה של פטר חמור

פרטים יבואו!

בברכת שמחת יו"ט
הנהלת הקהלה